Local Administration Journal
วารสารการบริหารท้องถิ่น

RESEARCH ARTICLE

Impromptu Decisions: Tanzania's Local Government Authorities' challenge in Establishing and Managing the Women, Youth, and People with Disabilities Fund 345
Rogers Rugeiyamu

Awareness and Behaviors of Community E-waste Management According to the Circular Economy in Bangkok 363
Jirat Jantakad and Chutarat Chompunth

Social Media Usage Behavior and the Political Participation of the Elderly in Mueang Trang District 389
Wisuttinee Taneerat et. al

Factors influencing the policy implementation to promote the older quality of life in Local governments of Samut Prakan Province 407
Chaimongkhon Supromin and Supit Boonlab

Mechanism Design for Central Region Agricultural Driving toward Thailand Modern Agriculture: A Case Study Culture and Breeding of Freshwater fish 425
Supawadee Khunthongjan, Thanaporn Athipanyakul and Suwanna Sayruamyat

COLA KKU
College of Local Administration, Khon Kaen University
123 Mittraphap Road, Khon Kaen 40002 Thailand
cola.laj@gmail.com www.localadminjournal.com

Local Administration Journal วารสารการบริหารท้องถิ่น

Volume 15 • Number 4 (October - December 2022)
ปีที่ 15 • ฉบับที่ 4 (ตุลาคม – ธันวาคม 2565)

The Local Administration Journal (LAJ) has been the flagship open-access journal of the College of Local Administration, Khon Kaen University, Thailand since 2008. LAJ serves as a forum for scholars, researchers, public administrators, students, and the general public, both domestic and international, to disseminate their latest scholarly and empirical work on local governance. LAJ's mission is to provide, on a regular and sustainable basis, a high quality scholarly journal for reporting empirical and comparative study findings, topical issues, theoretical concerns, and reviews on local governance and its related fields of study. LAJ also publishes high quality review and research articles in the fields of public administration, political science, economics, management, social sciences, and other disciplines related to local governance.

LAJ is published quarterly and provides immediate open access to its content on the principle that making research freely available to the public supports a greater global exchange of knowledge. LAJ is indexed by the Thai-Journal Citation Index (TC) and Google Scholar.

To ensure the highest quality of the journal, all research, review, and academic articles will undergo a double-blind peer-review process in which the authors and reviewers do not know each other's identity. At least two reviewers will be assigned to review an article. The opinions expressed in LAJ are those of the individual author or authors, and not necessarily those of the editorial staff or the College of Local Administration.

Honorary Editor-in-Chief: Assoc. Prof. Dr. Peerasit Kamnuansilpa
Editor-in-Chief: Prof. Dr. Hirofumi Ando
Editors: Asst. Prof. Dr. Grichawat Lowatcharin and Dr. Sirisak Laochankham
Editorial Staff Member: Ms. Nattaya Srihanarm
Editorial Board Members:
Dr. Bruce Gilley, Portland State University, USA
Dr. Allen Hicken, University of Michigan, USA
Dr. Weerasak Krueathep, Chulalongkorn University, Thailand
Dr. Kealeboga Maphuny, University of South Africa, South Africa
Dr. Charles E. Menifield, Rutgers University, USA
Dr. Masashi Nishihara, Research Institute for Peace and Security, Japan
Dr. Oraon Pooncroen, Chiang Mai University, Thailand
Dr. Keiko Osaki-Tomita, Tokiwa University, Japan
Dr. Emmanuel Kojo Sakyi, University of Ghana, Ghana
Dr. Maria Fe Villamejor-Mendoza, University of the Philippines, Philippines
Dr. Xiaodong Xu, Huazhong University of Science and Technology, China

ISSN (Print) 1906-103X • ISSN (Online) 2730-1834

Copyright © 2021 College of Local Administration, Khon Kaen University. All rights reserved.

Local Administration Journal
College of Local Administration, Khon Kaen University
123 Mittraphap Road, Mueang, Khon Kaen 40002 Thailand
Phone: +66-4320-3124 • Email: cola.laj@gmail.com • Website: www.localadminjournal.com

Contents

RESEARCH ARTICLE

Impromptu Decisions: Tanzania's Local Government Authorities' challenge in Establishing and Managing the Women, Youth, and People with Disabilities Fund **345**
Rogers Rugeiyamu

Awareness and Behaviors of Community E-waste Management According to the Circular Economy in Bangkok **363**
Jirat Jantakad and Chutarat Chompunth

Social Media Usage Behavior and the Political Participation of the Elderly in Mueang Trang District **389**
Wisuttinee Taneerat et. al

Factors influencing the policy implementation to promote the older quality of life in Local governments of Samut Prakan Province **407**
Chaimongkhon Supromin and Supit Boonlab

Mechanism Design for Central Region Agricultural Driving toward Thailand Modern Agriculture: A Case Study Culture and Breeding of Freshwater fish **425**
Supawadee Khunthongjan, Thanaporn Athipanyakul and Suwanna Sayruamyat

สารบัญ

บทความวิจัย

Impromptu Decisions: Tanzania's Local Government Authorities' challenge in Establishing and Managing the Women, Youth, and People with Disabilities Fund **345**
Rogers Rugeiyamu

Awareness and Behaviors of Community E-waste Management According to the Circular Economy in Bangkok **363**
Jirat Jantakad and Chutarat Chompunth

พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองตรัง **389**
วิสุทธิณี ธานีรัตน์ และคณะ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในจังหวัดสมุทรปราการ **407**
ชัยมงคล สุพรมอินทร์ และ สุพิศ บุญลาภ

กลไกการขับเคลื่อนการเกษตรในภาคกลางสู่เกษตรสมัยใหม่ของประเทศไทย: กรณีศึกษาการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด **425**
สุภาวดี ขุนทองจันทร์, ธนาภรณ์ อธิปัญญากุล และ สุวรรณา สายรวมญาติ

Local Administration Journal 15(4) • October - December 2022 • 345-362

Received: August 6, 2022 • Revised: December 4, 2022 • Accepted: December 9, 2022
RESEARCH ARTICLE

Impromptu Decisions: Tanzania's Local Government Authorities' challenge in Establishing and Managing the Women, Youth, and People with Disabilities Fund

Rogers Rugeiyamu
Public Administration and Management,
The Local Government Training Institute, Tanzania

Abstract

The Women, Youth, and People with Disabilities Revolving Fund (WYDF) was established by the Tanzanian government for the Local Government Authorities (LGAs) to assist women, young people, and people with disabilities who are unable to obtain loans from financial institutions due to a lack of collateral. LGAs have been carrying out this legislative mandate since 1993. Despite implementation, LGAs continue to face difficulties. The study aimed to ascertain the causes of the WYDF difficulties encountered in Tanzania's LGAs. The qualitative content analysis approach was called upon. It evaluated research and government reports on WYDF. Google Scholar and public archives were among the sources of the data. The content analysis method was used to process the data. The fund implementation conundrum is the result of the centralization of decision-making on the fund, a lack of capacity, poor readiness/internalization by LGAs, including the absence of loan officers, a lack of transparent histories of the groups, inadequate monitoring and evaluation, and a lack of policy to deal with unrecoverable loans. The primary sources of challenges are institutional internalization deficiencies and decision-making centralization. It is necessary to effectively capacitate LGAs to implement the fund. Additionally, government-LGA consultations are required for the fund's implementation to be successful.

Keywords

Women, loans, Ttanzania, Kenya, local government authorities

CORRESPONDING AUTHOR
Rogers Rugeiyamu, The Local Government Training Institute P.O. BOX 1125, Tanzania.
Email: rogerruge@gmail.com
© College of Local Administration, Khon Kaen University. All rights reserved.

Introduction

Article 145 of the United Republic of Tanzania's Constitution from 1977 established LGAs. According to Article 146, the purpose of LGAs is to uphold and assist in maintaining peace, order, and good administration, fostering the social and economic well-being of the populace, and advancing social and economic growth. They are governed by a unitary system in which the national government has authority over them. Unitarianism has influenced the LGAs' governance, despite minor changes over time. They function as governmental political and administrative tiers (Association of Local Government Authorities of Tanzania [ALAT], 2020).

The central government's decision to eliminate LGAs in 1972, replace them with development committees, and reinstate them in 1982 was evidence of the control. In actuality, the central government's desire determines whether or not LGAs are independent. This impairs the LGAs' capacity to organize and carry out their duties (Tidemand & Msami, 2010).

The government has been working to find ways for the central government and LGAs to collaborate since its re-establishment in 1982. The Local Government Reform Programme (LGRP) under the Policy Paper on Local Government Reform (1998), which outlines central-local relations, takes note of the noteworthy change made. It advises that the central government's role be changed to include advisory, capacity-building, monitoring, regulating bodies, and supportive and supportive bodies. It does away with the previous command connections and puts dialogue and consultation in their stead. The LGAs will have power over their decisions (Mwasaga, 2021; The United Republic of Tanzania [URT], 1998).

Despite this, achieving effectiveness is incredibly challenging (Mdee & Thorley, 2016). The government, for instance, changed the Local Government Finance Act (Cap 290) of 1982, which mandates that LGAs set aside ten percent of their source income (OSR) as a loan fund for women, youths, and people with disabilities to help them rise economically. LGAs have had difficulties implementing the fund since its creation. This study examined the difficulties LGAs have in implementing funds and the cause of those difficulties.

The following presumptions serve as the study's guiding principles: First is whether LGAs participated completely in creating the fund; Second is whether LGAs were prepared enough to take on the job; Third is whether inadequate preparation and consultation contributed to the difficulties encountered.

Decision to Establish WYDF

The decision for LGAs to set aside ten percent of OSR for WYD can be traced back to 1993. At that particular time, the government introduced the Women's Development Fund (WDF) and Youth Development Fund (YDF) separately to provide soft loans for empowering these groups (United States Agency for International Development [USAID], 2020). The fund's distribution, under the council's management through the department of community

development, was in the ratio of 5 percent for women and 5 percent for youth. The loan funds were supposed to be distributed to registered groups. Arguably, the decision by the government to establish this system was based on the previous command relations (The Guardian, 2021, December 18).

The aim was to uplift economically disadvantaged women and youth with no access to loans issued by financial institutions due to a lack of collateral. The loan was to bear no interest (Controller and Auditor General [CAG], 2022). Arguably, this was a good move towards liberating these groups.

In 2019, the government amended the Local Government Finance Act, Cap 290 (R.E. 2019), by adding Section 37A specifically to facilitate loans to women, youth, and persons with disabilities by merging the former two. This amendment accommodated people with disabilities, although the percentage (10) remained the same. Since then, the fund has been known as the Women, Youth, and People with Disabilities Fund (WYDF). The Management of Credit manages the fund operations for Registered Groups of Women, Youth, and People with Disabilities, 2019 regulations (G.N. No. 286 of April 5, 2019).

Under Section 37A (2), the distribution is forty percent for women, forty percent for youth, and twenty percent for people with disabilities (Ministry of Finance and Planning, 2021, p. 54; United Republic of Tanzania, 2019, p. 26; United Nations Population Fund [UNFPA], 2022, p. 10). The logic behind setting aside twenty percent for people with disabilities while other groups enjoy forty percent is unclear.

Despite amalgamation, LGAs are still experiencing the same challenges related to fund operations. This is where skepticism arises about whether LGAs were effectively consulted for such decisions. Debatably, the decision was seemingly out of the blue for the LGAs.

Literature Review: Development Funds' Experience from Other Developing Countries

The issue of uplifting the economically left-out groups such as women, youth, and people with disabilities characterizes the economic efforts in developing countries. They establish social funds and are confronted with several challenges in their operations.

In Kenya, there are several efforts to uplift economically-vulnerable groups like women and youth. One of the notable ones is the National Government Affirmative Action Fund (NGAAF). The fund was established under the Public Finance Act of 2012 and its Regulations of 2016. The fund is operated under the Ministry of Public Service, Youth, and Gender Affairs. The fund operates in all 47 counties, coordinated by the county coordinators. The fund aims to provide grants for the socio-economic empowerment of affirmative action groups, which are women, youth, people

with disabilities, and needy children throughout all counties. The fund's primary source of income is the government's disbursement. However, the fund is reportedly confronted with sub-par contributions and delays in allocating the fund (Masime, 2015). This affects the fund's operation in the counties in ways such as low loan amounts, limited human resource capacity, the politicization of the fund, a lack of transparency and accountability, and low beneficiary repayment rates (Masime, 2015; Kiriti-Nganga & Mogeni, 2020).

Again, several anomalies have been revealed as far as the operation of the fund is concerned. For instance, in the Fiscal Year ending in 2019, the Auditor General announced the inconsistency of the financial statement of the fund, such that they did not report the number of meetings held and attendance by the board members, which is against the Public Sector Accounting Standards Board and the National Treasury Guidelines. Also, inaccuracies in financial statements were reported; for instance, the information on the fund's financial position shows cash and in-kind equivalents of Kshs. 951, 792, 041, while the cash flows showed a money and in-kind equivalent balance of Kshs. 955,911,652 resulting in an unexplained and unreconciled variance of Kshs. 4,119,611 (Office of the Auditor General, 2020).

Moreover, in that year (2019), the fund banked Kshs. 23,793,901, which was not later included in the financial statements. Moreover, irregular reallocation of the disbursed fund by the counties was reported. For instance, in Turkana County, for the fourth quarter, funds for the value addition projects (amounting to Kshs. 2,450,000) were reallocated to other unrelated projects for vehicle maintenance (Kshs. 500,000), fuel (Kshs. 200,000), the launch of sanitary towels expenses (Kshs 350,000), a sensitization and mentorship program for students (Kshs. 1,000,000), and committee allowances (Kshs. 400,000), all of which are not in the same sector (The Office of the Auditor General, 2020).

Looking at the above anomalies, two aspects are identified: (1) The fund is centralized in the sense that LGAs depend on the government's capacity to disburse funds, and (2) There is a tendency of LGAs to reallocate funds to other activities than those intended. Implicitly, there is no explicit coordination and monitoring of the fund between the government, NGAAF, and counties, which contradicts the fund's intention.

Regarding Uganda, the same characteristics were reported. For instance, the Youth Development Programme (YDP) is a governance-financed program designed as one of the government's interventions in response to high unemployment and poverty among youth and is implemented through LGAs. The fund offers revolving loans to unemployed and poor youth in groups of five, where 30% of the group must be female. The fund is confronted with several challenges: inadequate funds as it depends on government disbursement; low technical capacity in the LGAs; poor attitude among youth; internal conflicts in some youth; reallocation or use for unintended objectives; deliberate refusal to repay the loan to some youth groups; and refusal to recover repayment of the loan. For example, the 2021 Auditor General's Report showed that the

Ministry made a cumulative total disbursement of UGX 113.22 billion to the Youth Livelihood Programme (YLP) by June 30, 2021, for 13,095 youth groups. However, out of the expected recoverable funds of UGX.78.10Bn, only UGX.40.14Bn was recovered, leaving an outstanding amount of UGX.37.96Bn. The Ministry recovered UGX.40.14Bn in YLP funds from local governments, but only UGX.37.59Bn was transferred to the recovery account in BOU, leaving a balance of UGX.2.54Bn (Auditor General Uganda, 2021; Kisuule, 2021; The United Republic of Uganda, 2021).

Rwanda implemented the Vision 2020 Umurenge Program on Poverty Reduction as a fund to give grant support to poor households. Still, challenges, such as delays in payment, weak skills in monitoring and evaluation, and inadequate knowledge of the program implementers, were reported (Dorothee, 2017).

On the other hand, Kelvin-Iloafu et al. (2019) report that in Nigeria, social assistance funds face instability in government policies, failed health facilities, unexpected strikes, the Boko Haram and Fulani herders menace, kidnapping, and a lack of necessary infrastructure, all of which affect the women and youth empowerment programs.

Jaha and Sika-Bright (2016) reported that Ghana, which is implementing the Livelihood Empowerment against Poverty Programme, is confronted by administrative difficulties, irregular inflows of the fund, and perceived political interference.

Moreover, challenges related to social assistance funds, including lack of funds, lack of awareness, insufficient staff, and exclusion, are reported in countries like Lebanon (Bastagli et al., 2019; UNICEF, 2016; Child Frontiers, 2017) and Jamaica (Planning Institute of Jamaica, 2009).

Looking at the above-cited studies, most of the challenges for social assistance result from the centralization of funds and programs but are implemented locally. The decisions are made at the center with little involvement at the local level, which retards such efforts due to a lack of ownership and poor internalization.

Theory and Practice of Decentralization in Tanzania

The theory of decentralization entails the transfer of authority from the central government to the local government to speed up the delivery of social services to the people (Mudalige, 2019). The principal idea is to give power to local governments so they can function independently of the central government by developing and implementing plans that reflect their needs. It is intended to provide local authorities with political, administrative, and financial power to decide on matters concerning areas they see as significant for their development. In this regard, the central government acts as an advisor and partner in development (Mudalige, 2019; Wollmann, 2007).

The theory of decentralization requires the central government to grant or devolve full power to local authorities to be autonomous over their vested functions. In this regard, the central government will not decide for local authorities, but rather their relationship will be built through negotiation, dialogue, and partnership (Falleti, 2005). Most countries, both developed and developing, are implementing the idea of decentralization in different ways. Others are applying de-concentrations, delegation, and devolution, although devolution is seen as the most acceptable form of decentralization in many countries, including Tanzania (Escobar-Lemmon & Ross, 2013; Minas et al., 2012; Mugabi, 2005).

The practice of decentralization by devolution in Tanzania can be traced back to the Policy Paper on Local Government Reform in 1998 (URT, 1998). The aim was to make LGAs more autonomous by devolving political, administrative, and financial decision-making powers and duties from the central government. The principal objective of this devolution was to expand service delivery in the country (URT, 2009).

Decentralization in Tanzania is aimed at enabling councils to have the power to plan and implement their activities, ensure citizen participation, and improve service delivery. Under financial decentralization, LGAs could have the ability to develop their own budget based on their own priorities. In administrative decentralization, LGAs were to be empowered to employ their staff and develop codes to monitor their effectiveness. Again, political decentralization aimed to give local councils power to make decisions over the management of their areas of jurisdiction (Likwelile & Assey, 2018; URT, 1998).

This idea of decentralization is reflected in the following conceptual framework:

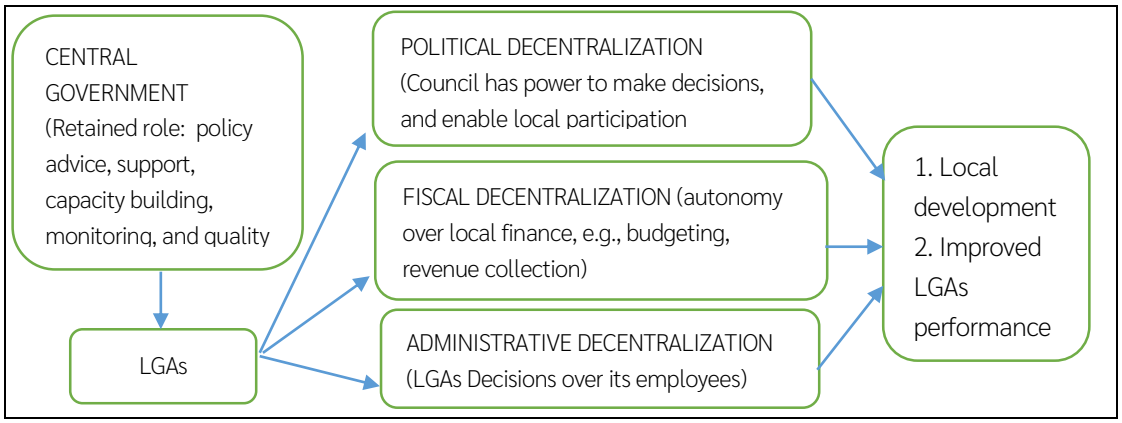

Figure 1. Conceptual Framework: Proposed Decentralization in Tanzania (Reflected in the Policy Paper, 1998)

Source: Author (2022)

Since 2000, the Government of Tanzania has been implementing decentralization by devolution. Although more studies are required to assess the effectiveness of decentralization in Tanzania for over 20 years, there is a discrepancy in success compared to its objectives. For success, there is evidence of greater participation of citizens in LGAs' decisions, especially in the planning process. Efforts are through O&OD, which requires LGAs to implement the bottom-up approach to decision-making in their localities, although more emphasis is needed. Also, the decentralization of schools and hospitals has improved service delivery in LGAs. (Fjeldstad et al, 2010; Rugeiyamu, 2021).

However, the evidence of administrative decentralization is less evident because most of their employees are paid by the central government, and the central government grants the permit to employ. Again, there is still limited power of the local councils. The involvement of citizens in decision-making is still a challenge, and the demand and supply of accountability are still weak (Saidi et al., 2019).

Under financial decentralization, the LGAs budget is embedded in the national budget, and the central government still has the power to take the sources of revenue from locally owned sources, such as the recent shift of the property tax to the central government. Indeed, over 90 percent of the LGA's budget is still financed by the central government (Fjeldstad & Katera, 2017; Kessy, 2018).

Moreover, the government amended the Local Government Finance Act of 1982 and directed LGAs to set aside 10% of their own-source revenue to fund the WYDF. As a result, each LGA started implementation when they still needed to prepare and with a low capacity to mobilize revenue. Studies like Research on Poverty Alleviation (REPOA, 2008) and Kunkuta (2011) provide evidence of tight control and non-consultative decision-making by the central government over LGAs. Hence, it is fair to question the first study's assumption that the LGAs' involvement in establishing the fund was minimal.

Study Methodology

This study applied the qualitative content analysis approach. Specifically, documentary analysis was used as a data collection method. Documentary analysis is a qualitative method that involves using existing data. It includes research that has been published as reports and other similar documents. The documents can be obtained through public libraries, websites, and government and non-government agencies. This approach has equal significance as collecting first-hand data because it helps increase research effectiveness (Martins, da Cunha & Serra, 2018; Tripathy, 2013).

The method was executed by reviewing several reports related to WYDF, including the CAG reports, ministry reports, research agency reports, and scholars' studies. The study focused

on LGAs in the Tanzanian mainland and centered on the operational performance of WYDF. Also, the study reviewed government reports, articles, and chapters on development funds from other countries for comparative purposes. The sources of data included Google Scholar and government repositories. The search keywords included "impromptu," "decisions," "WYDF," and "LGAs."

The data were processed using the content analysis approach. This qualitative data analysis approach is used to determine the presence of certain words, themes, and concepts within a given text. The process helps to analyze the presence, meanings, and relationships of specific themes or concepts (Neuendorf, 2017; Shava et al., 2021).

The approach involved identifying and selecting the contents of the data from the studied documents based on the research questions. Next, sub-themes were developed to organize the data. After that, data were interpreted and presented argumentatively.

Results and Discussion

Readiness of LGAs to Implement WYDF

Despite the lack of extensive studies of the fund, several anomalies have been unveiled concerning the operation of the fund. The critical assumption here is whether LGAs are ready to implement the fund. Readiness in this regard entails the capacity of LGAs to achieve the expected performance in implementing the fund. The WYDF is seen as a liability due to incompetence in implementing the fund. The proof of this statement can be seen by looking at factors like under-contribution, failure to recover the loaned monies, and unequal disbursement among groups characterizing the fund.

LGAs Failure to Recover Loan

For the Fiscal Year ending in 2020/21, the CAG report revealed that out of 185 tested LGAs, 155 (70%) had failed to recover most of the loans issued to WYPD groups. This challenge has prevailed even in previous fiscal years. For instance, the trend is as follows: in 2019/20, 130 LGAs (65%) of LGAs failed to recover the loan funds; in 2018/19, 111 LGAs (59%) were unable to recover the loan funds; in 2017/18, 90 LGAs (59%) were unable to recover the loan funds; and in 2016/17, 84 LGAs (63%) were unable to recover the loan funds from beneficiaries (Table 1).

Table 1. Status of the LGAs' Failure to Recover Loan Funds

Fiscal Year	No. of LGAs Tested	Un-recovered Amount (TZS)	Percentage
2020/21	155	47,006,024,260	70
2019/20	130	27,790,189,049	65
2018/19	111	13,794,359,981	59
2017/18	90	10,044,453,656	59
2016/17	84	5,809,326,477	63

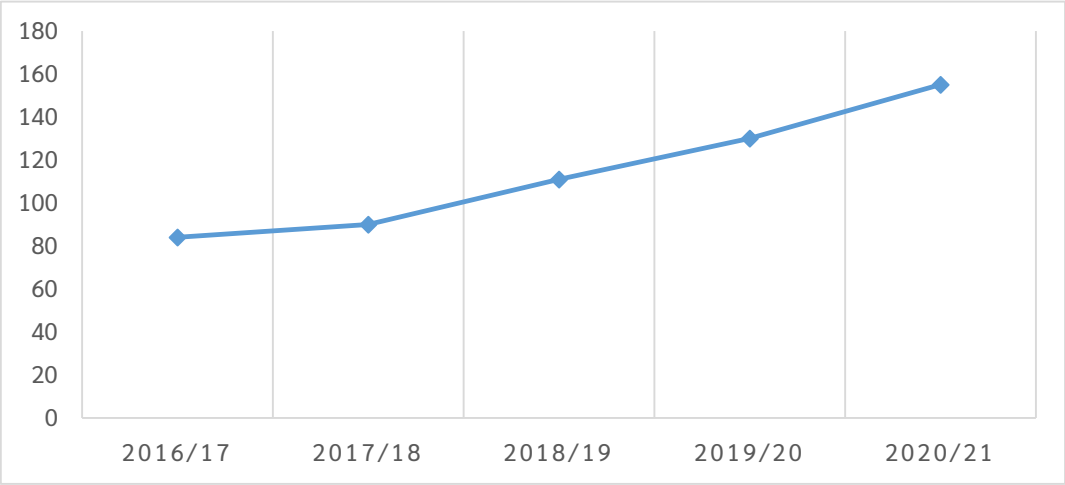

Figure 1. Trend of LGAs' Failure to Recover Loan Funds in the Past Five Years

Source: CAG Report (2022)

Looking closely at the data in Table 1, the percentage failure to recover the loan funds has grown from 59% in Fiscal Year (FY) 2016–17 to 70% in FY 2020–21. The liability is expanding, as shown in Graph 1 entails. This suggests that LGAs are not yet ready to assume such responsibility, which is why they are not recovering the loan funds. 'Readiness' entails the desire and capacity of LGAs to manage the fund responsibly. Again, the growing trend of unrecoverable loan funds is proof of the poor internalization of the assigned decision-making role of the LGAs. This challenge is also found in other countries like Kenya (Masime, 2015; Kiriti-Nganga & Mogeni, 2020) and Uganda (Kisuule, 2021).

Under Contribution and Delays in Disbursing the Funds

LGAs failed to disburse money to the WYDF accounts. For instance, the CAG report in the Fiscal Year ending 2020/21 reported that 11 LGAs still needed to transfer funds from various deposit accounts to special credit accounts for WYDF. This is contrary to Regulation 22 of the Regulation of Issuance and Management of Credit for Registered Groups of Women, Youth,

and People with Disability, 2019 (G.N. No. 286 of 05.04.2019). The tables below show how the LGAs failed to transfer the collected money to the fund account, resulting in delays in distributing the loan funds to entitled groups.

Table 2. LGAs that Failed to Contribute to the Loan Fund in FY2020/21

S/N	LGA	Amount (TZS)
1	Ushetu DC	308,528,550
2	Iringa DC	236,486,588
3	Nanyumbu DC	179,268,173
4	Kilolo DC	122,596,622
5	Rungwe DC	115,777,111
6	Sengerema DC	59,511,900
7	Bahi DC	54,222,488
8	Busega DC	49,090,000
9	Momba DC	41,795,000
10	Gairo DC	38,679,672
11	Ileje DC	32,043,700
	Total	1,237,999,804

Source: Extracted from CAG report (2022, p.113)

Table 3. Trend of LGAs' Failure to Contribute to the Loan Fund from FY 2012/13 to FY 2020/21

Fiscal Year	No of LGAs Tested	Amount (TZS) Outstanding
2020/21	83	6,857,306,654
2019/20	82	5,720,140,159
2018/19	115	9,930,902,514
2017/18	142	40,377,882,284
2016/17	143	53,222,719,138
2015/16	151	28,521,878,199
2014/15	112	17,690,754,651
2013/14	104	38,741,094,214
2012/13	68	10,905,858,533

Source: Extracted from CAG reports (2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020 & 2021)

The under-contribution to the loan fund has retarded the effort toward liberating the intended beneficiaries. For instance, looking at the CAG reports, the amount that was not contributed from FY2012/13 to 2020/21 was TZS 211,968,536,654. These are only nine years: What about 1993, when the decision was made to introduce the fund? Arguably, LGAs could have had a considerable amount of money if they had contributed effectively and recovered the loan funds.

The primary cause of this catastrophe is the limited sources of funds due to poor revenue mobilization by LGAs. Councils may view the contribution as weakening other plans,

forgetting that the WYDP is also an effort toward implementing their functions. Hence, LGAs consider the contribution as a liability. Limited funds for social action are also reported in countries like Jamaica (Bastagli et al., 2019; Child Frontiers, 2017) and Ghana (Jaha & Sika-Bright, 2016).

Unequal Disbursement among Targeted Groups

The legal decision under Section 37A (2) of the Local Government Finance Act, 1982, and Regulation 5(2)(a)-(c) on disbursing funds for women, youth, and people with disabilities requires LGAs to disburse in the ratios of 40%, 40%, and 20%, respectively. However, some LGAs still need to distribute funds according to the stipulated percentage. For instance, in the Fiscal Year ending in 2020/21, the CAG provides that 17 LGAs issued loans up to TZS 3.26 billion to groups without considering ratio compliance. Other LGAs are given in person for people with disabilities. This challenge was also highlighted by the Agricultural Non-State Actors Forum (2019), in that in the FY 2017/18, about 25 tested LGAs showed that women received nearly half the fund (49 percent), while youth received 41%, and people with disabilities received 10 percent (Rugeiyamu et al., 2022). Arguably, the primary reason for unequal distribution is little understanding of the fund requirements.

The way readiness status contributes to difficulties encountered

This part addresses the third assumption of whether a lack of significant consultation and readiness undermine the loan fund's effective implementation. The revealed issues below provide a clear answer to the belief.

Lack of adequate training/awareness for LGAs on the loan fund

LGAs needed to prepare better to assume their newly-imposed responsibilities. Continuous training is seen as lacking for both councilors and technocrats. This is caused by the absence of an effective plan to ensure that LGAs know and are updated on implementing the fund. This shortcoming was also found by Bastagli et al. (2019) and Child Frontiers (2017) in Lebanon and Rwanda (Dorothee, 2017).

On the other hand, loan recipients lacked training as well. Entrepreneurial skills needed to be improved among groups, especially in how to invest the loan funds. Additionally, groups need to gain knowledge of the significance of returning the loaned money so that other groups can benefit. This is a serious challenge because some groups also think that, since it is government money, there is no need to return it: "*It is government money, hence there is no need to repay the loan.*"

Moreover, LGAs and WYD have different perceptions of the intention of establishing the WYDF. This may be due to the centralization of decisions. This also persists in countries like Jamaica (Planning Institute of Jamaica, 2009). A common understanding is essential for the success of this program. Notably, the Local Government Training Institute (LGTI), a think tank for LGAs, should train LGA staff on the best methods of running and administering the fund.

Absence of Loan Officers

LGAs fail to properly run the fund because they lack loan officers (CAG, 2022). This is a big challenge because, currently, the responsibility is vested in community development officers or planning officers who are not loan experts. This poses difficulties for them, especially with the technicalities of recovering the loaned funds. Failure to recover the loans caused some LGAs to try extra-legal methods, but doing so contravenes the regulation establishing the fund (Rugeiyamu et al., 2022; USAID, 2020). Insufficient human resources for social action funds is also a challenge in countries like Lebanon (Bastagli et al., 2019) and Kenya (Masime, 2015).

Lack of Credit History of Borrowers

Most LGAs are failing to recover the loaned funds due to a lack of a clear history of the groups benefiting. This study argues that there is a need to peruse the group's history despite registration before approving the loan, which is merely done in LGAs. There is a need to know the history of the group's entrepreneurship or business engagement. This will inform LGAs on which skills groups need to receive before approving the loan.

Absence of Policy to Deal with Non-Performing Loans

The LGAs lack policies for dealing with non-performing loans. This is also addressed by Kelvin-Iloafu, Igwe, and Enemuo (2019) in Nigeria. The approach would have been helpful to the Tanzanian LGAs. Such a policy would help LGAs advise groups on how to restructure non-performing loans or develop other mechanisms for dealing with them. The lack of this important policy continues to make LGAs appear ineffective in administrating the fund.

Conclusions and Policy Implications

The centralization of decisions and poor internalization and readiness of the loan fund have posed challenges for LGAs in trying to implement the program. This is against the policy paper's aims for decentralization. Now is the right time for effective implementation of the policy paper with the 1998 Vision, which guarantees the LGAs autonomy over their affairs. Also, the government should continue to implement its anticipated role, including policy advice, support, capacity building, monitoring, and quality assurance to improve LGAs' efficiency.

Although it was a decision from above to establish WYDF in the local budget, now is the right time for LGAs to accept this role. Despite such turbulence, promoting local economic development is also the function of LGAs. Continuous assessment of the performance of loans is highly encouraged. The evaluation will inform loan success and their contribution to local economic development.

Moreover, the following actions are recommended: LGAs employing an adequate number of loan officers, providing continuous training to LGAs and groups on properly implementing the loan fund, and strengthening revenue collection. Additionally, other countries in the East African Community should change their decision-making systems and allow LGAs to effectively implement the established development funds.

References

Association of Local Government Authorities of Tanzania. (2020). *Integration of Local Government Authorities in the European Cooperation Programming Process 201-2027:* Analytical Report. p.1-15. Retrieved from http://www.knowledge-uclga.org/IMG/pdf/alat_analytical_report_2020.pdf

Auditor General Uganda. (2021). Report of The Auditor General to Parliament for The Fiscal Year Ended 30th June 2021. Retrieved from https://parliamentwatch.ug/wp-content/uploads/2022/02/Consolidated-Auditor-Generals-Report-FY-2021_signed_compressed-1.pdf

Bastagli, F., Holmes, R., & Jawad, R. (2019). Social Protection in Lebanon: A review of social assistance. *UNICEF*. 1–84.

Child Frontiers. (2017). *Scoping study and recommendations for next steps on alternative care: Lebanon*. Hong Kong: Child Frontiers Ltd.

Controller and Auditor General. (2017). *Annual general report of the controller and auditor general for the local government authorities for the Fiscal Year ended 2015/16*. National Audit Office, Dodoma.

Controller and Auditor General. (2018) *Annual general report of the controller and auditor general for the local government authorities for the Fiscal Year ended 2016/17*. National Audit Office, Dodoma.

Controller and Auditor General. (2019). *Annual general report of the controller and auditor general for the local government authorities for the Fiscal Year ended 2017/18*. National Audit Office, Dodoma.

Controller and Auditor General. (2020). *Annual general report of the controller and auditor general for the local government authorities for the Fiscal Year ended 2018/19*. National Audit Office, Dodoma.

Controller and Auditor General. (2021) *Annual general report of the controller and auditor general for the local government authorities for the Fiscal Year ended 2019/20*. National Audit Office, Dodoma.

Controller and Auditor General. (2022) *Annual general report of the controller and auditor general for the local government authorities for the Fiscal Year ended 2020/21*. National Audit Office, Dodoma. GR/LGA/2020/21, 1-288.

Dorothee, M. (2017). An assessment of challenges of Vision 2020 Umurenge Program on Poverty Reduction in Rwanda. *IOSR Journal of Business and Management*, 19(8), 51–56.

Escobar-Lemmon, M., & Ross, A. D. (2013). Does decentralization improve perceptions of accountability? Attitudinal evidence from Colombia. *American Journal of Political Science* 58(1), 175–188.

Falleti, T. G. (2005). A sequential theory of decentralization: Latin American cases in comparative perspective. *American Political Science Review* 99(3), 327–346.

Fjeldstad, O. H, Katera, L., & Ngalewa, E. (2010*). Planning in local government authorities in Tanzania: Bottom-up meets top-down*. REPOA Brief 18-2010. Dar es Salaam: REPOA.

Fjeldstad, O.H., & Katera, L. (2017). Theory and Practice of Decentralization by Devolution: Lessons from a Research Programme in Tanzania (2002-13) *In Research and Policy Nexus: Perspectives from Twenty Years of Policy Research in Tanzania*. REPOA. Mkuki na Nyota Publishers Ltd.

Isaac, J.A., & Kazungu, I. (2016). Tax Administration Integrity and its implications on effective revenue collection in Local Government Authorities: Insights from Moshi Tanzania. *European Academic Research*, 4(2), 1666-1864.

Jaha, I., & Sika-Bright, S. (2016). Challenges of The Livelihood Empowerment Against Poverty Programme in The Upper West Region Of Ghana: The Institutional Perspective. *UDS International Journal of Development*, *2*(1), 188–205. doi.org/10.47740/36.UDSIJD6i

Kelvin-Iloafu, L.E., Igwe, N.N. & Enemuo, J.I. (2019). Managing the Challenges of Women and Youth Empowerment Programmes in Nigeria. *Global Journal of human-social science: H Interdisciplinary*, 19(5), 1-11.

Kessy, A. T. (2018). Decentralization, local governance and path dependency theory. *UTAFITI*, *13*(1), 54-76.

Kiriti-Nganga, T., & Mogeni, D. (2020). *Impact assessment of Affirmative Action Funds in Kenya*. Retrieved from https://wtochairs.org/sites/default/files/IMPACT%20OF%20AFFIRMATIVE%20ACTION%20FUNDS%20IN%20KENYA%20-book.doc.pdf

Kisuule, T. (2021). *Case Study: Improving the Implementation of Livelihood Programmes Through Youth-Led Accountability in Uganda*. Retrieved from https://restlessdevelopment.org/wp-content/uploads/2022/06/2130_CaseStudy_Uganda_2.pdf

Kunkuta, G. E. A. (2011). *Responsiveness and accountability of urban government: experiences from provision of water and sanitation in Temeke Municipality in Dar es Salaam, Tanzania*, Doctoral dissertation in Decentralization and Local Governance, Mzumbe University, Tanzania.

Likwelile, S. and Assey, P. (2018). *Decentralization and development in Tanzania, Tanzania Institutional Diagnostic*. Retrieved from https://edi.opml.co.uk/wpcms/wp-content/uploads/2018/09/05-TID_Decentralization-development.pdf

Martins F, da Cunha, J. and Serra, F. (2018). Secondary Data in Research – Uses and Opportunities. *Iberoamerican Journal of Strategic Management* (IJSM) *17*(4), 01-04. doi:10.5585/ijsm.v17i4.2723.

Masime, K. (2015). *Youth Participation in Governance and Development Processes in Kenya: The Case for Affirmative Action (Policy Brief)*. Retrieved from https://www.youthagenda.org/wp-content/uploads/2019/12/PB-Youth-Participation-in-Governance-and-Development-Processes-in-Kenya.pdf

Mdee, A. & Thorley, L. (2016). *Good governance, local government, accountability and service delivery in Tanzania: Exploring the context for creating a local governance performance index. ESRC Research Project*. Retrieved from https://www.intrac.org/wpcms/wp-content/uploads/2016/11/WP2_Local-governance-and-accountability-inTz_Mzumbepaper_FINAL_311016.pdf

Minas, R., Wright, S. & Van-Berkel, R. (2012). Decentralization and centralization: Governing the activation of social assistance recipients in Europe. *International Journal of Sociology and Social Policy*, *32*(5/6): 286–298.

Ministry of Finance and Planning. (2021). *Report on the implementation of the Istanbul programme of action for LDCs for the decade 2011-2020* Retrieved from https://www.un.org/ldc5/sites/www.un.org.ldc5/files/tanzania.pdf

Mudalige, P. W. (2019). The Discussion of Theory and Practice on Decentralization and Service Delivery. *European Scientific Journal*, *15*(14), 115-135. doi: 10.19044/esj.2019.v15n14p115.

Mugabi, E. (2005). *Decentralization for Good Governance: Policies, Legal Frameworks and Implementation Strategies. In G. Bertucci (Ed.), Decentralized Governance for Democracy, Peace, Development and Effective Service Delivery (pp. 22–33)*. New York: UN: Division for Public Administration and Development.

Mwasaga, B. G. (2021). Inter-Governmental Relations between Central Government and Local Government Authorities in Tanzania. *International Journal of Social Science and Human Research,* 4(10), 2905-2913. doi. 10.47191/ijsshr/v4-i10-33

Neuendorf, K. A. (2017). *The Content Analysis Guidebook*. (2nd ed) USA: SAGE.

Planning Institute of Jamaica. (2009). *Vision 2030 Jamaica National Development Plan: Social Welfare and Vulnerable Groups Sector Plan*. Jamaica: Planning Institute of Jamaica.

REPOA, (2008). *The oversight processes of local councils in Tanzania. Final Report, July 2008, Tanzania*, p. 27.

Rugeiyamu, R. (2021). The Role of Improved O&OD Methodology in Promoting Social Economy in Tanzania: A Solution to Sustainable Community Social Development Projects? *Local Administration Journal*, *14*(3), 213–231. doi.org/10.1234/laj.v14i3.253183

Rugeiyamu, R., Ackim, J. and Shayo, A. (2022). The Tanzania Housing and Population Census 2022: A Panacea for Local Service Delivery and Development Drawbacks. *Local Administration Journal*, *15*(1), 1-13.

Saidi M A, Bujiku, R. R, Mersat, N. I & Puyok, A. (2019). Decentralization by Devolution Policy in Tanzania: Does Devolution Policy Improved Political Accountability? *International Journal of Recent Technology and Engineering, 8*(2), 1–16. doi.10.35940/ijrte.B1003.0782S219.

Shava, G. N., Hleza, S., Tlou, F., Shonhiwa, S. and Mathonsi, E. (2021). Qualitative Content Analysis, Utility, Usability and Processes in Educational Research. *International Journal of Research and Innovation in Social Science, 5*(7), 553-558.

The Guardian. (2021). Making 10% loans work for women, youth and people with disabilities, 10 December. Retrieved from https://www.ippmedia.com/en/business/making-10-loans-work-women-youth-and-people-disabilities

The Office of Auditor General. (2020). *Report of the Auditor General on National Government Affirmative Action Fund for the Year ended 30th June 2019*. Retrieved from http://www.parliament.go.ke/sites/default/files/2021-02/AG%20-%20National%20 Government%20Affirmative%20Action%20Fund%2030%20june%2C%202019.pdf

The United Republic of Uganda. (2021). *Youth Livelihood Programme (Ylp): Summary Update of Programme Implementation*. Retrieved from https://mglsd.go.ug/wp-content/uploads /2021/03/YLP-IMPLEMENTATION-PROGRESS-REPORT-Jan-2021.pdf

Tidemand, P., & Msami, J. (2010). *The impact of local government reforms in Tanzania. REPOA Special paper.* 1–43. Retrieved from https://www.repoa.or.tz/wp-content/uploads/ 2020/07/10-1%20SP%20lr.pdf

Tripathy, J. P (2013). Secondary Data Analysis: Ethical Issues and Challenges. *Iranian Journal of Public Health* 42(12): 1478–1479. Retrieved from http://ijph.tums.ac.ir

UNICEF. (2016). *Disability mapping study in Lebanon: Social safety net mechanisms used by children with disabilities and their families in Lebanon*. UNICEF.

United Nations Population Fund. (2022). *Evaluation of the government of the united republic of Tanzania/ United Nations Population Fund 8th country programme (2016/17 – 2021/22). Evaluation report*.. Retrieved from https://www.unfpa.org/sites/default/files/board-documents/Tanzania%20-%20CPE%20-%20Country%20Programme%20Evaluation.pdf

United Republic of Tanzania. (1998). *Policy paper on Local Government Reform.* Dodoma: Ministry of Regional Administration and Local Government, Local Government Reform Programme.

United Republic of Tanzania. (2009). *Local Government Reform Programme II: Visions, goals and strategy*, July 2009 - June 2014. Dar es Salaam: Government Printer.

United Republic of Tanzania. (2019). *Country report on the review and progress made in implementation of the Beijing declaration and platform for action - Beijing p.1-102.* Retrieved from https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections /CSW/64/National-reviews/United-Republic-of-Tanzania-en.pdf

United States Agency for International Development. (2020). *USAID Tanzania youth Assessment for strategy development: Tanzania Data for Development Project*. 1-171. Retrieved from https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00X4NM.pdf

Wollmann, H. (2007). *Devolution of public tasks between (political) decentralization and (administrative) deconcentration - in comparative (European) perspective*. Social Science Institute of Tokyo University, p.1–12.

Local Administration Journal 15(4) • October - December 2022 • 363-388

Received: June 14, 2022 • Revised: December 3, 2022 • Accepted: December 9, 2022
RESEARCH ARTICLE

Awareness and Behaviors of Community E-waste Management According to the Circular Economy in Bangkok

Jirat Jantakad
Graduate School of Environmental Development Administration, National Institute of Development Administration, Thailand

Chutarat Chompunth
Graduate School of Environmental Development Administration, National Institute of Development Administration, Thailand

Abstract

This study aims to assess the awareness and behaviors of e-waste management in the public sector according to the circular economy. This study utilized quantitative approaches. Primary data were collected on-site using questionnaires to collect data from 480 samples in Bangkok. The results from the survey show that of the total number of respondents, 409 (85.2%) knew of E-waste, while 370 (77.1%) had a strong understanding of circular economy principles, 339 (70.6%) had a high level of awareness concerning E-waste management following the circular economy, and 367 (76.5%) had a high level of E-waste management behavior in residential areas according to the circular economy. From the analysis, perceptions of E-waste hazards affected the awareness and behavior of E-waste management in residential areas according to the circular economy. However, careers affected the behavior of E-waste management in residential areas according to the circular economy in Bangkok. E-waste management is one of the keys to achieving this but necessitates cooperation from all sectors. The circular economy principles should be publicized to increase civil society awareness concerning community e-waste management. This will then drive the concept of practices for concrete outcomes. If every sector cooperates, it will result in a balanced economy under the vision of maximizing economic value and reducing the environmental and social impacts of production, consumption, waste management, and recycling.

Keywords

E-waste management, awareness, behaviors, circular economy, Bangkok

CORRESPONDING AUTHOR
Jirat Jantakad, Graduate School of Environmental Development Administration, National Institute of Development Administration, 118 Moo 3, Serithai Road, Klong-Chan, Bangkapi, Bangkok 10240, Thailand. Email: Jiratjantakad@gmail.com
© College of Local Administration, Khon Kaen University. All rights reserved.

Introduction

E-waste is being rapidly generated around the world. It has become one of the new threats to the environment due to technological advancement, the development of industry and economy, urban expansion, and population increase (Bhutta et al.., 2011; Needhidasan et al., 2014).

According to a survey by the Pollution Control Department (2021), the amount of e-waste worldwide is increasing continuously. In 2019, the amount of e-waste was up to 53.6 million metric tons worldwide and 421,335 tons in Thailand. Moreover, Thai e-waste increased by 435,187 tons in 2021, but only 22% could be managed (147,293.96 tons) out of the entire e-waste in Thailand (Pollution Control Department, 2022). Such management did not meet the goal set in the National Solid Waste Management Master Plan 2016-21 to manage e-waste properly according to the principle of collecting and disposing of at least 30% of community e-waste. Although the e-waste was appropriately managed according to the code, management was still insufficient (Tuntipalakul, 2016). Proper e-waste management is essential for reducing the adverse effects on health, the environment, and society. Improper e-waste management is partly from insufficient household e-waste separation from general waste due to a lack of knowledge and awareness in the public sector, as well as the lack of regulations directly related to e-waste management, separation, extraction, collection, and transport, and limitations in budget, places, and specialists for waste management.

In addition, the increase in e-waste quantity in Thailand results from government policies stimulating consumption, such as converting radio and television analog systems into digital and changing mobile phone frequencies (Kiddee & Bunmak, 2016). Therefore, people increasingly turn to using electrical appliances and electronic devices in line with government policies, increasing the number of unused devices and causing more e-waste. Such approaches become one factor causing e-waste to proliferate (Kitkerdsaeng, 2018). Moreover, many consumers prefer to have the latest model of electronic devices, and excessive consumption causes more e-waste (Mudju, 2017), such as mobile phone waste (Butsabok, 2013). Regarding e-waste management in the public sector, the government assigned local administrative organizations (LAO) and relevant agencies to arrange points for collecting hazardous waste in communities and then transferring them to the provincial waste collection centers (Department of Pollution Control, 2019). Although e-waste is managed correctly, such management is still inadequate (Tuntipalakul, 2016).

Bangkok is the capital city with, by far, the greatest population of residents and workers, so its e-waste is generated in higher quantities than in other provinces in Thailand. In addition, the Bangkok Metropolitan Administration (BMA) is a unique administrative organization with a single-level organizational system, meaning that BMA is the only organization responsible for all

of Bangkok (King Prajadhipok's Institute, n.d.) with authority and budget for e-waste management. Still, the BMA has yet to be successful in e-waste management. E-waste management problems usually occur from various factors, and communities are regarded as the primary sources of e-waste. As a result, diverse development has expanded in the communities in Bangkok. At present, the government sector has set a new Bio-Circular-Green (BCG) Economy Model as the national agenda for developing the economy holistically across three dimensions: (1) Bio-economy focuses on the full use of biological resources; (2) Circular economy focuses on reusing different materials as much as possible; and (3) Green Economy focuses on solving pollution problems and reducing the adverse effects on the Earth. Therefore, the researchers were interested in studying the awareness and behaviors of community e-waste management according to the circular economy in Bangkok to understand the public sector's cognition and behaviors of community e-waste management according to the circular economy. The circular economy is a sound system that is important for waste management. As current consumer behaviors overuse resources, the circular economy is the primary mechanism for driving the economy with an emphasis on zero waste and focusing on effective waste reuse, leading to long-term sustainable development for communities and the country.

Objectives of the Study

This research studied the awareness and behaviors of e-waste management in the public sector according to the circular economy.

In addition, the following two hypotheses were postulated to help validate and illuminate our results while enriching existing theories on e-waste management in the study area:

H1 Different perceptions about hazardous e-waste results in different awareness and behaviors of community e-waste management according to the circular economy.

H2 Knowledge of e-waste management according to the circular economy has a relationship with awareness and behaviors in the e-waste management according to the circular economy.

Literature Review

E-Waste Classification and Sources

E-waste or waste from electrical and electronic equipment (WEEE) refers to electrical and electronic equipment suffering from end-of-life, deterioration, or inability of use, such as mobile phones, televisions, computers, etc., except for reuse or recycling (Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning, 2020). According to the European Union Directive (2018/849), e-waste is classified into the following ten international-use categories (Table 1).

Table 1. Electronic Waste (e-waste) Categories

1	Large household appliances	Refrigerators, freezers, washing machines, clothes dryers, dishwashers, electric cooking stoves and hot plates, microwaves, electric fans, and air conditioners.
2	Small household appliances	Vacuum cleaners, toasters, grinders, coffee machines, appliances for haircutting and drying, toothbrushing, and shaving.
3	Information technology (IT) and telecommunications equipment	Mainframes, minicomputers, personal computers, laptops, notebooks, printers, telephones, and cell phones.
4	Consumer equipment	Radios, televisions, video cameras, video recorders, stereo recorders, audio amplifiers, and musical instruments.
5	Lighting equipment	Straight and compact fluorescent lamps and high-intensity discharge lamps.
6	Electrical and electronic tools	Drills, saws, sewing machines, soldering irons, equipment for turning, milling, grinding, drilling, making holes, folding, bending, or similar processing of wood and metal.
7	Toys, leisure equipment, and sporting goods	Electric trains or racing car sets, video games, and sports equipment with electric elements.
8	Medical devices	Radiotherapy equipment, cardiology, dialysis, pulmonary ventilators, nuclear medicines, and analyzers.
9	Monitoring and control instruments	Smoke detectors, heating regulators, and thermostats.
10	Automatic dispensers	For hot drinks, hot or cold bottles, solid products, money, and all appliances that automatically deliver various products.

Source: Gill, G. N. (2016)

In addition, E-waste generation has effects on the environment, such as toxic contamination in the air from e-waste due to improper burning of electronic devices. Such burning causes heavy metals such as lead, cadmium, mercury, etc., to become aerosols spreading in the air. Mercury may accumulate in the food chain, such as residue in aquatic animals, which can spread to humans when consuming contaminated animals. Moreover, current climate change can be partly caused by disposing of compressors of refrigerators and air-conditioners which contain refrigerants, especially in the older models. Waste disposal by burning or discarding refrigerants, particularly chlorofluorocarbon (CFC) compounds, can make substances evaporate into the atmosphere and destroy the ozone layer (Wittaya-Anumat, 2017; Phuphisut &

Sangrajang, 2010). There are adverse effects on health from various hazardous substances and heavy metals in e-waste. Heavy metals contaminate the environment, and lead is considered a heavy metal that is very harmful to humans and animals. The concern is for children under six years old living in the e-waste sorting areas. These children risk receiving high quantities of lead, resulting in lead poisoning.

Moreover, lead dust on parents' clothing can quickly spread to children through the respiratory system. Child behaviors in picking things up or putting hands into their mouths can cause a risk of ingesting lead through the gastrointestinal tract, and the bodies of young children can absorb contaminants through the gastrointestinal tract 4-5 times more easily than adults. Currently, no lead exposure levels are considered safe. As lead accumulates in young children's bodies, it can destroy their nervous system. The development of the brain and the central nervous system is affected by lead poisoning, causing children to have slow cognitive development, poor growth, and behavioral maladies such as attention deficit hyperactivity disorder (ADHD) and anemia (World Health Organization, 2014).

Circular Economy

Circular Economy is a concept for processing and recycling used resources with an emphasis on effectively using resources and solving overuse problems due to the expansion of the world population and waste management problems (Mahakan & et al., 2019). This is possible by retaining the value of raw materials, resources, and products for as long as possible or recovering them with minor damage (Ministry of Industry, 2016). The change is to use resources in the same direction in the form of a Linear Economy with the focus on changing the Take-Make-Dispose cycle into the Make-Use-Return cycle for growth with balance in the quality of life and sustainable future (TBCSD, 2020). Therefore, the concept can, in principle, be applied to all kinds of natural resources, including biotic and abiotic materials, water, and land. In the circular economy, eco-design, repair, reuse, refurbishment, remanufacture, product sharing, waste prevention, and waste recycling are all important (European Environment Agency, 2016). The concept has the goal of achieving sustainable development at the local, national, and international levels (Lacy P. & et al., 2014) by driving the 3Rs principle: 'reduce' for less use, use only as necessary, or less waste production; 'reuse' for repetitive use to expand product lifecycle and usefulness; and 'recycle' for processing waste with the 5Rs principle through repair and refurbishment, leading to value creation in the circular economy (Khaosa et al., 2009). Therefore, the circular economy is implemented with specific procedures and guidelines such as product eco-design, reuse, repair, and industrial connection (Chertow & Ehrenfeld, 2012; Lombardi & Laybour, 2012).

The circular economy is a logical system tailored to address problems of e-waste mismanagement due to consumer behaviors. This principle calls for product lifecycle

management by changing end-of-life products into usable resources through production or processing. It is expected to help reduce e-waste in Bangkok to become a "zero e-waste society" and promote long-term environment preservation, leading to vibrancy for Asia according to the 20-year Development Plan for the Bangkok Metropolis.

The circular economy principle focuses on the values of various things, including raw materials, resources, and products, to maintain them as long as possible and generate as little as possible or zero waste. The circular economy principle is based on three aspects (Pongruktham et al., 2020) as follows:

Principle 1: Preserve and optimize natural resource capital through management and control of limited natural resources by creating benefits or values of resources in every possible opportunity.

Principle 2: Maximize resource utilization through the circulation of products, parts, and different materials for maximum benefit through designing products for prolonged use; processing used resources; repairing or improving damaged or defective products which are returned to manufacturers to bring them back for sales again; maintaining materials and equipment to be always ready for use; repairing damaged items to function well again; reusing useful things; creating new products from used materials as raw materials for processing; process waste materials to be new things by adding beauty with new ideas to increase the value of things which are going to be waste.

Principle 3: Maintain system effectiveness through designing to avoid negative effects of products. This principle covers reducing adverse effects on the environment, economy, society, quality of life, values of uses, and management of adverse effects from resource utilization.

However, the circular economy principle has a mechanism based on the concepts of biomimicry or nature-imitating innovation, industrial ecology, and environmental design with thinking of process rather than products in the product life cycle from pre-production to post-use by basing on nature as a model (Pongruktham et al., 2020).

Perception

Perception is a determinant of communication, attitudes, and expectation, and it is a process of stimuli response and interpretation (Good et al., 1998). This stimuli response and interpretation process allow an individual to select, organize, and interpret various stimuli into meaning or impression. Two respondents with exposure to the same stimulus in the same context may differently memorize, select, organize, and interpret such stimulus, depending on internal factors of each person, such as personal needs, values, expectations, etc. (Schiffman & Kanuk, 2004). Information is perceived with attention and understanding at the exposure stage. The receiver perceives information through the senses, leading to the attention stage before sharing

an interest in that stimulus and then understanding its meaning at the final comprehension stage (Mowen & Minor, 1998).

Perception is the starting point of various behaviors. Although respondents perceive the same information from the same source, they may interpret it differently and behave differently. Regarding perception in e-waste management, the starting point relates to attitudes since personal perception affects behaviors. The present study investigated the behaviors and practices resulting from perceptions or attitudes toward e-waste management in communities. However, the influence on perception depends on each person's internal motivation and attitude, the content of the information, and the benefits that a person gets from the information through the perception process to the reaction to e-waste management.

Awareness and Behaviors

Awareness refers to reflective thinking about the necessity to do, agree, or be convinced before expressing in a practical form with responsibility for emerging problems (Good C. V. Merkel W. R. & Phi Delta Kappa., 1973) as the minimum level of emotion and feeling. Awareness is like knowledge, and both are not stimuli that are necessary to be a phenomenon or something else. Awareness occurs when there is a stimulus as an activating factor (Bloom et al., 1971). Awareness is comparable to consciousness as an individual's psychological status caused by knowledge and experience, with an assessment of the values and importance of these. It is an active psychological status activated by an incident or a situation. In other words, the period of experience and surrounding factors stimulate awareness (Koffka, 1978). The occurrence of awareness is a sudden realization, but it may not involve the ability to remember or recognize certain aspects (Namnakhon, 2007). According to Chalermklin (2008), however, awareness refers to responsible Behavior about something or some incident as an emotion or feeling about attitude, value, like or dislike, and good or bad from a person's assessment of that stimulus.

Awareness through sudden realization is something like a feeling. Sometimes, it is unidentifiable between awareness or a sudden emotion/feeling. The occurrence of awareness relies on external factors from surrounding matters. Therefore, awareness of e-waste management implicitly relies on external factors to manage e-waste with a perception of the continuous increase of e-waste. Awareness is always a subconscious perception divided into two aspects. The first aspect of awareness is from an external factor, which includes stimulus aspects that interest a person to perceive e-waste management, leading to awareness. The other aspect of awareness is from an internal factor, including personal characteristics. The level of a person's awareness depends on his/her physical and psychological characteristics. Therefore, both factors are significant sources of e-waste management awareness.

E-Waste Management According to the Circular Economy in Bangkok

The BMA currently has an environmental development plan for dealing with household e-waste. The BMA has been implemented in compliance with the government policy, which announced the solution of e-waste problems as the national agenda. For the e-waste amount in Bangkok, the BMA has set a policy for daily collecting and storing e-waste in all areas to prevent residual waste, and disposing of it in a sanitary way, as well as for building respondents' discipline by legislating regulations on inspection and imposing fines for cases of littering in public areas or illegally littering in a wasteland. In addition, the implementation is on building discipline and awareness of waste separation in schools by cultivating students' habits in reducing and separating waste and setting up a system of littering in classified waste bins. Respondents in all sectors are encouraged to participate in reducing and separating waste at its source and transfer it to the waste disposal center in a suitable way (Department of Environment, 2021). Waste management is divided into three parts as follows.

Part 1: E-waste disposal at the source is done to solve the increasing amount of e-waste by enhancing e-waste reduction and separation at its source and using it for full benefit with cooperation between all sectors of society. This approach to management is implemented according to the 3Rs. Firstly, 'reduce' aims to decrease using high-dangerous chemical products unable to be processed to prevent the production of electronic products with effects on the environment as well as to prevent e-waste from these products when they are no longer used to affect the environment in communities. Secondly, 'reuse' aims to fix or repair some damaged electronic equipment or reuse some electronic parts without repairs. Lastly, 'recycle' aims to transform product waste by reusing it by reproducing valuable resources from product waste. Such implementation is at the heart of the circular economy.

Part 2: E-waste disposal at the midway point is the daily management of e-waste in Bangkok and deploying e-waste collection trucks by BMA for every district to thoroughly collect and transfer e-waste to the disposal system. E-waste is collected every 15 days or as specified by the district office.

Part 3: E-waste disposal at destinations collects e-waste from all 50 districts, and transports these to the three BMA waste disposal centers, including On-Nut Disposal Plant, Nong Kham Garbage Disposal Plant, and Sai Mai Garbage Disposal Plant. Moreover, the BMA has hired a private contractor to dispose of e-waste properly.

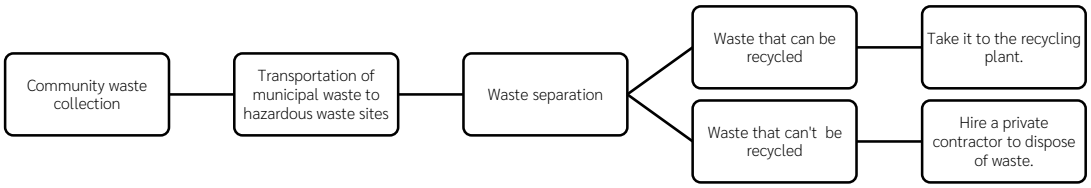

Figure 1. Summary of e-waste Management Process by the Department of Environment of the BMA

Source: Department of Environment (2021)

The above guidelines for e-waste management (Figure 1) are for implementation to solve e-waste problems in Bangkok. According to the study on the situation and issues of e-waste management in the communities of Bangkok, the BMA still faces a formidable challenge to manage the enormous volume of e-waste that grows daily. E-waste is not entered into the proper e-waste management system, causing residual, bulky waste. Moreover, people's behaviors also lead to e-waste management problems in most communities. Wasteful product consumption is a response to company advertisements and promotions and with minor technological advancements to encourage new purchases.

Apart from e-waste management under the control of the Environment Department, the BMA also cooperates with the public sector in product recall or e-waste disposal services, such as educating consumers about how to exchange electrical appliances or electronic devices or to make them more valuable. Advance Info Service Public Company Limited, or AIS, arranges a trade-in promotion by returning old mobile phones to get discounts on buying new ones. Moreover, under the Project "Thai People with Zero E-waste," AIS wants to publicize by focusing on awareness of e-waste danger and understanding correct e-waste disposal by processing or destroying properly (Advanced Info Service Public Company Limited, 2021).

The Study Area

This study carried out a survey in Bangkok, the capital of Thailand, which falls under the responsibility of the BMA. The BMA is a unique local government organization distinctive from other provinces in Thailand. It is responsible for an area of 1,570.61 sq km in total (Department of Strategy and Evaluation, 2012B) divided into 50 districts in 6 zones to increase the effectiveness of urban development (Department of Strategy and Evaluation, 2012A), as shown in Figure 2.

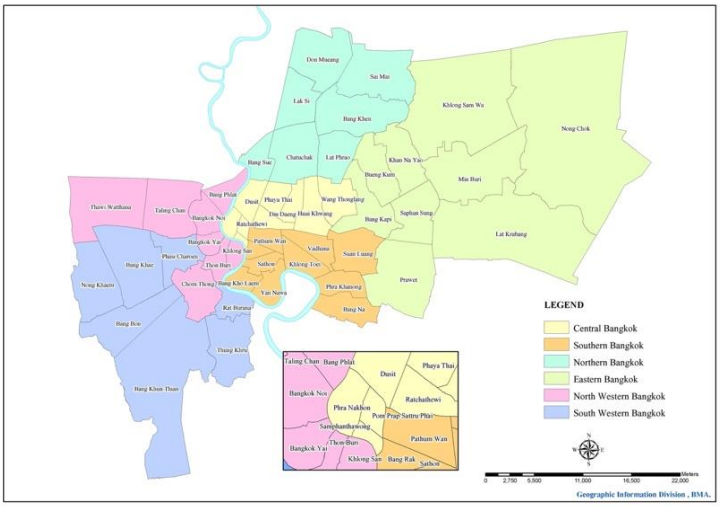

Figure 2. Map of the 50 Districts of Bangkok by Zone

Source: Bangkok GIS Center (2021)

Phra Nakhon Zone

1) Central Bangkok includes the districts of Phra Nakhon, Dusit, Pom Prap Sattruphai, Samphanthawong, Din Daeng, Huai Khwang, Phaya Thai, Ratchathewi, and Wang Thong Lang.

2) South Bangkok includes the districts of Pathum Wan, Bang Rak, Sa Thon, Bang Kho Lam, Yan Nawa, Khlong Toei, Watthana, Phra Khanong, Suan Luang, and Bang Na.

3) North Bangkok includes the districts of Chatuchak, Bang Sue, Lat Phrao, Lak Si, Don Muang, Sai Mai, and Bang Khen.

4) East Bangkok includes the districts of Bang Kapi, Saphan Suang, Bueng Kum, Khanna Yao, Lat Kra Bang, Min Buri, Nong Chok, Khlong Sam Wa, and Prawet.

Thon Buri Zone

5) North Thon Buri includes the districts of Thon Buri, Khlong San, Chom Thong, Bangkok Yai, Bangkok Noi, Bang Phlat, Taling Chan, and Thawi Watthana.

6) South Thon Buri includes the districts of Pasi Charoen, Bang Khae, Nong Kham, Bang Khun Thien, Bang Bon, Rat Burana, and Thung Khru.

The management of the environment and waste, including e-waste, falls under the Department of Environment, BMA. The guidelines for e-waste management are specified as a part of the 20-year Development Plan for the Bangkok Metropolis 2013-32, with the vision of "Emphasising waste management at the source, with the participation of all sectors according to the concept of zero waste management" (Department of Environment, 2020). The BMA has set the 20-year vision to be the "Vibrancy of Asia" (Department of Strategy and Evaluation,

2012B) to drive the economy and society as the leading city in the economy, services, safety, beauty, convenience, pleasant living, and environmental friendliness.

Research Methodology

Study Design and Population

This study utilized quantitative approaches to data collection and analysis. The framework of this study was on guidelines for community e-waste management according to the circular economy principle in Bangkok. The study reviewed the literature from secondary data in books, academic papers, related research, and internet information and then synthesized the data into a questionnaire for collecting primary data. Understanding e-waste and the circular economy principle in the public sector and perception of e-waste management will lead to awareness and behavior in community e-waste management according to the circular economy in the public sector. The independent and dependent variables are presented in Figure 3.

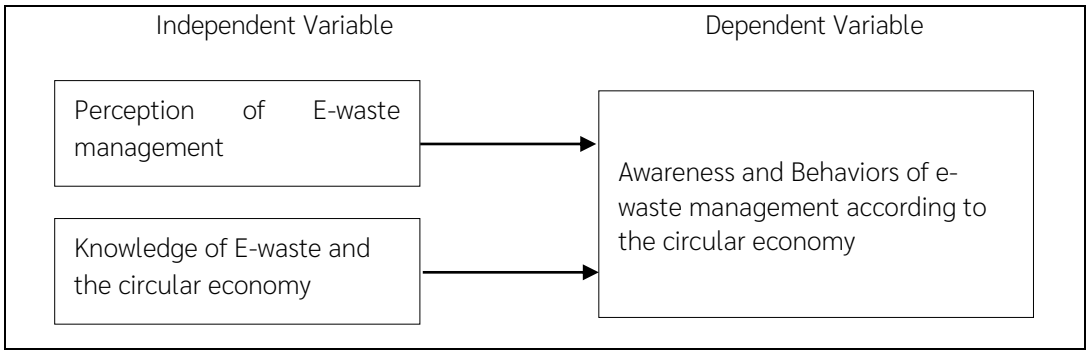

Figure 3. The framework of this study

Awareness and Behavior in community e-waste management according to the public sector's circular economy are essential for analyzing problems and obstacles in community e-waste management and for proposing a suitable model and guidelines to address deficiencies.

This study was a cross-sectional study carried out between May – October 2021, employing quantitative data collection methods. Informed consent was obtained from respondents aged 18 years or older residing and working in Bangkok for at least one year before the data collection. We used multistage sampling to select 480 respondents who worked and lived in Bangkok. The sample size was calculated using the Krejcie & Morgan (1970) formula for cross-sectional studies. We considered the following assumptions: a 95% confidence interval (1.96), prevalence, p as 50%, precision, α = 5%, and a non-response rate of 20%.

For the quantitative survey, we used a multistage sampling technique. Quota sampling was used to recruit 240 respondents for each group. The first group represents the diversity of demographic aspects in different places in Bangkok whereas, in the second group, sample selection was stratified by the 50 districts in six administrative zones. Simple random sampling was used to obtain the sample respondents. Next, the lot drawing method was used to select the district to be representative of each administrative zone. The researchers drew lots to choose two districts from one administrative area. Therefore, the study included 12 districts in six zones. Both groups were selected to include diverse demographic characteristics while being geographically distributed throughout Bangkok. A structured questionnaire was used to collect data, which consisted of the following five parts:

Part 1 Demographic and socio-economic characteristics

Part 2 Perception of e-waste Management

Part 3 Knowledge of e-waste and circular economy

Part 4 Awareness of e-waste management according to the circular economy

Part 5 Behaviors of e-waste management according to the circular economy

Completing the questionnaire took about 10-20 minutes. Respondents' information was securely stored on a computer. A numeric code was assigned to access the information for security purposes. As for the study results report, the informant's identity was concealed.

Data Management and Analysis

Primary data were stored in Microsoft Excel (Microsoft 365) for further processing and coding. Subsequently, the data were subjected to inferential statistical analyses using SPSS and Stata 16 (StataCorp., 2019). Stata Statistical Software: Release 16. College Station, TX: StataCorp LLC, was used for cleaning and analysis. The hypotheses were subjected to t-tests, analysis of variance (ANOVA), and Pearson Product Moment Correlation. A probability level of 0.05 or less ($p < 0.05$) was considered statistically significant.

Ethical Approval

The protocol for this study was approved by the Ethics Committee in Human Research, of the National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand (Certificate of approval no. ECNIDA 2021/0047), and complies with the Declaration of Helsinki guidelines. We obtained written informed consent from all participants, and data were treated with maximum confidentiality by storage in password-protected computers only accessed by the research supervisor and principal investigator.

Results

Demographic and Socio-economic Characteristics of the Respondents

The sample of 480 respondents was half male (50.8%) and half female (49.2%). Most of the respondents were between the ages of 21 and 30 years (55.0%), followed by ages 31 to 40 years (17.1%) and ages 41 to 50 years (12.7%). Only a few respondents were between 51 and 60 years (2.0%). Regarding education, most of the sample had graduated at the bachelor's degree level (58.5%), followed by the postgraduate level (32.7%) and high school diploma or vocational certificate (3.8%). Three respondents had completed only primary education (0.6%).

According to the socio-economic characteristics, the largest percentage were civil servants (27.1%), followed by office workers (26.3%). A small number were state enterprise employees (6.3%). There were similar numbers of students (9.4%), other occupations (freelancers, traders) (10.2%), and entrepreneurs (11.0%).

For monthly income, most respondents earned between 15,001- 30,000 baht (44.8%), followed by 15,000 baht or less (26.5%). There were similar proportions earning 30,001-45,000 baht per month, more than 60,000 baht, and 45,001- 60,000 (9.4%, 9.6%, and 9.8%, respectively).

More than half of the sample had lived in Bangkok for at least ten years (57.1%), followed by less than six years (32.1%), and six to ten years (10.8%). Most respondents in this sample lived in south Bangkok (29.0%). A longer duration of living in Bangkok might indicate greater knowledge about e-waste management in their home neighborhood. That said, the respondents improperly disposed of an average of 1.3 pieces of e-waste per month (S.D. 1.1).

Perception of E-waste Management

More than three out of five respondents were familiar with the concept of e-waste management (62.7%). Figure 4 presents the results for learning sources on e-waste management of the respondents in Bangkok. More than half got information about e-waste management through online social media (53.1%), followed by smartphones (38.8%), and through friends or relatives (6.5%). On the other hand, the proportion of respondents without information about e-waste management was relatively high (37.3%), indicating that the perception of e-waste management in the study area was low.

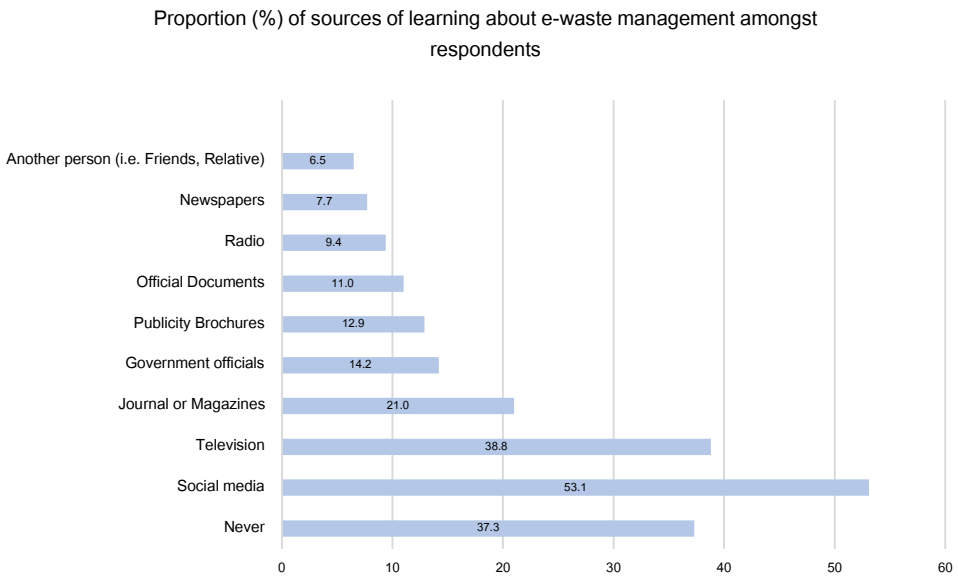

Figure 4. Sources of Awareness about e-waste Management

Knowledge of E-waste and Circular Economy

Table 4 shows statements estimating knowledge of e-waste amongst respondents. The vast majority of respondents knew the definition of e-waste (Item 1) (88.5%). There was very high knowledge about the problems and effects of e-waste (Item 4) (94.2%), followed by e-waste disposal methods '*repairing damaged electrical appliances to be used can reduce the amount of household e-waste*' (Item 8) (92.7%). However, a quarter of the respondents could not correctly answer the statement in Item 3 ('*e-waste problems have adverse effects on humans')*. The average knowledge score for the respondents on e-waste was 6.8 out of a maximum score of 8.0.

Table 4. Percent Disagreeing/Agreeing with Statements Reflecting Knowledge of e-waste (n = 480)

Statements Estimating E-Waste Knowledge	No	Yes
E-waste means broken or obsolete electrical and electronic equipment	11.5	88.5
E-waste is toxic to households	18.5	81.5
E-waste problems have adverse effects on humans, but no effects on the environment	71.3	28.7
Toxic substances in e-waste negatively affect humans	5.8	94.2
Burning is the most suitable method for disposing e-waste	72.3	27.7
Using electrical appliances only as necessary can reduce the amount of household e-waste	14.3	85.7

Table 4. Percent Disagreeing/Agreeing with Statements Reflecting Knowledge of e-waste (n = 480) (Cont.)

Statements Estimating E-Waste Knowledge	No	Yes
Components of e-waste come from heavy metals such as lead, cadmium, mercury, etc.	10.6	89.4
Repairing damaged electrical appliances for reuse can reduce the amount of household e-waste	7.3	92.7

Note: The correct response is in bold type

Table 5 shows statements reflecting knowledge of the circular economy among respondents. Most knew the definition of the circular economy (Item 1) (81.9%), as well as the Sufficiency Economy philosophy for the development of societies, the economy, and the environment (Item 2) (79.0%). In principle, most of them knew that the circular economy emphasizes the highest effectiveness of resource use (Item 4) (87.1%); the circular economy emphasizes use according to the 5Rs principle 5Rs (Reduce, Reuse, Recycle, Renewable, and Refuse) (Item 8) (86.5%); and application of the circular economy can help reduce e-waste problems (Item 5) (80.4%). The average score for correct knowledge of the circular economy principle was 6.8 (out of a maximum possible total of 8.0).

Table 5. Percent Disagreeing/Agreeing with Statements Reflecting Knowledge of the Circular Economy (n = 480)

Statements Estimating Circular Economy	No	Yes
The circular economy is a strategy for returning the resources used in production and consumption to the production process.	18.1	81.9
The circular economy conforms to the sufficiency economy philosophy for the development of the society, economy, and environment.	21.0	79.0
The circular economy is a strategy for environmentally-friendly products.	18.8	81.3
The circular economy emphasizes the highest effectiveness of resource use.	12.9	87.1
The application of the circular economy can provide results for solving e-waste problems.	19.6	80.4
The preservation of natural resources is a part of the circular economy.	23.8	76.3
The production of electrical appliances by focusing on using the least amount of natural resources with the fullest benefits is a practice according to the circular economy.	25.4	74.6
The circular economy emphasizes use according to the 5Rs principle 5Rs (Reduce, Reuse, Recycle, Renewable, and Refuse).	13.5	86.5

Note: The correct response is in bold type

Overall, the respondents knew the basic concepts of e-waste (85.2%) and circular economy (77.1%) at a high level.

Awareness of E-waste Management

Table 6 presents the respondents' awareness of e-waste management according to the circular economy. Most of the respondents were aware of problems in e-waste management according to the circular economy. They were aware that '*e-waste should not be burned since it causes air pollution* (Item 1) (92.3%), followed by '*e-waste disposal with a correct processing method is the good way to reduce e-waste amount*' (Item 5) (87.7%), and the same proportion knowing that '*repairing damaged electrical equipment or appliances to be reusable as long as possible can reduce e-waste amount*' (Item 6) (87.7%), and '*using electrical and electronic equipment only as necessary is regarded as avoidance of using hazardous products*' (Item 7) (83.8%). In addition, three-quarters of the respondents were aware that '*consumption of electrical appliances without green labels can adversely affect health and environment*' (Item 3) (75.0%).

However, regarding Item 2 ('*e-waste landfill is the best management method*'), more than half of the respondents answered 'yes' (56.9%), which is incorrect.

Table 6. Percent of Respondents Disagreeing/Agreeing with Statements about e-waste Management According to the Circular Economy Principle (N = 480)

Awareness of e-waste management according to the circular economy	No	Yes
E-waste should not be burned since it causes air pollution	7.7	92.3
E-waste landfill is the best management method	43.1	56.9
Consumption of electrical appliances without green labels can affect health and the environment	25.0	75.0
Inability to dispose of e-waste can have negative effects on the national economy and societies.	25.6	74.4
E-waste disposal using an appropriate processing method is a good way to reduce the amount of e-waste	12.3	87.7
Repairing damaged electrical equipment or appliances to be reusable as long as possible can reduce the amount of e-waste	12.3	87.7
Using electrical and electronic equipment only as necessary is regarded as avoiding the use of hazardous products	16.3	83.8
Using electrical and electronic equipment that is not in trend is one way to reduce sources of e-waste	33.8	66.3

Note: The correct response is in bold type

Most of the respondents (70.6%) in this sample were aware of e-waste management according to the circular economy at a high level.

Table 7. Behaviors of e-waste Management According to the Circular Economy (%)

Behaviors of e-waste management in the residential area according to the circular economy	Always	Seldom	Never
Reduction of amount of e-waste			
Buy electrical and electronic equipment by mainly considering quality and lifetime	80.6	19.4	0.0
Regularly take care of and maintain electrical and electronic equipment	72.3	27.7	0.0
Reuse of e-waste			
Take broken electrical and/or electronic equipment to be repaired at a service center	71.9	26.0	2.1
Trade in electrical and/or electronic equipment for a new one	35.0	43.5	21.5
Selection to use electrical and electronic equipment			
Buy electrical and electronic equipment with energy-saving and environmentally friendly labels	82.5	17.5	0.0
Buy electrical and electronic equipment which is necessary for daily use	83.5	15.6	0.8
E-waste separation			
Separate recyclable parts such as copper and circuit boards from electrical and electronic equipment	30.4	26.5	43.1
Separate e-waste from general solid waste before taking it out	64.6	26.5	9.0
Waste storage in suitable containers			
Put e-waste in a bag with an e-waste label for staff to see clearly before taking it out	54.6	27.9	17.5
Take out e-waste at a specific point waiting for collection by staff	50.6	32.1	17.3
E-waste disposal			
Take end-of-life electrical and electronic equipment to deposit at collection points arranged by the district office or village center	53.5	22.9	23.5
Take end-of-life electrical and electronic equipment to a disposal service center or agency to collect and dispose of it	50.6	24.8	24.6

Table 7 presents the behaviors of e-waste management in residential areas according to the circular economy. To reduce the amount of e-waste, most respondents buy electrical and electronic equipment by mainly considering quality and lifetime (80.6%). Most respondents (71.9%) brought broken electrical and electronic equipment to be repaired at a service center. Most respondents (83.5%) chose to buy electrical and electronic equipment only as necessary for daily use. Over three in five respondents (64.6%) separated e-waste from general solid waste before disposing. For waste storage in suitable containers, slightly more than half the sample (54.6%) put e-waste in a bag with e-waste labels for collection personnel to see before taking it out for disposal. A similar proportion (53.5%) took end-of-life electrical and/or electronic equipment to the collection points arranged by the district office or village center.

Overall, most of the respondents (76.5%) had behaviors regarding e-waste management that are highly consistent with the principles of the circular economy.

Most of the respondents (70.6%) in this sample were aware of the importance of e-waste management according to the circular economy.

For the perception variable, the study used the *t*-test to compare the mean score difference between two independent groups on awareness and behaviors of e-waste management in residential areas according to the circular economy to test Hypothesis 1 (H1). The results are shown in Table 8.

Table 8. Results of *t-test of* the Perception Variable on Awareness and Behaviors of e-waste Management in Residential Areas According to the Circular Economy

	Perception	N	Mean $\pm$ S.D.	*t*	*p*-value
Awareness	perceive	301	6.52 $\pm$ 1.53	6.304	<0.001*
	don't perceive	179	5.41 $\pm$ 2.03		
Behaviors	perceive	301	19.22 $\pm$ 4.22	8.991	<0.001*
	don't perceive	179	15.16 $\pm$ 5.09		

Note: N: Number of respondents; *P-value: Significant at $p < 0.05$ level

In the relationship analysis between the predisposing factors (knowledge of e-waste) and the reinforcing factors (perception about e-waste management) on awareness and behaviors in residential areas according to the circular economy in Bangkok, the Pearson product-moment correlation coefficient was applied to test Hypothesis 2 (H2). The results are shown in Tables 9 and 10.

Table 9. Pearson's Correlation Coefficients on Awareness in Residential Areas According to the Circular Economy in Bangkok

Variables	N	*r*	*p*-value
The predisposing factors			
knowledge of e-waste	480	0.46	<0.001**
knowledge of circular economy	480	0.44	<0.001**
The reinforcing factors			
perception about e-waste management	480	0.30	<0.001**

Note: N: Number of respondents; r: Correlation Coefficient; **P-value: Significant at p < 0.01 level.

Table 10. Pearson's Correlation Coefficients on Behaviors in Residential Areas According to the Circular Economy in Bangkok

Variables	N	*r*	*p*-value
The predisposing factors			
knowledge of e-waste	480	0.02	0.617
knowledge of circular economy	480	0.20	<0.001**
The reinforcing factors			
perception about e-waste management	480	0.40	<0.001**

Note: N: Number of respondents; r: Correlation Coefficient; **P-value: Significant at p < 0.01 level.

Discussion and Conclusions

Community e-waste management in Bangkok currently faces a large quantity of e-waste, which increases yearly, apparently due to a lack of knowledge and understanding about e-waste. Therefore, the government sector is focusing on public information dissemination. However, according to the respondents in this survey, people had a high knowledge and understanding of e-waste (85%). Still, government facilitation in e-waste management was low (59%). It was also found that most people need a better understanding that e-waste is harmful and must be appropriately managed. The behavior of Thai society today is rather consumerist in that people too eagerly dispose of full-functional electronic devices simply to have the latest model or innovation. They too readily dispose of e-waste without considering the device's value, sorting, and reusing. The government sector requires a complete system to manage end-of-life electrical and electronic appliances. For example, the product recall system is still rare by product manufacturers and distributors. As a result, e-waste has become a growing burden for the BMA. The BMA does not have enough disposal areas with proper standards and management systems for e-waste collection, sorting or disassembly, transport, processing, and disposal.

Moreover, Thai law is only a comparative law, not a specific law. This conforms to the study on e-waste management methods by Butsabok (2013). According to that study, relevant agencies should arrange activities to promote awareness and values for people, especially youth,

to participate more as influencers to change norms through social media and, where possible, mass media. Moreover, manufacturers of electronic products should educate the public about the danger of e-waste and cooperate with the BMA in e-waste management. In another study, Jannuwat (2017) proposed a long-term measure by enacting laws specifically to enforce e-waste management, requiring centers for e-waste management in every district of the city, and mandating appropriate guidelines for e-waste recycling or reuse.

Presently, the guidelines for developing the bioeconomy, the circular economy, and the green economy are accepted as modern management principles. In Thailand, the BMA should apply these guidelines in the context of the nation's capital to properly manage e-waste with maximum benefit and effectiveness by focusing on the 3Rs principles of e-waste management: *Reduce, Reuse, and Recycle*. That would be a good starting point for implementing e-waste management according to the BCG model in the circular economy principle. However, to be successful, there would have to be acceptance of the system according to the value chain principle. Even today, there remain too many problems and obstacles in adopting the circular economy principle. Although the BMA 20-year Development Plan for 2013-32 describes the vision of "*Emphasising waste management at the source with the participation of all sectors according to the concept of zero waste*," the circular economy is not applied in practice. The problems and obstacles in using the circular economy principle can be summarized as follows:

1. In Thailand today (and Bangkok in particular), the society has adopted the norms and culture of a consumerist society, which encourages people to dispose of waste without sorting. This is a major factor behind discarding electronic devices after new models come out and not disposing of e-waste properly.

2. There are limitations in Thai laws and regulations for overall e-waste management. Currently, there are no specific acts or regulations for managing end-of-life electrical and electronic products.

3. There are cost limitations in environmental and social capital due to the development of e-waste management. Without a suitable model, e-waste management development according to the circular economy principle can adversely affect the structures of society and the environment.

According to this survey on awareness and behaviors of e-waste management in residential areas in Bangkok in the context of the circular economy, different demographic characteristics result in varying levels of e-waste knowledge. There were gender differences in knowledge scores between males (6.9 ± 1.3) and females (6.6 ± 1.6); significant differences ($p < 0.05$) in educational level and average income. In addition, different age results in varying levels of awareness concerning e-waste management according to the circular economy, which was statistically significant at $p<0.01$. By contrast, according to the circular economy, different

occupations also result in other behaviors of e-waste management in residential areas at a statistical significance of $p< 0.05$.

Different perceptions about hazardous e-waste result in varying awareness and behaviors of e-waste management in residential areas in Bangkok according to the circular economy at a statistical significance of $p <.05$. This finding conforms to H1 that 'different perceptions about hazardous e-waste result in varying awareness and behaviors of community e-waste management according to the circular economy.'

Regarding the relationship between the predisposing factors (knowledge of e-waste and circular economy) and the reinforcing factors (perceptions about e-waste management) on awareness and behaviors of e-waste management in residential areas in Bangkok according to the circular economy, the findings of this study do not conform to H2 'knowledge of e-waste management according to the circular economy has a relationship with awareness and behaviors in e-waste management according to the circular economy. That was because knowledge of e-waste did not correlate with behaviors of e-waste management in residential areas in Bangkok according to the circular economy.

In conclusion, community e-waste management, according to the circular economy in Bangkok, relies on collaboration from all sectors, including the government, private, and public sectors. In particular, administrators need to set clear directions in terms of policies, measures, and strategies for solving community e-waste problems. This finding is consistent with the studies of Mudju (2017) and Subongkot (2019), which state that the government sector should prepare readiness for e-waste management. Environmental management should also be the responsibility of manufacturers, who should see the economic value of managing e-waste more systematically. Manufacturers should be responsible for their products when these products are no longer usable. This principle is helpful for manufacturers to develop and improve products to be environmentally friendly to reduce the cost of waste disposal, including waste collection, sorting, and removal in the proper way. According to the study of Duangkaew & Leknoi (2021), a positive perception of the circular economy principle should be created and pushed as an advocacy mechanism. Personnel at the policy and program levels need to take the lead in promoting a new paradigm of how society views electronic devices. Correct knowledge and understanding of concepts are necessary for implementing the circular economy principle. In other words, the principle in implementing the circular economic system is a production process.

The ideal situation would be active collaboration between the government, the private sector, and the public. In that case, the implementation according to the model will be balanced in all aspects under the vision to obtain the highest economic value added, and to reduce adverse effects on society and the environment, ranging from production and consumption to waste disposal, reuse, and/or recycling. This is a part of moving towards a "Vibrant Asia," as targeted in the Bangkok Development Plan.

Recommendations

According to the findings from this study, the researchers offer the following recommendations:

1. Awareness and good behaviors of e-waste management should be enhanced through participation or public relations practically and concretely. The government sector should create new, enticing, and exciting advertising media, and enable access for the public at all levels to educate them on how to manage e-waste correctly. The goal should be to create a social norm of good e-waste management behaviors. Social media should be used to reach those who are most heavily dependent on electronic devices and who could be influencers to spearhead change in the circular economy approach.

2. More channels and avenues should be added to collect waste from electrical and electronic equipment. For example, people may return product waste to dealers or take it to collection points specified by the BMA. E-waste can create a market niche for middlemen vendors to buy household e-waste for repurposing or re-sale. Convenient channels should be added for collecting product waste, and gaps should be narrowed for disposing of e-waste correctly.

3. Regulations about e-waste management should be legislated and enforced quickly and concretely. The authorities should monitor compliance with e-waste practices in everyday life, and work to prevent improper e-waste management by second-hand shops and market stalls.

Acknowledgement

The author would like to thank the National Institute of Development Administration for the research fellowship.

References

Advanced Info Service Public Company Limited. (2021). *Sustainable Business Development Report 2020*. Retrieved from https://sustainability.ais.co.th/storage/sustainability-report/2020/20210225-advanc-srd-2020-th.pdf

Bangkok GIS Center. (2021). *Geographic Information Division EBMA*. Retrieved from http://www.bangkokgis.com/Mapstorage/01_rule/2557/districteng_50/

Bhutta, M. K. S., Omar, A., & Yang, X. (2011). Electronic Waste: A Growing Concern in Today's Environment. *Economics Research International*, 2011, 474230. doi.org/10.1155/2011/474230Lacy P. & et al. (2014). Circular advantage: Innovative business models and technologies to create value in a world without limits to growth. Chicago, IL, USA: Accenture.

Bloom, B. S., Madaus, G. F., & Hastings, J. T. (1971). *Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. New York: McGraw-Hill.

Butsabok, T. (2013). Awareness of the dangers from mobile phone e-waste of the people in Bangkok. Thesis for Master's Degree of Social Sciences in Environmental Social Sciences, Mahidol University, Nakhon Pathom. (in Thai)

Chalermklin, P. (2008). The awareness of gateway city industrial estate's employees to environmental aspects. Report for Master Degree of Environmental Management, National Institute of Development Administration, Bangkok. (in Thai)

Chertow M. & Ehrenfeld J. (2012). Organizing self-organizing systems: Toward a theory of industrial symbiosis. *Journal of Industrial Ecology, 16*(1), 13– 27.

D. Rachel Lombardi & Peter Laybour. (2012). Redefining industrial symbiosis. *Journal of Industrial Ecology, 16*(1), 28– 37.

Department of Environment. (2020). *Action plan on Department of Environment Bangkok 2021*. Retrieved from https://webportal.bangkok.go.th/upload/user/00000231/data/plan64/plan2564.pdf

Department of Environment. (2021). *Action plan on Department of Environment Bangkok 2022*. Retrieved from http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER9/DRAWER021/ GENERAL/DATA0001/00001892.PDF

Department of Pollution Control. (2019). *Situation of Pollution in Thailand in 2018*. Bangkok: S. Mongkhon Phim.

Department of Pollution Control. (2022). *Thailand State of Pollution 2020 (B.E. 2563).* Retrieved from https://www.pcd.go.th/pcd_news/1 1 8 7 3 / ?fbclid= IwAR0 7 Sed 0 OODjgLgqn lnlllNFFW5GswmCgtBjPe7JbnuTraIsmj1Um1Ivm6U

Department of Strategy and Evaluation. (2012A). *Management Plan governor (2013-2017).* Retrieved from https://thaipublica.org/wp-content/uploads/2016/07/planAF-2556-2560.pdf

Department of Strategy and Evaluation. (2012B). *Management Plan governor 12-year Plan (2009-2020).* Retrieved from https://thaipublica.org/wpcontent/uploads/2016/07/plan-2556-2560.pdf

Duangkaew, C., & Leknoi, U. (2021). Perception and Guidelines to Drive the Circular Economy Concept for Plastic Waste Management The 3Rs Principle in The Nonthaburi City Municipality. *Journal of MCU Nakhondhat, 8*(9), 252–265. (in Thai)

European Environment Agency. (2016*). Circular Economy in Europe—Developing the Knowledge Base*. Copenhagen: European Environment Agency.

Gill, G. N. (2016). *Electronic waste, Encyclopedia Britannica*. Retrieved from https://www.britannica.com/technology/electronic-waste

Good C. V. Merkel W. R. & Phi Delta Kappa. (1973). *Dictionary of education (3rd ed).* McGraw-Hill.

Jannuwat J. (2017). Measures to Promote the Recycling of Electronic Waste: A Comparative Study of Thai Law and European Union and Japanese Laws. *Graduate Law Journal, 12*(3), 400-421. (in Thai)

Khaosa-at K. & et al. (2009). *Economic tools for environmental management (2nd ed).* Bangkok: Thai Health Promotion Foundation.

Kiddee, P. & Bunmak S. (2016). Drivers and Barriers of Electronic Waste Management in Thailand. *Science and Technology Nakhon Sawan Rajabhat Univesity Journal, 8*(1), 145-158. (in Thai)

King Prajadhipok's Institute. (n.d.). *Bangkok*. Retrieved from http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=กรุงเทพมหานคร. (in Thai)

Kitkerdsaeng, A. (2018). Behavior and knowledge of people in electronic waste management A case study of Huapoa Sub-district, Ratchaburi Province. Thesis for Master degree of Arts in Public and Private Management, Silpakorn University, Bangkok. (in Thai)

Koffka K. (1978). *Encyclopedia of the Social Science: Principles of Gestalt psychology*. New York: Harcourt, Brace, & World.

Krejcie & Morgan. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

M. Khurrum S. Bhutta, Adnan Omar, Xiaozhe Yang. (2011). Electronic Waste: A Growing Concern in Today's Environment. *Economics Research International*, 2011(01). 1-8.

Mahakan & et al. (2019*). Circular Economy: the circular economy that everyone should know*. Bangkok: Ministry of Science and Technology.

Ministry of Industry. (2016). Circular Economy. Retrieved from https://thaiindustrialoffice.wordpress.com/2016/07/03/เศรษฐกิจหมุนเวียน-circular-economy/ (in Thai)

Mowen J. C. & Minor M. (1998). *Consumer Behavior (5th ed)*. New Jersey: Prentice-Hall International.

Mudju, S. (2017). Bangkok's e-waste management. Thesis for Master's Degree in Political Science in Political Science, Ramkhamhaeng University, Bangkok. (in Thai)

Namnakhon, O. (2007). *Realization of the people in forest resource conservation: a case study of Tambon Mai-Ya, Phraya Mengrai District, Chiangrai Province*. Thesis for Master's Degree in Science in Environmental Management, National Institute of Development Administration, Bangkok. (in Thai)

Needhidasan, S., Samuel, M. & Chidambaram, R. (2014). Electronic waste - an emerging threat to the environment of urban India. *Journal of Environmental Health Science and Engineering, 12*(1), 1-9.

Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning. (2020). *Booklet on Thailand State of Pollution 2019*. Retrieved from https://www.onep.go.th/ebook/ soe/soereport2019.pdf

Phuphisut O. & Sangrajang S. (2010). Electronic waste and hazardous substances. *Thai Journal Toxicology,* 25(1), 67-76. (in Thai)

Pongruktham O. & et al. (2020). *TBCSD Sustainable Development 2022*. Bangkok: Business Organization for Sustainable Development.

Schiffman L. G., & Kanuk L. L. (2004). *Consumer behavior (4th ed).* New Jersey: Pearson Education International.

Subongkot S. (2019). Legal measures on management of waste from electrical and electronic equipment: Case study television waste management. *Graduate Law Journal,* 12(3), 550-560. (in Thai)

Thailand Business Council for Sustainable Development (TBCSD). (2020). *Sustainable Development 2020*. Bangkok: Thailand Business Council for Sustainable Development (TBCSD).

Tuntipalakul, M. (2016). E-Waste Management in Bangkok: The Government and Citizen Aspects. *Journal of Information Systems in Business, 3*(2), 16-24. (in Thai)

Wittaya-Anumat S. (2017). *E-waste management in Thailand*. Bangkok: Thailand Development Research Institute. Retrieved from https://tdri.or.th/2018/04/electronic-waste-management-in-thailand/ (in Thai).

World Health Organization. (2014). *Lead poisoning and health*. Retrieved from http://www.who.int/mediacenter/factsheets/fs379/en/

Local Administration Journal 15(4) • October – December 2022 • 389-406

Received: November 8, 2022 • Revised: December 13, 2022 • Accepted: December 29, 2022
RESEARCH ARTICLE

Social Media Usage Behavior and the Political Participation of the Elderly in Mueang Trang District

Wisuttinee Taneerat
Faculty of Commerce and Management
Prince of Songkla University, Trang Campus, Thailand

Winyasit Kongplod
Faculty of Commerce and Management
Prince of Songkla University, Trang Campus, Thailand

Pichaiyut Senghor
Faculty of Commerce and Management
Prince of Songkla University, Trang Campus, Thailand

Kasitinart Yongjeen
Faculty of Commerce and Management
Prince of Songkla University, Trang Campus, Thailand

Hasan Akrim Dongnadeng
Faculty of Commerce and Management
Prince of Songkla University, Trang Campus, Thailand

Pawarech Srisanoy
Faculty of Commerce and Management
Prince of Songkla University, Trang Campus, Thailand

Theeraphat Phetlek
Faculty of Commerce and Management
Prince of Songkla University, Trang Campus, Thailand

Abstract

Social media plays a significant role in human life, both in personal and professional matters. This research aimed to 1) study the social media usage behavior, 2) study the level of political participation, and 3) compare the level of political participation of the elderly in the Mueang Trang district by demographic categorization. This research employed a quantitative approach with a sample of 400 elderly persons who lived in the Mueang Trang district. The instrument used for the collection was a questionnaire with a Cronbach's alpha coefficient of 0.975. The statistical tools for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA. The finding found that the elderly used a smartphone for online media tracking and political participation in various forms. The average level of political participation is ranked high, in which political participation for the political interest was the highest average score, followed by political behavior, political voting, political rallies, and participation in political activities with political parties and political groups, respectively. When classified by religion, the results of comparing the level of political participation were not different. But sex, age, marital status, education level, occupation, income, and location of residence significantly differed in learning needs at the 0.05 and 0.01 levels. The results of this study allow relevant agencies to use as a guideline for the political participation of the elderly.

Keywords

Social media usage behavior, political participation, elderly

CORRESPONDING AUTHOR

Wisuttinee Taneerat, Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University, Trang Campus, Mueang, Trang, 92000 Thailand. Email: wisuttinee.t@psu.ac.th
© College of Local Administration, Khon Kaen University. All rights reserved.

พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองตรัง

วิสุทธิณี ธานีรัตน์
คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

ฮาซันอักริม ดงนะเด็ง
คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

วิญสิษฐ์ คงปลอด
คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

ปวเรศ ศรีษะน้อย
คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

พิชัยยุทธ เซ่งฮ่อ
คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

ธีรภัทร เพ็ชรเล็ก
คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

กษิตินาถ ย่องจีน
คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

บทคัดย่อ

สื่อออนไลน์มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมากทั้งในชีวิตส่วนตัวและชีวิตการทำงาน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง รวมทั้งเพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองตรัง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.975 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบแบบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนจำแนกทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า ในปัจจุบันผู้สูงอายุใช้โทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟนเพื่อการติดตามสื่อออนไลน์ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ สำหรับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความสนใจทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกทางการเมือง ด้านการออกเสียงทางการเมือง ด้านการชุมนุมทางการเมือง และด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้สูงอายุที่มีศาสนาต่างกันมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ที่อยู่อาศัยและสถานที่ตั้งของที่อยู่อาศัยต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 0.01 ผลจากการศึกษาทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาใช้กำหนดเป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุได้

คำสำคัญ

พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์, การมีส่วนร่วมทางการเมือง, ผู้สูงอายุ

บทนำ

โลกในปัจจุบัน เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการใช้ชีวิตในทำงาน การทำธุรกรรม การติดต่อสื่อสาร และการติดตามข้อมูลข่าวสาร จนทำให้อุปกรณ์เทคโนโลยีกลายเป็นอวัยวะอีกชิ้นที่สำคัญของมนุษย์ทุกเพศทุกวัย ดังนั้น จากอิทธิพลของเทคโนโลยีดังกล่าว จึงส่งผลให้เกิดสังคมออนไลน์ขึ้น โดยการใช้งานผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ไลน์ ยูทูป และติ๊กต็อก เป็นต้น (มัทนา เจริญวงศ์, 2565, น. 55) ซึ่งรูปแบบของการสื่อสาร มีทั้งลักษณะของการรับสารและการส่งสารผ่านการแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่สนใจ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านการเมือง ด้วยเหตุนี้ เมื่อเทคโนโลยีมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในเชิงพฤติกรรม สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในปัจจุบัน จึงเปลี่ยนไปเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์มากขึ้น ซึ่งการแสดงความคิดเห็นทางสื่อออนไลน์เหล่านี้สามารถโต้ตอบกันได้โดยบุคคลไม่จำเป็นจะต้องรู้จักกัน แต่บุคคลสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนมุมมองทางการเมืองกันและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ที่ทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เนื่องจากได้รับการกระตุ้นจากการโต้ตอบความคิดเห็น และการรู้ถึงมุมมองทางการเมืองที่แตกต่างจากตนเอง ซึ่งการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์นั้น ทำให้มีการยกระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนขึ้นมาโดยอาจเริ่มจากการแสดงความคิดเห็น การโต้แย้ง การสนับสนุน ทางการเมือง รวมไปถึงการปลุกระดมประชาชนให้ออกมาใช้สิทธิของตนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่เว้นแม้แต่ในกลุ่มของผู้สูงอายุ (พระณัฐวุฒิ พันทะลี และคณะ, 2565)

ประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีอัตราการเจริญพันธุ์ลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยจากข้อมูลของกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2564) ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2564 พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนประชากรทั้งหมด จำนวน 66.1 ล้านคน โดยคาดการณ์ว่าภายในปี พ.ศ. 2593 จะมีจำนวนประชากรทั้งหมดลดลงเหลือเพียง 64.1 ล้านคนเท่านั้น นั่นหมายความว่าจะมีประชากรที่หายไปถึง 2 ล้านคน ภายในระยะเวลาเกือบ 30 ปี ซึ่งหากพิจารณาในแง่ของแรงงานที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศลดน้อยลง แต่ในขณะเดียวกัน กลับมีจำนวนของประชากรผู้สูงอายุ (อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) ที่เพิ่มสูงขึ้น

ถึงแม้จะมีการกำหนดให้ผู้สูงอายุ คือ บุคคลที่มีสัญชาติไทยและอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2561) แต่ผลจากเทคโนโลยีทางการแพทย์ ได้ส่งผลทำให้อายุขัยโดยเฉลี่ยของคนยาวนานขึ้น รวมทั้งผู้ที่มีอายุ 60 ขึ้นไปซึ่งถูกจัดว่าเป็นผู้สูงอายุนั้น ยังมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง หลายคนยังคงสามารถช่วยเหลือตนเองได้ และยังสามารถทำประโยชน์ให้กับส่วนรวมได้เช่นเดียวกัน เนื่องจากผู้สูงอายุในปัจจุบันมีความแตกต่างกับในอดีตเป็นอย่างมาก เพราะความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข จึงทำให้ผู้สูงอายุหลายคนถึงแม้จะก้าวเข้าสู่การเป็น “สูงวัย” แล้ว แต่ก็ยังมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง มีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ใส่ใจสุขภาพ รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ มีการดูแลจิตใจผ่านการนำศาสนามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ เป็นต้น ตลอดจนอายุขัยโดยเฉลี่ยของประชากรก็เพิ่มสูงขึ้นอีกด้วย (วิสุทธิณี ธานีรัตน์และวรางคณา ตันฑสันติสกุล, 2564) ดังนั้น การติดตามทางการเมืองก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ผู้สูงอายุให้ความสนใจ แต่ทั้งนี้ เนื่องด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของ

ผู้สูงอายุมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงอาจจะมีทั้งสื่อที่นำเสนอข้อมูลที่เป็นจริงและสื่อที่อาจส่งผลให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน จึงอาจส่งผลต่อการรับรู้และแสดงออกทางการเมืองได้

จังหวัดตรังเป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ในส่วนของภาคใต้ฝั่งอันดามัน(ประกอบด้วยจังหวัดตรัง กระบี่ ภูเก็ต พังงา ระนอง และสตูล) จากข้อมูลของกรมกิจการผู้สูงอายุ (2564) พบว่า เป็นจังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นในกลุ่มเดียวกัน โดยมีมากถึง110,291 คน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจอยากจะศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ เพื่อจะได้ทราบเกี่ยวกับลักษณะเชิงพฤติกรรมและการให้ความสนใจ การติดตาม การแสดงออกทางการเมือง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากสื่อออนไลน์เป็นช่องทางที่เปิดโอกาสให้ผู้รับสารสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก และรวดเร็ว และผู้สูงอายุก็ถือได้ว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญของการสื่อสารทางการเมืองอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองตรัง
2) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองตรัง
3) เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองตรัง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อออนไลน์

สื่อออนไลน์เป็นสื่อทางเลือกที่สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลาและสามารถโต้ตอบกับผู้รับสารได้ในทันที และสามารถจัดเก็บสารสนเทศไว้ได้ง่าย โดยเป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อใช้สื่อสารระหว่างกันในเครือข่ายสังคม ส่วนสื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อดิจิทัลที่เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคม มีการสื่อสารระหว่างกันผ่านเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อต่าง ๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเตอร์เน็ต ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้ผู้ใช้ทั้งที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ ทั้งในรูปของข้อมูล ภาพ และเสียง สำหรับประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ สามารถแบ่งออกได้หลายลักษณะ ได้แก่ 1) บล็อก (Blog) 2) ทวิตเตอร์และไมโครบล็อก (Twitter and Microblogging) 3) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking) เป็นเว็บไซต์ที่ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกับเพื่อน ทั้งที่รู้จักหรือไม่รู้จักได้ โดยมีเฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมสูงสุดในปัจจุบัน 4) การแบ่งปันสื่อทางออนไลน์ (Media Sharing) เป็นเว็บไซต์เกี่ยวกับการแบ่งปันสื่อทางออนไลน์ที่ผู้ใช้สามารถทำการอัพโหลด (Upload) ไฟล์สื่อต่าง ๆ ขึ้นสู่เว็บไซต์เพื่อเป็นการแบ่งปันข้อมูลแก่ผู้ใช้ทั่วไป ซึ่งในปัจจุบันได้รับความนิยมมาก เช่น ยูทูบ (Youtube) เพราะด้วยความที่สื่อหรือวีดีโอดังกล่าว สามารถใช้ได้ง่าย (พิชิต วิจิตรบุญยรักษ์, 2563)

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สำหรับแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง สามารถแยกพิจารณาออกได้ 5 ด้าน ดังนี้ (พิกุล มีมานะ และสนุก สิงห์มาตร, 2560 ; พันธกานต์ ดำริห์ และพิษนุ อภิสมาจารโยธิน, 2564)

1. ด้านความสนใจทางการเมือง ประเด็นเกี่ยวกับการเมืองเป็นเรื่องสำคัญส่งผลกระทบต่อประชาชน เพราะไม่ว่าจะอยู่ภายใต้ระบอบการปกครองใดก็ล้วนได้รับผลจากการตัดสินใจทางการเมืองทั้งสิ้น ดังนั้น จึงทำให้ประชาชนให้ความสนใจกับทิศทางความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ทางการเมือง เพราะไม่เพียงแต่ส่งผลส่งผลต่อปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อเนื่องไปถึงอนาคตที่จะเกิดขึ้น

2. ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกทางการเมือง เป็นกระบวนการทางความคิด การตัดสินใจ รวมทั้งการกระทำที่เกิดขึ้นโดยความเต็มใจของปัจจัยบุคคลที่สื่อถึงการเมือง การดำเนินกิจกรรมทางการเมือง การตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ

3. ด้านการออกเสียงทางการเมือง เป็นลักษณะของแนวปฏิบัติที่ยึดถือกันมาอย่างยาวนานตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 โดยพิจารณาว่าสถาบันทางการเมืองที่ตั้งอยู่บนรากฐานทางทฤษฎีที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) หลักการปกครองที่อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน 2) หลักการความชอบธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และ 3) หลักการมีส่วนร่วมของพลเมือง ดังนั้น การออกเสียงทางการเมืองเป็นกลไกที่จะช่วยทำให้สังคมที่มีประชากรจำนวนมากตั้งอยู่บนหลักประชาธิปไตย

4. ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมือง เป็นระเบียบการปฏิบัติดูแลจัดการบ้านเมืองหรือสังคม การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นแนวทางหรือกิจกรรมที่สำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตย การเมืองของประชาชนจึงจำเป็นต่อการรักษาความสมดุลระหว่างผู้บริหารประเทศกับผู้รับผลประโยชน์

5. ด้านชุมนุมทางการเมือง เป็นลักษณะอย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยอาจจะต้องมีประเด็นหรือเงื่อนไขทางการเมืองเกิดขึ้นก่อน จนนำไปสู่การชุมนุมเพื่อเรียกร้องทางการเมือง สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น 1) องค์ประกอบของการชุมนุมทางการเมือง คือ ประเด็นหรือเป้าหมายที่ใช้ในการชุมนุมจะต้องมีความชัดเจนไม่คลุมเครือเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เข้าร่วมการชุมนุมทางการเมือง เช่น การเปลี่ยนข้อเรียกร้องให้มีการยุบสภา เปลี่ยนมาเป็นการให้คณะรัฐมนตรีลาออก 2) องค์ประกอบของแกนนำ จะต้องมีประสบการณ์ทางการเมืองหรือการจัดการชุมนุมมาก่อน ซึ่งแกนนำมีผลอย่างมากในความสำเร็จของการชุมนุมโดยเฉพาะการมีส่วนสำคัญในการวางแผน กำหนดกลยุทธ์ในการเคลื่อนไหว การบริหารจัดการตลอดการชุมนุม สามารถสร้างความเชื่อมั่นรวมถึงการร่วมมือในการเคลื่อนไหวกับภาคีเครือข่ายภายนอกและประสานความร่วมมือทั้งระหว่างแกนนำกับผู้ชุมนุมและที่สำคัญยังต้องประสานกับแกนนำในระดับภูมิภาคกำหนดความชัดเจนของทิศทางในการชุมนุมดังที่ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาได้กล่าวว่าการสนับสนุนความสำคัญของแกนนำในด้านการประสานงาน (ยรรยง ผิวผ่อง และศุภวัฒนากรวงศ์ธนวสุ, 2558, น. 223-225)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ งานวิจัยของระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาศิณี เคารพธรรม (2560) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับสื่อกับผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า ผู้สูงอายุมีแนวโน้มในการใช้สื่อออนไลน์มากขึ้น โดยปัจจัยด้านการศึกษาและปัจจัยทางด้านสังคม สภาพครอบครัว และฐานะทางเศรษฐกิจ ตลอดจนปัจจัยทางกายภาพ เช่น พื้นที่อยู่อาศัยนั้นก็ล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมการ

ใช้สื่อทั้งสิ้น ส่วนผลกระทบของสื่อต่อผู้สูงอายุนั้นมีทั้งทางลบและทางบวกทั้งด้านสุขภาพร่างกายและสภาพจิตใจ ส่วนสุทธยา สมสุข (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์เฟซบุ๊กมานานมากกว่า 2ปี เพื่อติดต่อกับเพื่อน คนในครอบครัว และญาติพี่น้อง โดยมีวัตถุประสงค์หลักของการใช้งาน เพื่อติดตามการโพสต์ และติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ตนเองชื่นชอบ

นอกจากนี้ ในส่วนของประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุนั้น งานวิจัยของเพ็ญนภา เว็บบ์ (2561) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของผู้สูงอายุ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาจากรายด้านพบว่า อันดับหนึ่ง คือ ด้านความสนใจทางการเมือง รองลงมาคือ ด้านการเลือกตั้ง และด้านการบริหารงานของท้องถิ่น (อปท.) ตามลำดับ ส่วนการวิจัยของพระณัฐวุฒิ วรวฑฺฒโณ (นาคม) และคณะ (2565) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของผู้สูงอายุตามระบอบประชาธิปไตย พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการไปใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านพฤติกรรมทางการเมืองตามหลักสังคหวัตถุ ด้านการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการสนับสนุนพรรคการเมือง ตามลำดับ

กรอบแนวคิดการในวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังภาพที่ 1

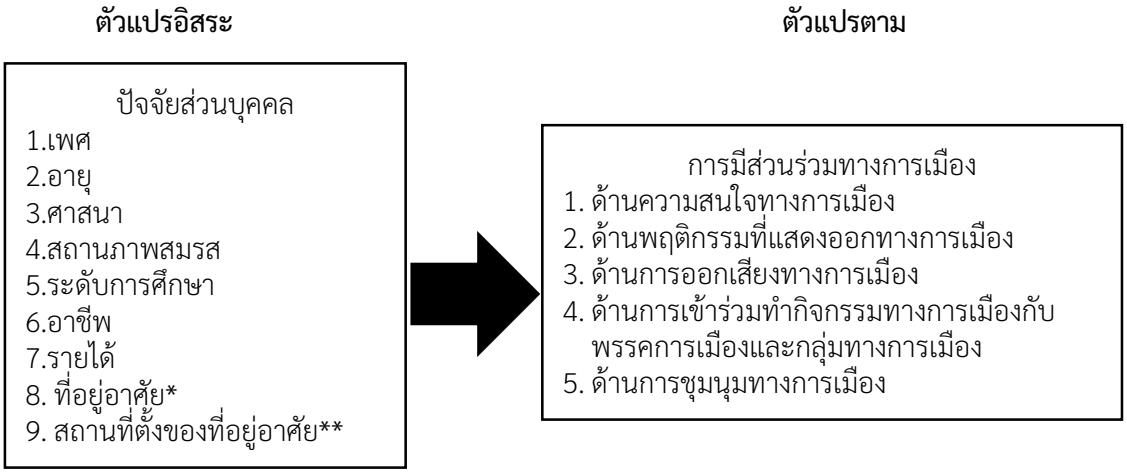

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดในการวิจัย

* ที่อยู่อาศัย หมายถึง ตำบลซึ่งเป็นที่ตั้งของที่อยู่อาศัยปัจจุบันของผู้สูงอายุ จำนวน 15 ตำบล

** สถานที่ตั้งของที่อยู่อาศัย หมายถึง การจำแนกความเป็นเมือง โดยพิจารณาตามเกณฑ์ทางด้านพื้นที่ทางการปกครอง ได้แก่ ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัยการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ 15 ตำบลของอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 24,228 คน จากการคำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 400 คน ผู้วิจัยกำหนดโควตาของกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของผู้สูงอายุในแต่ละตำบล จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ที่อยู่อาศัย และสถานที่ตั้งของที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของกลุ่มผู้สูงอายุ ได้แก่ 1. อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่ผู้สูงอายุใช้เพื่อติดตามข่าวสารทางการเมือง 2. อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่ผู้สูงอายุใช้เพื่อรับข่าวสารทางการเมือง 3. สื่อออนไลน์ที่มีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุมากที่สุด 4.สื่อออนไลน์ที่ผู้สูงอายุใช้ในการติดตามข่าวสารทางการเมือง 5.ระยะเวลาของผู้สูงอายุที่ใช้สื่อออนไลน์ 6.การใช้งานสื่อออนไลน์เพื่อติดตามข่าวสารทางการเมืองในหนึ่งวันของผู้สูงอายุ 7. ช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุใช้สื่อออนไลน์ 8. นักการเมือง/นักเคลื่อนไหวทางการเมืองในดวงใจของผู้สูงอายุ 9. วิธีการในการแสดงออกพฤติกรรมทางการเมืองของผู้สูงอายุ 10. การใช้พื้นที่บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ในการแสดงออกพฤติกรรมทางการเมือง 11. ความสนใจเกี่ยวกับการเมืองของผู้สูงอายุ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความสนใจทางการเมือง 2) ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกทางการเมือง 3 ด้านการออกเสียงทางการเมือง 4) ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง 5) ด้านการชุมนุมทางการเมือง ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนระดับการมีส่วนร่วม 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Scale)

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถามและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยผู้วิจัยพิจารณาได้จากดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0. 912 ดังนั้น แบบสอบถามฉบับนี้ใช้ได้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดตรัง จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นการทดลองสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง (Try Out) เพื่อเป็นการทดสอบความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถาม แล้วจึงนำคำตอบที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัคเท่ากับ 0.975 ดังนั้น แบบสอบถามจึงมีค่าความเชื่อมั่นในระดับยอดเยี่ยม (Cronbach, 1970)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ด้วยวิธีการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และนำเสนอข้อมูล ดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองตรัง สำหรับการแปลผลจากค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ดังนี้ (จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย, 2558, น. 22-23)

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40	หมายถึง การมีสวนร่วมในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60	หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80	หมายถึง การมีสวนรวมในระดับน้อยที่สุด

สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การเปรียบเทียบการใช้สื่อออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองตรัง โดยใช้การทดสอบแบบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนจำแนกทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างเกินกว่าครึ่งเป็นเพศชาย (จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 59.8) และเพศหญิง (จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 40.2) มีอายุระหว่าง 60-65 ปี (จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 53) รองลงมา คือ อายุระหว่าง 66-70 ปี (จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 33.8) ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (จำนวน 291 คน คิดเป็นร้อยละ 72.8) รองลงมา คือ นับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5) มีสถานภาพสมรส (จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 57) รองลงมา คือ โสด (จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3) มีระดับการศึกษาปริญญาตรี (จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.3) รองลงมา คือ ระดับประถมศึกษา (ป.1-ป.6) (จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5) อาชีพข้าราชการบำนาญ (จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 26.8) รองลงมา คือ รับจ้างทั่วไป (จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.8) มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 15,000 และ 15,001 – 20,000 มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5) รองลงมา คือ มากกว่า 25,000 บาท (จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 18) ปัจจุบันอาศัยร่วมกับครอบครัว / ลูกหลาน / ญาติพี่น้อง (จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.8) รองลงมา คือ คู่สมรส (จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27) ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ (จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 64.5) ไม่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ (จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.5) อาศัยในตำบลทับเที่ยงมากที่สุด (จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22) รองลงมา คือ ตำบลควนปริง (จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 12.8) ส่วนใหญ่อยู่นอกเขตเทศบาล (จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 62) และอยู่ในเขตเทศบาล (จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 38)

ผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองตรัง

พบว่า โทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟนเป็นอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศหลักที่ผู้สูงอายุใช้เพื่อติดตามข่าวสารทางการเมือง (จำนวน 318 คน คิดเป็นร้อยละ79.5) ส่วนใหญ่ได้มาโดยซื้อด้วยตนเอง (จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 79.5 ช่องทางสื่อออนไลน์ที่ผู้สูงอายุใช้มากที่สุด คือ เฟซบุ๊ก (จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 60.3) และเป็นช่องทางสื่อออนไลน์ที่ผู้สูงอายุใช้ในการติดตามข่าวสารทางการเมือง

มากที่สุด (จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 63.5) ระยะเวลาของผู้สูงอายุที่ใช้สื่อออนไลน์ เป็นประจำ (จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0) ระยะการใช้งานสื่อออนไลน์เพื่อติดตามข่าวสารทางการเมืองในหนึ่งวันของผู้สูงอายุ อยู่ระหว่าง 1 นาที ถึง 1 ชั่วโมง (จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 60.3) ช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุใช้สื่อออนไลน์ เวลา 18.01 – 20.00 น. (จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ24.3) ใช้เพื่อการแสดงความคิดเห็นกับการเมือง (จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0) และติดตามนักการเมืองหรือพรรคการเมืองผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ (จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0) ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีนักการเมือง/นักเคลื่อนไหวทางการเมืองในดวงใจ (จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 51.8) วิธีการในการแสดงออกพฤติกรรมทางการเมืองของผู้สูงอายุ โดยการแสดงความเห็นผ่านการพิพากษ์วิจารณ์กับบุคคลใกล้ชิด (จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0) รองลงมา คือ การแสดงความคิดเห็นผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3) ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการแสดงออกพฤติกรรมทางการเมืองผ่านการใช้พื้นที่บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ (จำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 72.5 และผู้สูงอายุให้ความสนใจเกี่ยวกับการเมืองของผู้สูงอายุในระดับมาก (จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5)

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองตรัง

ภาพรวมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 3.63, *S.D.*= .878) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความสนใจทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกทางการเมือง ด้านการออกเสียงทางการเมือง ด้านการชุมนุมทางการเมือง และด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง ตามลำดับ ซึ่งมีประเด็นที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญในแต่ละด้าน ดังรายละเอียดตารางที่ 1

การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ ในอำเภอเมืองตรัง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

พบว่า เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ที่อยู่อาศัยและสถานที่ตั้งของที่อยู่อาศัย มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 0.01 ส่วนเมื่อจำแนกตามศาสนา สถานภาพสมรสและอาชีพต่างกันมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง ผู้สูงอายุได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการออกเสียงทางการเมือง ด้านการชุมชุมทางการเมือง ด้านความสนใจทางการเมือง และด้านพฤติกรรมที่แสดงออกทางการเมือง ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 1. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้สื่อออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ

ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
ด้านความสนใจทางการเมือง	3.93	0.707	มาก
1. การติดตามข่าวสารเรื่องการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ผ่านทางสื่อออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟซบุ๊ก	4.05	0.776	มาก
2. การรับฟังข่าวสารและพูดคุยเรื่องการเมืองในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศผ่านสื่อออนไลน์	3.96	0.852	มาก
3. การมีความตื่นตัวอยู่เสมอเมื่อพูดถึงเรื่องการเมือง	3.93	0.878	มาก
ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกทางการเมือง	3.87	0.763	มาก
1. การเห็นว่าเรื่องการเมืองเป็นเรื่องที่สำคัญในการดำรงชีวิต	3.96	0.822	มาก
2. การแสดงความคิดเห็น วิพากษ์และวิจารณ์นโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลผ่านสื่อออนไลน์	3.91	0.956	มาก
3. การแสดงออกที่ไม่เป็นธรรมในทางการเมืองท่านมักแสดงพฤติกรรมออกมาเสมอ	3.91	0.905	มาก
ด้านการออกเสียงทางการเมือง	3.76	0.908	มาก
1. การได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งระดับชาติ เช่น ส.ส. และ ส.ว.	4.30	0.806	มากที่สุด
2. การได้ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น	4.24	0.810	มากที่สุด
3. การเข้าร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ	3.51	1.351	มาก
ด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง	3.27	1.385	ปานกลาง
1. ความสนใจการใช้สื่อออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นบุคคลอื่นให้เข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง	3.30	1.395	ปานกลาง
2. ความสนใจสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง	3.29	1.481	ปานกลาง
3. ความสนใจเข้าร่วมประชุมทางการเมืองของพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง	3.29	1.456	ปานกลาง
ด้านการชุมนุมทางการเมือง	3.33	1.282	ปานกลาง
1. ความสนใจเข้าร่วมการชุมชุมเพื่อฟังการปราศรัยของนักการเมืองท้องถิ่น หรือนักการเมืองระดับชาติ	3.36	1.334	ปานกลาง
2. ความสนใจเข้าร่วมลงชื่อขับไล่การทำงานของนักการเมืองระดับท้องถิ่น ระดับชาติ หรือคณะรัฐบาล	3.32	1.360	ปานกลาง
3. ความสนใจเข้าร่วมชุมนุมประท้วงเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่ทุจริตและไม่โปร่งใสในการทำงาน	3.30	1.357	ปานกลาง
รวม	3.63	0.878	มาก

ตารางที่ 2. การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองตรัง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม								
	เพศ	อายุ	ศาสนา	สถานภาพสมรส	ระดับการศึกษา	อาชีพ	รายได้	ด้านที่อยู่อาศัย	สถานที่ตั้งของที่อยู่อาศัย
1. ด้านความสนใจทางการเมือง	✓ (t=3.15)**	-	-	(F=5.22)**	(F=5.94)**	(F=5.24)**	(F=9.28)**	-	-
2. ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกทางการเมือง	(t=4.50)**	(F=4.04)**	-	(F=2.98)*	(F=3.65)**	(F=2.92)**	(F=6.57)**	-	-
3. ด้านการออกเสียงทางการเมือง	(t=4.90)**	(F=5.87)**	-	(F=4.65)**	(F=4.02)**	-	(F=6.28)**	(F=2.37)**	-
4. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง	(t=6.26)**	(F=7.51)**	(F=4.31)**	(F=5.22)**	(F=5.42)**	(F=3.83)**	(F=10.51)**	(F=3.88)**	(t=-3.15)**
5. ด้านการชุมชุมทางการเมือง	(t=5.15)**	(F=5.61)**	-	(F=3.57)*	(F=4.47)**	(F=3.7)**	(F=10.05)**	(F=3.09)**	-
รวม	(t=5.82)**	(F=6.93)**	-	(F=4.18)**	(F=5.15)**	(F=2.89)**	(F=6.28)**	(F=2.93)**	(t=-2.22)*

หมายเหตุ ✓ และ *,** หมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือ .01 ตามลำดับ - หมายถึง ไม่มีความแตกต่าง

สรุปและอภิปรายผล

พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองตรัง

การวิจัยนี้พบว่าผู้สูงอายุมีการใช้โทรศัพท์มือถือรุ่นสมาร์ทโฟนเพื่อติดตามข่าวสารและรับข่าวสารทางการการเมือง ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีการใช้สื่อที่มีความนิยมอย่าง เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ไลน์ ยูทูป และติ๊กต็อก ซึ่งมีสะดวกต่อผู้สูงอายุเป็นอย่างมากในการติดตามติดตามข่าวสารหรือรับข่าวสารทางการเมือง และแม้แต่การติดตามกิจกรรม การดำเนินงานของนักการเมือง/นักเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ตนเองมีความชื่นชอบ โดยลักษณะพฤติกรรมดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพระณัฐวุฒิ พันทะลี และคณะ (2565, น. 83) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับสื่อออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของแต่ละคนมากขึ้น ก่อให้เกิดสื่อออนไลน์รูปแบบใหม่ ๆ ขึ้นมาอย่างมาก ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสและช่องทางการในการรับข่าวสารและแสดงความคิดเห็นมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารผ่านดาวเทียม โทรศัพท์มือถือ หรือแม้กระทั่งสื่อออนไลน์ โดยใช้ช่องทางที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในปัจจุบัน คือ ในช่องทาง เฟซบุ๊ก ไลน์ ยูทูบ อินสตาแกรม และทวิตเตอร์ ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถเกิดขึ้นที่ใดก็ได้ เพราะมีความสะดวกและรวดเร็ว (มาสสิริ พงษ์ศิริ และพายัพ พะยอมยนต์, 2559, น. 114-115 ; เพิ่มศักดิ์ วรรณยิ่ง และคณะ, 2559, น. 151-152) ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมือง ถือเป็นหัวใจที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะประชาธิปไตยคงเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าหากไม่มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมืองการปกครอง โดยสื่อออนไลน์กลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญของนักการเมืองในการใช้เพื่อการสื่อสารทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการรณรงค์หาเสียง การสร้างคะแนนนิยมและการสื่อสารกับประชาชน นอกจากนี้สื่อออนไลน์ยังเป็นเครื่องมือในการช่วยเพิ่มพื้นที่สาธารณะที่ใช้แสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์การเมืองของประชาชนทั่วไป รวมทั้งแสดงพลังของมวลชนนำไปสู่การเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างรูปธรรม เช่น การชุมนุมประท้วง การแสดงสัญลักษณ์ที่มีนัยยะทางการเมือง และการต่อต้านหรือสนับสนุนกลุ่มทางการเมืองที่ตนเองชื่นชอบ เป็นต้น (คันธิรา ฉายาวงศ์, 2564, น. 97)

การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง

จากผลการวิจัยสามารถอธิบายได้ว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่กับบ้าน มักไม่ต้องมีภารกิจมากเหมือนเช่นวัยทำงาน หรือวัยเด็กที่ต้องไปโรงเรียน จึงมีเวลาว่างเป็นส่วนมากและมักใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีในการติดตามข่าวสารต่างๆ ทางด้านการเมืองผ่านการใช้สื่อออนไลน์และมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อมูลข่าวสารร่วมกัน ดังนั้น จึงสามารถแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางการเมืองได้ค่อนข้างมาก ทั้งนี้ ลักษณะพฤติกรรมการใช้เครือข่ายออนไลน์ดังกล่าว ถือเป็นนวัตกรรมทางการสื่อสารรูปแบบหนึ่งที่ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบัน (ครองรัตน์ ดุลลาพันธ์ และพรพรรณ ประจักษ์เนตร, 2561) นอกจากนี้ ยังมีพรรคการเมืองและนักการเมืองบางส่วนมีการใช้กลุ่มผู้สูงอายุเป็นฐานคะแนนเสียงของตนเอง จึงใช้การสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์เพื่อทำให้ตรงกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น (พระณัฐวุฒิ พันทะลี และคณะ, 2565)

การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองตรัง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ในส่วนของปัจจัยด้านเพศที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น โดยรวมพบว่าผู้สูงอายุเพศชายจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง เนื่องจากเพศชายส่วนใหญ่มีการพบปะผู้คน เพื่อน ที่สามารถมีการนัดพูดคุยเสวนากันตามร้านน้ำชา ร้านอาหาร หรือสถานที่ต่าง ๆ จึงทำให้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนแนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับประเด็นข่าวสารบ้านเมือง รวมถึงการพูดคุยเรื่องการเมือง ซึ่งมีความแตกต่างจากเพศหญิงที่โดยมากแล้วต้องอยู่บ้านเพื่อดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยภายในบ้าน บ้างก็อยู่กับลูกหลาน ซึ่งอาจเป็นการพูดคุย แลกเปลี่ยน หรือถกประเด็นกับลูกหลานเกี่ยวกับข่าวสารทางการเมืองที่บ้านมากกว่าบุคคลภายนอก ในขณะเดียวกันเพศหญิงอาจมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านออนไลน์มากกว่าเสวนาพาทีกับบุคคลนอกบ้าน เป็นต้น สอดคล้องกับ (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2562) ที่ระบุว่าเพศชายและเพศหญิงสามารถที่จะแสดงออกลักษณะกิจกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้เท่าเทียมกันขึ้นอยู่กับว่าใครมีความสนใจทางการเมืองในด้านใด เพศจึงไม่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สำหรับประเด็นด้านอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นช่วงที่เข้าสู่วัยชรา โดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่เกษียณอายุราชการหรือวัยที่ไม่ได้ทำงานแล้ว ซึ่งทำให้มีเวลาว่างในการอยู่บ้านรวมไปถึงการใช้สื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อรับข่าวสารหรือติดตามข่าวสารทางการเมืองได้บ่อย ตลอดไปจนการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ การร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองผ่านเครือขายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัย (ถวิลวดี บุรีกุล, 2549, น. 100) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการซึ่งประชาชนได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ ซึ่งจะส่งผลต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน

ด้านศาสนา จะเห็นได้ว่า เนื่องจากในปัจจุบันการมีส่วนร่วมทางการสามารถเข้าร่วมได้ทุกศาสนาและมีความเท่าเทียมกันของทุกศาสนา เช่น ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์ เป็นต้น ต่างศาสนาก็จะมีกิจกรรมและความเชื่อ รวมถึงกระบวนการคิดที่มีความแตกต่างกันออกไป โดยทุกศาสนาต่างมุ่งเน้นในการสอนให้คนเป็นคนดี ดั้งนั้น ศาสนาจึงไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัย (วสุชน รักษ์ประชาไท, 2564, น. 134) ในขณะเดียวกัน ศาสนาเป็นตัวส่งเสริมให้การเมืองมีความเป็นประชาธิปไตยอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เป็นเพราะคนหรือประชาชนเป็นส่วนสำคัญในระบอบประชาธิปไตย และในเมื่อหลักการทางศาสนาที่เน้นไปที่การพัฒนาคุณธรรม และจิตสำนึก จะช่วยทำให้คนนั้นมีการคิดอย่างมีสติ ในอีกความหมายหนึ่งคือช่วยพัฒนาคนให้ดียิ่งขึ้น ในแง่นี้จึงทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และมีส่วนที่สนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมืองยิ่งขึ้นไปด้วย

ส่วนปัจจัยด้านสถานภาพการสมรสที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากการที่ผู้สูงอายุมีคู่สมรสที่อยู่อาศัยด้วยกัน หรือมีสมาชิกคนอื่น ๆ อยู่ในครอบครัวก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ผู้สูงอายุได้มีการพูดคุยกันเพื่อแลกเปลี่ยนประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับข่าวสารทางการเมือง รวมทั้งการติดตามสิทธิประโยชน์จากทางภาครัฐค่อนข้างมากโดยการรับรู้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสรับรู้ข่าวสารทางการเมือง หรือความเป็นไปเกี่ยวกับบ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งยังผลดีต่อตัวผู้สูงอายุในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอีกด้วย เนื่องจากมีการแสดงความคิดเห็นเพื่อการ

สื่อสารที่ตรงไปตรงมาตลอดจนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองที่ดี สอดคล้องกับ (พูลศักดิ์พุ่มวิเศษ, 2558, น. 25-34) ที่ระบุว่า คู่สมรสเป็นที่ส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตและเป็นแรงสนับสนุนทางสังคม เนื่องจากคู่สมรส มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้สูงอายุ ทำให้มีความเข้าใจ เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ส่งผลให้ต่างฝ่ายต่างมีกำลังใจที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ

ในด้านระดับการศึกษานั้น ในปัจจุบันส่วนใหญ่การทำงานในหน่วยงาน องค์กร หรือในหน่วยงานราชการจะต้องมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นขั้นพื้นฐานในการทำงานซึ่งล้วนมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพอื่น ๆ อีกด้วย ดังนั้นระดับการศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุมีการศึกษาที่ดี สามารถเรียนรู้ถึงทักษะต่าง ๆ จากโลกภายนอกที่นอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียน อีกทั้งยังทำให้มีรอบรู้และรู้เท่าทันเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับข่าวสารบ้านเมืองในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นข่าวสารหรือความเป็นไปของบ้านเมือง อีกทั้งยังได้มีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ช่องทางต่าง ๆ ได้อีกด้วย อย่างไรก็ดี ปัจจัยด้านระดับการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับปัจจัยด้านอาชีพ เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นข้าราชการบำนาญ จึงค่อนข้างมีเวลาในการติดตามข่าวสารเรื่องราวการเมืองผ่านการใช้สื่อออนไลน์ ตลอดจนสามารถแสดงความคิดเห็น วิพากษ์และวิจารณ์ข่าวสารเหตุการณ์บ้านเมือง ซึ่งสอดคล้องกับ (สมคิด พุ่มทุเรียน และประเวศน์ มหารัตน์สกุล, 2565, น. 2298-2300) ที่ระบุว่า เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้คนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น สามารถเข้าถึง ติดตามข่าวสาร หรือ กิจกรรมทางการเมืองได้สะดวก เป็นต้น

สำหรับปัจจัยด้านรายได้นั้น ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตอีกปัจจัยหนึ่ง เพราะในชีวิตประจำวันการใช้จ่ายนับว่ามีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องมีการใช้จ่ายเงินเพื่อการดำรงชีพ ทั้งนี้การที่กลุ่มผู้สูงอายุสามารถเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีหลากหลาย ซึ่งอาจจะทำให้เกิดการแบ่งชนชั้น และยังคงมีให้พบเห็นอยู่ในชีวิตประจำวัน กล่าวคือ ความแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้ปานกลางกับกลุ่มผู้สูงอายุที่รายได้สูง ส่งผลทำให้การมีส่วนร่วมในการออกเสียงทางการเมืองหรือการติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองได้มากหรือน้อยต่างกันตามที่ตนเองเห็นสมควร ทั้งนี้ทั้งนั้นโดยส่วนใหญ่กลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้ในระดับน้อยถึงปานกลางจะเห็นได้ว่าการดำเนินชีวิตในแต่ละวันการหารายได้เพื่อหาเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวถือเป็นสิ่งสำคัญ แต่ในทางกลับกันผู้สูงอายุกลุ่มอื่น ๆ นั้นจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้อยู่ในระดับสูง รวมทั้งมักเป็นผู้ที่มีความรู้และประกอบอาชีพในแวดวงข้าราชการจึงทำให้เป็นที่รู้จักนับถือของผู้คนในพื้นที่ นอกจากนี้ผู้สูงอายุกลุ่มนี้มักมีความสนใจและติดตามการดำเนินงานการเมือง ทั้งในส่วนของการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ สอดคล้องกับ (สรพล น้อยเชี่ยวชาญ, 2554) ที่ระบุว่าเมื่อมีรายได้สูงเท่าไหร่ ก็จะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ มากตามไปด้วย

ส่วนปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย และสถานที่ตั้งของที่อยู่อาศัยที่มีความต่างกันระหว่างในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันไป เช่น ผู้สูงอายุที่อยู่ในตำบทับเที่ยง และตำบลโคกหล่อ โดยทั้งสองตำบลตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมือง มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มากกว่าตำบลที่อยู่นอกเขตเทศบาลอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากคนที่อยู่ในเขตเทศบาลสามารถรับรู้ข่าวสารทางการเมืองและมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ดีกว่าพื้นที่ที่อยู่นอกเขตเทศบาล เพราะเทศบาลเป็นหน่วยงานขนาดใหญ่ โดยจะมีการกระจายข่าวสาร หรือเป็นการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมืองได้รวดเร็วมากกว่า รวมทั้งหากในพื้นที่ตำบลใดมีความกระตือรือร้นทางการเมืองก็จะทำให้ผู้ที่อยู่ในตำบลนั้นสนใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองตามไปด้วย

ซึ่งสอดคล้องกับ (พรทิพย์ อริยเดช, 2554) ที่ระบุว่า ประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลต่างให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะต่างถือว่าส่วนหนึ่งเป็นหน้าที่ตามกฎหมายและไม่เสียสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่ควรจะได้รับ

ข้อจำกัด

สำหรับข้อจำกัดของงานวิจัยในชิ้นนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่อำเภอเมืองของจังหวัดตรังเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องด้วยพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต ซึ่งข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการรับรู้และพฤติกรรมการใช้สื่อทั้งสิ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุอาจมีปัญหาเกี่ยวกับการรู้และเท่าทันสื่อได้ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จึงควรกำหนดมาตรการในการควบคุมสื่อหรือข้อมูลข่าวสารที่อาจจะเป็นอันตราย หรือเสี่ยงต่อความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจนอาจนำไปสู่การแสดงออกพฤติกรรมทางการเมืองที่ไม่เหมาะสมได้

2. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ในครั้งต่อไปจึงควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบผลและมุมมองที่หลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2564). *สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย 77 จังหวัด ณ.วันที่ 31 ธันวาคม 2564*. สืบค้นจาก https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/1099

คันธิรา ฉายาวงศ์. (2564). แนวโน้มการเมืองไทยกับสื่อสังคมออนไลน์ในศตวรรษที่ 21. *วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร. พระนคร, 6*(1), 97-107.

ครองรัตน์ ดุลลาพันธ์, และพรพรรณ ประจักษ์เนตร. (2561). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และปัจจัยทางจิตที่พยากรณ์ภาวะโรคซึมเศร้า. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 20*(2), 97-105.

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2558). เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. *วารสารบัณฑิตศึกษา, 12*(58), 22-23.

ถวิลวดี บุรีกุล. (2549). *การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ.* นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

พระณัฐวุฒิ พันทะลี, พระครูสังฆรักษ์ ทวี อภโย, พระครูวินัยธรวรชัด ปยุตฺโต, และชนาธิป ศรีโท (2565). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์. *วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2*(1), 83.

พระณัฐวุฒิ วรวฑฺฒโณ (นาคม), สุรพล พรมกุล และชาญชัย ฮวดศรี. (2565). พฤติกรรมทางการเมืองของผู้สูงอายุตามระบอบประชาธิปไตยในอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย. *วารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม, 9*(2), 137-149.

พันธกานต์ ดำริห์, และพิษนุ อภิสมาจารโยธิน. (2564). การเมืองในทัศนคติของวัยรุ่นที่ก าลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 1*(2), 39-45.

พิกุล มีมานะ, และสนุก สิงห์มาตร. (2560). รูปแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 4*(2), 135-149.

พิชิต วิจิตรบุญยรักษ์. (2563). *สื่อสังคมออนไลน์ : สื่อแห่งอนาคต*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

พรทิพย์ อริยเดช. (2554). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลพังเทียม อำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา.* วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2562). *ข่าวสารการเมืองของไทย.* กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.

พูลศักดิ์ พุ่มวิเศษ. (2558). พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ จังหวัด*นนทบุรี. วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม, 38*(2), 25-34.

เพิ่มศักดิ์ วรรณยิ่ง, ณัฐวีณ์ บุนนาค, และจตุพร บานชื่น. (2559). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารสหวิทยาการวิจัย : ฉบับบัณฑิตศึกษา, 5*(1), 151-152.

มัทนา เจริญวงศ์. (2562). ความลวงของจริง เรื่องจริงของข่าวการเมือง. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 26*(1), 43-59.

มาสสิริ พงษ์ศิริ และพายัพ พะยอมยนต์. (2559). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรี. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, 12*(3), 114-115.

ยรรยง ผิวผ่อง และศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ. (2558). การจัดการชุมนุมทางการเมือง. *วารสารบัณฑิตศึกษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 4*(2), 223-225.

ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์, และญาศิณี เคารพธรรม. (2560). สื่อกับผู้สูงอายุในประเทศไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตย์, 11*(2), 367-387.

วสุชน รักษ์ประชาไท. (2564). ความคิดทางการเมืองและการระบุปัญหาในสมัยรัฐบาลทักษิณ. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 17*(2), 134.

วิสุทธิณี ธานีรัตน์, และวรางคณา ตันฑสันติสกุล. (2565). รูปแบบการดำเนินชีวิตและความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดตรัง. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., 10*(3), 1176-1191.

สุทธยา สมสุข. (2562). พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ. *วารสารปาริชาต มหาวิทยาลัยทักษิณ, 33*(1), 62-77.

สมคิด พุ่มทุเรียน, และประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2565). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองไทยในยุคดิจิทัล. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 10*(5), 2298-2300.

สรพล น้อยเชี่ยวชาญ. (2554). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).* มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.

ภาษาอังกฤษ

Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test* (5th ed.). New York: Harper Collins.

Yamane, T. (1973). *Statistic: An lntroductory Analysis* (3rd ed.). New Yok: Harper & Row.

Translated References

Ariyadet, P. (2011). *Factors affecting the political participation of people in the Phang Thiam subdistrict, Phra Thong Kam District, Nakhon Ratchasima Province.* Thesis for Master Degree of Political Science in Politics and Government, Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai)

Bureekul, T. (2006). *Participation, concepts, theories and processes*. Nonthaburi: King Rama VI. (in Thai)

Charoenwong, M. (2019). Illusion of truth: The true story of political news. *Journal of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, 26*(1), 43-59. (in Thai)

Chayawong, K. (2021). Trends in Thai politics and social media in the 21st century. *Journal of Mass Communication Technology, RMUTP, 6*(1), 97-107. (in Thai)

Damri, P. & Aphisamacharayothin, P. (2021). Politics in attitude of Thailand adolescents in tertiary: case study of bachelor's degree in a university in Phisanulok. *Journal of Local Management and Development Pibulsongkram Rajabhat University, 1*(2), 39-45. (in Thai)

Department of Older Persons, Ministry of Social Development and Human Security. (2021). *Statistics of the elderly in Thailand, 77 provinces as of December 31, 2021*. Retrieved from https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/1099 (in Thai)

Dunlapan, K. & Prajaknate., P. (2018). Social networking usage behavior and mental factor as a predictor of depression. *Journal of Management Science Review. 20*(2), 97-105. (in Thai)

Meemana, P. & Singmatr. (2017). From of political behavioral expression of citizen according to democratic way of life. *Journal of Research and Development Institute, Rajabhat Maha Sarakham University, 4*(2), 135-149. (in Thai)

Noichiaochan, S. (2011). *Factors Affecting Political Participation of People in Bang Kruai Municipality Nonthaburi Province. (Thesis). The Graduate school, Kasetsart University*. Bangkok. (in Thai)

Phanthali, P. & Thaweeabhayo, P. & Payutto, P. & Sritho, C. (2022). Political participation of people through social media. *Journal of Local Management and Development Pibulsongkram Rajabhat University, 2*(1), 83-93. (in Thai)

Piwphong, Y. & Wongthanawasu, S. (2015). Political demonstration management. *Journal of Graduate Study in Humanities and Social Sciences, 4*(2), 218-234. (in Thai)

Pongsiri, M. & Payomyon,P. (2016). The political participation of citizens in the area of Nonthaburi Municipality. *Suan Dusit Graduate School Academic Journal, 12*(3), 114-115. (in Thai)

Pongpaew, P. (2019). *Thai political news*. Bangkok: Chao Phraya Printing. (in Thai)

Pumturian, S. & Maharutsakul, P. (2022). Political participation of Thai citizens in the digital age. *Journal of MCU Peace Studies, 10*(5), 2298-2300. (in Thai)

Pumwiset, P. (2015. Self-health care habits of the elderly in Nonthaburi. *Journal of Health Promotion and Environmental Health ,38*(2), 25-34. (in Thai)

Rakprachatai, W. (2021). Political ideas and identifying problems in the Thaksin government era. *Social Sciences Journal Naresuan University, 17*(2), 134. (in Thai)

Sap-in, R. & Khaoroptham, Y. (2017). The elderly and media in Thailand. *Dhurakij Pundit Communication Arts Journal, 11*(2), 367-387. (in Thai)

Sangloedautai, J. (2015). Research tools. *Graduate Journal, 12*(58), 22-23. (in Thai)

Somsuk, S. (2019). Social media usage behavior of the elderly. *Parichart Journal Thaksin University, 33*(1), 62-77. (in Thai)

Taneerat, W. & Tantasantisakul, W. (2021). The lifestyles and social welfare needs of the elderly in Trang Province. *Journal of MCU Peace Studies, 10*(3), 1176-1191. (in Thai)

Vichitrboonyarak, P. (2020). *Social media: future media*. Bangkok. Bangkok University. (in Thai)

Wanying, P. & Bunnak, N. & Banchuen, J. (2016). The Political participation of the people in Bang Khonthi District, Samut Songkram Province. *Journal of Interdisciplinary Research: Graduate Studies, 5*(1), 151-152. (in Thai)

Worawutthano, N., Promgun, S. & Huatsri, C. (2022). Political behavior of the democratic elderly in Wang Saphung District, Loei Province. *Phimoldhamma Research Institute Journal, 9*(2), 137-149. (in Thai)

Local Administration Journal 15(4) • October – December 2022 • 407-424
Received: August 4, 2022 • Revised: October 12, 2022 • Accepted: November 21, 2022
RESEARCH ARTICLE

Factors Influencing the Policy Implementation to Promote the Older Quality of Life in Local Governments of Samut Prakan Province

Chaimongkhon Supromin
Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology, Pathumthani, Thailand

Supit Boonlab
Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology, Pathumthani, Thailand

Abstract
Local administrative organizations (LAOs) are an alternative way to implement policies to support the aging society that Thailand is facing. This research aimed to study the outcomes of the policy implementation on the elderly of LAOs in Samut Prakan Province and to study the factors affecting the policy implementation of LAOs to promote the quality of life of the elderly in Samut Prakan Province. The sample consists of 329 elderly people in Samut Prakan Province, obtained by multistage randomization. The research instrument was a questionnaire, and the statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The research found that the outcomes of policy implementation on the elderly were high ($\bar{x}$ = 3.75, S.D. = 0.73). The factors affecting the policy implementation of LAOs to improve the quality of life of the elderly in Samut Prakan Province were organizational resource factors, partnerships for cooperation networks, support from politicians, interest groups, and key people, the political social and economic conditions and the policy implementations by local officials. This research suggests that local government organizations and local administrators should emphasize and develop internal resources and create systems and mechanisms to support the people's sector and private sector's participation in policy implementation with the local government sectors.

Keywords
Policy Implementation, local government organizations, quality of life

CORRESPONDING AUTHOR
Supit Boonlab Department of Social Sciences, Faculty of Liberal Arts. Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Pathum Thani 12110. Email: supit_b@rmutt.ac.th
© College of Local Administration, Khon Kaen University. All rights reserved.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในจังหวัดสมุทรปราการ

ชัยมงคล สุพรมอินทร์
คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ปทุมธานี

สุพิศ บุญลาภ
คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ปทุมธานี

บทคัดย่อ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแนวทางเลือกหนึ่งในการดำเนินนโยบายเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุที่ประเทศไทยกำลังเผชิญหน้า การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลลัพธ์การดำเนินนโยบายด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการ และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุ จำนวน 329 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า ผลลัพธ์ของการดำเนินนโยบายด้านผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 3.75, S.D.=0.73) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ ปัจจัยด้านทรัพยากรขององค์กร ด้านภาคีเครือข่ายความร่วมมือ ด้านการสนับสนุนจากนักการเมือง กลุ่มผลประโยชน์และบุคคลสำคัญ ด้านเงื่อนไขด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม และด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ ผลการวิจัยนี้ จึงเสนอว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นควรให้ความสำคัญและพัฒนาทรัพยากรภายในองค์กรให้เข้มแข็ง รวมทั้งสร้างระบบและกลไกเพื่อส่งเสริมให้ภาคประชาชน และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายร่วมกับภาครัฐในระดับท้องถิ่น

คำสำคัญ
การดำเนินนโยบาย, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรโลกที่สำคัญในปัจจุบัน คือแนวโน้มการลดลงของวัยเด็กและวัยแรงงาน ขณะที่วัยผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั่วโลก ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา เนื่องมาจากประชากรมีอายุขัยเฉลี่ยสูงขึ้นจากการพัฒนาทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขที่ดี ควบคู่กับอัตราการเจริญพันธ์ลดน้อยลง ส่งผลให้จำนวนเด็กเกิดใหม่มีจำนวนลดลง เนื่องจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ในปี ค.ศ. 2020 ประชากรโลกมีจำนวนรวมทั้งหมด 7,795 ล้านคน โดยมี “ผู้สูงอายุ” ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 1,050 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 14 ของประชากรทั้งหมด และคาดว่าจำนวนประชากรผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 1,500 ล้านคนในปี ค.ศ.2050 (United Nations, 2020; มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2564) ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 (องค์การสหประชาชาติ [UN] กำหนดว่าประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นสัดส่วนร้อยละ 10 ขึ้นไปถือว่าเป็นสังคมผู้สูงอายุ, Aging Society) ในปี พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีประชากรรวม 66 ล้านคน เป็นจำนวนผู้สูงอายุ จำนวน 12 ล้านคน (คิดเป็น 18.3 %) และคาดว่าประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงอายุแบบสมบูรณ์”(สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มเป็นร้อยละ 20) ภายในปี 2568 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2564; กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565)

การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุส่งผลกระทบต่อรัฐในหลายมิติ เช่น ในด้านงบประมาณ รัฐจะต้องจัดงบประมาณเพื่อเป็นสวัสดิการการรักษาพยาบาลและด้านรายได้ให้ผู้สูงอายุ ในด้านแรงงาน จำนวนประชากรแรงงานลดลง ทำให้ภาคการผลิตบางกลุ่มขาดแคลนแรงงาน ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายต่อรัฐอย่างมากที่จะต้องออกแบบนโยบายเพื่อให้สอดคล้องและรองรับสังคมผู้สูงอายุให้ทันเหตุการณ์และเหมาะสมอย่างยิ่ง ที่ผ่านมารัฐไทยได้ดำเนินนโยบายเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีหลากหลายแบบโดยกำหนดแนวทางการจัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุไว้ในรัฐธรรมนูญตั้งแต่ พ.ศ.2540, พ.ศ. 2550 ถึงฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2560 การตราพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 เพื่อกำหนดให้มีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ จัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุ และกำหนดสิทธิกับสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุ การจัดตั้งกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกำหนดให้มี “กรมกิจการผู้สูงอายุ” เพื่อดูแลสวัสดิการผู้สูงอายุโดยตรง ส่วนในระดับท้องถิ่นยังกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่ในการสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุในหลายด้าน เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) การจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญในการออกแบบและดำเนินนโยบายเพื่อจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชนและท้องถิ่นกระจ่ายอยู่ทั่วประเทศของไทย

การดำเนินนโยบายผู้สูงอายุโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นแนวทางเลือกหนึ่งในการดำเนินนโยบายเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นหน่วยงานรัฐที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยมีผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งซึ่งมีอิสระในการกำหนดนโยบาย มีบุคลากร งบประมาณ ในการสนับสนุนเพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้สำเร็จเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมกับการดำรงชีพ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบความสำเร็จในการจัดบริการสาธารณะที่จำเป็นพื้นฐานอย่างทั่วถึงให้กับประชาชนในชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะในด้านการศึกษาและงานสาธารณูปโภค ซึ่งแตกต่างจากช่วงก่อนการกระจายอำนาจ (ก่อนปี พ.ศ. 2540) อย่างชัดเจน ประชาชนส่วนใหญ่พอใจในผลงานขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นค่อนข้างมาก และการกระจายอำนาจมีส่วนช่วยให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เข้าถึงบริการได้สะดวกมากขึ้นและมีส่วนช่วยเพิ่มรายได้/และหรือลดรายจ่ายในการดำเนินชีวิตประจำลงอย่างชัดเจน (วีรศักดิ์ เครือเทพ และคณะ, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เศรษฐวัฒน์ โชควรกุล (2555) ที่พบว่า การนำนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปปฏิบัติมีผลเชิงบวกโดยทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นทั้งทางสุขภาพร่างกาย จิตใจและรายได้ ส่วนการศึกษาในต่างประเทศโดย Giang, Thanh-Long, Chu Viet-Nga and Tran Bich-Thuy (2020) ศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการปกป้องสิทธิผู้สูงอายุ (Intergenerational Self-Help Club-ISHC) ในเวียดนาม ยังพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการปกป้องสิทธิผู้สูงอายุในด้านความมั่นคงทางรายได้ ด้านสุขภาพและด้านการดูแลทางสังคมด้วยการให้คำปรึกษา และสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ เช่น คำปรึกษาด้านกฎหมาย และผู้เชี่ยวชาญ นอกจากนั้นผลการวิจัยประเมินผลการติดตามและประเมินแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2555 - 2559) โดยวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2560, หน้า 340-341) ยังมีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนานโยบายผู้สูงอายุ คือ “การบูรณาการงานด้านผู้สูงอายุร่วมกับท้องถิ่น”เนื่องจากหน่วยงานระดับท้องถิ่นมีศักยภาพเพียงพอในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุเนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุในท้องถิ่นของตน ทำให้ทราบสถานการณ์และความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริงโดยควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพของท้องถิ่นให้สามารถมีบทบาทได้มากกว่าการทำเชิงรับหรือเป็นแค่ผู้ปฏิบัติงานเพียงอย่างเดียว

จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีประชากรอพยพเข้ามาอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ทำให้จำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นเพราะเป็นจังหวัดเมืองอุตสาหกรรม และการพาณิชย์ จากข้อมูลประชากรตามแผนพัฒนาจังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ.2557-2562 พบว่าในปี พ.ศ. 2558 มีจำนวนผู้สูงอายุเพียง 164,744 คน คิดเป็นร้อยละ 12.88 ต่อมาเพิ่มเป็น 202,635 คน ในปี พ.ศ.2562 (ตารางที่ 1) ซึ่งถือว่าได้กลายเป็นจังหวัดที่เป็นสังคมผู้สูงอายุแล้ว (Aging Society)

ตารางที่ 1. ประชากรจำแนกตามกลุ่มอายุ พ.ศ. 2558-2562

ปี พ.ศ.	กลุ่มเด็ก-เยาวชน (0-14 ปี)	กลุ่มวัยแรงงาน (15-59 ปี)	กลุ่มวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	*ร้อยละของผู้สูงอายุ*
2558	222,304	868,127	164,744	12.88
2559	221,763	874,428	172,240	13.60
2560	221,201	880,427	175,192	13.72
2561	220,258	886,096	191,404	14.55
2562	218,726	878,655	202,635	14.71

ที่มา: สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ (2564)

จากความสำคัญและความเป็นมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงกำหนดประเด็นวิจัย “เรื่องนโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการ” เพื่อศึกษาผลลัพธ์ของการดำเนินนโยบายและปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เหตุผลสำคัญในการเลือกจังหวัดสมุทรปราการเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากมีลักษณะเป็นจังหวัดที่มีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจำนวนมาก และเป็นสังคมผู้สูงอายุเขตเมืองแบบอุตสาหกรรมและการพาณิชย์ ที่มีผู้สูงอายุส่วนหนึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านจัดสรรที่จะต้องพึ่งพาอาศัยตนเองและคู่สมรสในการดำรงชีวิต โดยคาดว่าผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในเชิงนโยบายต่อรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปเป็นแนวทางกำหนดและดำเนินนโยบายด้านการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ และประโยชน์ในเชิงวิชาการเพื่อนำไปประกอบเป็นกรณีศึกษาการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริหารงานภาครัฐและท้องถิ่นอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลลัพธ์การดำเนินนโยบายด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยภายในองค์กร อย่างน้อย 1 ตัวแปร ได้แก่ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย ทรัพยากรขององค์กร การทำงานเป็นทีม การนำนโยบายไปปฏิบัติของข้าราชการในพื้นที่ เงื่อนไขด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
2. ปัจจัยภายนอก อย่างน้อย 1 ปัจจัย ได้แก่ นโยบายของภาครัฐและกฎหมาย การสนับสนุนจากนักการเมือง กลุ่มผลประโยชน์และบุคคลสำคัญ ภาคีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชนและภาคประชาสังคม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติดำเนินนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในจังหวัดสมุทรปราการ โดยดำเนินการการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง เดือนกรกฎาคม 2563 - เดือนตุลาคม 2564

แนวคิดและทฤษฎี

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบการวิจัย ดังนี้

นโยบายสาธารณะและตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติ

คำนิยาม “นโยบายสาธารณะ”ที่นักวิชาการหลายท่านส่วนใหญ่อ้างอิงคือของ Thomas R. Dye (2005) ซึ่งนิยามว่า “สิ่งที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำก็ได้” ดังนี้ นโยบายจึงเป็นเรื่องที่รัฐบาลของแต่ละประเทศสามารถเลือกตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาหรือป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในรูปแบบต่างๆ โดยอาจกำหนดเป็นกฎหมาย แผนยุทธศาสตร์ กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งของรัฐบาล ทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ส่วนกระบวนการนโยบายสาธารณะโดยสรุป แบ่งเป็น 3 กระบวนการ คือ การกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบาย สำหรับขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติแบ่งได้เป็น 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนระดับมหภาค (Macro) และขั้นตอนระดับจุลภาค (Micro) (วรเดช จันทรศร, 2556, หน้า 32) การนำนโยบายไปปฏิบัติระดับมหภาค เป็นขั้นตอนการแปลงนโยบายออกเป็นแผนงานหรือโครงการ จากนโยบายระดับชาติที่ออกมาในรูปกฎหมาย มิติคณะรัฐมนตรี และคำสั่งของผู้บริหารในระดับต่างๆ หน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรมของราชการส่วนกลาง และมอบหรือกระจายงานให้หน่วยงานระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่นนำนโยบายเหล่านั้นไปปฏิบัติ ส่วนการนำนโยบายไปปฏิบัติระดับจุลภาค เป็นกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง เช่น ระดับท้องถิ่นต้องดำเนินตามนโยบายที่ส่วนกลางกำหนดให้ดำเนินการ กับทั้งที่เป็นนโยบายตามที่ผู้บริหารท้องถิ่นได้นำเสนอไว้ในการเลือกตั้งโดยต้องสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ชุมชนและแก้ปัญหาเฉพาะพื้นที่ได้ซึ่ง หน่วยงานระดับท้องถิ่นต้องแสวงหาวิธีการนำนโยบายไปปฏิบัติผ่านการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และโครงการให้สอดคล้องกับบริบทด้านเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นโดยการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆที่มีอยู่ รวมทั้งกำกับติดตามให้นโยบายนั้นเป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้ การนำนโยบายนโยบายไปปฏิบัติต้องอาศัยทั้งปัจจัยจากภายในองค์กรและปัจจัยภายนอกองค์กรจึงจะทำให้นโยบายนั้นประสบความสำเร็จ

แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติมี 2 แบบ คือ ตัวแบบทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง (Top-Down Theories of Implementation) และตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติจากล่างขึ้นบน (Bottom-Up Theories of Implementation) (Elmore,1979; Lipsky,1980; วรเดชร จันทรศร, 2554) ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกประยุกต์แนวคิดหลากหลายควบคู่เนื่องจากแต่ละตัวแบบมีจุดเด่นสำคัญที่แตกต่างต่างกัน ดังนี้ (1) ตัวแบบการวิเคราะห์ของ Mazmanian and Sabatier (1983) มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ นโยบายที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน มีทรัพยากรด้านงบประมาณที่เพียงพอ บุคลากรมีความเป็นปึกแผ่น และการมีส่วนร่วมของบุคคลภายนอก (2) ตัวแบบทางการเมือง (Political Model) มีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ ทรัพยากรที่มีอยู่ของหน่วยงาน จำนวนหน่วยงานที่จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง การสนับสนุนจากนักการเมือง สื่อมวลชน กลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ บุคคลสำคัญต่าง ๆ (3) ตัวแบบทางกระบวนการของระบบทางราชการ (Bureaucratic Process Model)ให้ความสำคัญกับอำนาจการใช้วิจารณญาณของผู้ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวข้าราชการซึ่งเป็นฟันเฟืองสำคัญในการปฏิบัติการนโยบาย (4) ตัวแบบด้านการจัดการ (Management Model) ให้ความสำคัญกับสมรรถนะขององค์กร โครงสร้างองค์กร บุคลากรที่ปฏิบัติงานมีความรู้ความสามารถ มีงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยี (5) ตัวแบบตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์การ (Organization Development Model) มีองค์ประกอบได้แก่ ภาวะผู้นำ การจูงใจ การทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วม และความผูกพันและการยอมรับ

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

คุณภาพชีวิต หมายถึง การรับรู้ของบุคคลต่อสภาพการดำรงชีวิตของตนเองซึ่งวัดจากความพึงพอใจในเรื่องความเป็นอยู่ ความสุข สุขภาพกายและสุขภาพจิต การมีสิ่งของใช้ตามความจำเป็น การอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และการใช้ชีวิตอยู่ในสังคม แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ (องค์การอนามัยโลก: WHOQOL, 1998 ; ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ, 2557: หน้า 17-19; ดุษฎี อายุวัฒน์, 2548: หน้า 42) คือ (1) ตัวชี้วัดทางสังคมเชิงภาวะวิสัย (Objective well-being) คือ ตัวชี้วัดด้านวัตถุรายได้ของชาติหรือครัวเรือน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น อัตราการอ่านออกเขียนได้ อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด ประเภทของที่อยู่อาศัย และค่าครองชีพ และ (2) ตัวชี้วัดทางสังคมเชิงอัตวิสัย (Subjective Well-Being) คือตัวชี้วัดทางด้านจิตใจ ความรู้สึก ทัศนคติ และความเข้าใจในระดับบุคคล ซึ่งดูเหมือนเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เนื่องจากมีความยากในการกำหนดและวัดประกอบ ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้กรอบคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่กำหนดโดยกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ที่กำหนดมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ (2550)เป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) มาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล 2) มาตรฐานการมีรายได้ 3) มาตรฐานด้านที่พักอาศัย 4) มาตรฐานด้านนันทนาการ 5) มาตฐานด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง 6)มาตรฐานด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน ซึ่งสอดคล้องกับการวัดคุณภาพชีวิตทั้งในด้านตัวชี้วัดเชิงภาวะวิสัยและตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัย

ในการวิจัยนี้ คำว่า “ผู้สูงอายุ” ยึดถือความหมายตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย โดยเป็น 3 ช่วง คือ ผู้สูงอายุวัยต้น (60-69 ปี) ผู้สูงอายุวัยกลาง (70-79 ปี) และวัยปลาย (80 ปีขึ้นไป) ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

การบริหารปกครองท้องถิ่น

การบริหารปกครองท้องถิ่น(Local Governance) เป็นแนวคิดการบริหารราชการและการจัดทำบริการสาธารณะที่รัฐส่วนกลางการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีอิสระในการดำเนินนโยบายต่างๆ เป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดและดำเนินนโยบายเพื่อจัดบริการให้กับประชาชนและแก้ปัญหาให้กับประชาชนในชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ต่างๆ ภายใต้ระบบราชการตามบทบัญญัติของกฎหมาย กฎ ระเบียบ และการบริหารแบบใหม่ ที่เรียกว่า “Local Governance” โดยอาศัยกลไกความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้ามาร่วมบริหารจัดการท้องถิ่นด้วย เช่น ภาคประชาชน ชุมชน ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน องค์กรการกุศล เป็นต้น (Wilson, Robert H., 2000) ในการวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะการดำเนินนโยบายด้านผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ในภารกิจด้านการสงเคราะห์และจัดบริการให้สูงอายุให้ได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายด้านผู้สูงอายุไปปฏิบัติ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้วิจัยได้ทบทวนและสรุปจากการการศึกษาวิจัยของผู้วิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2. **สังเคราะห์งานวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายของ อปท.**

ผู้เขียน/ปีพ.ศ.	วิธีวิจัย	ผลการวิจัย
เศรษฐวัฒน์ โชควรกุล (2555)	ผสานวิธี	ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ทรัพยากรนโยบาย การบริหารจัดการ ความต้องการของผู้สูงอายุ และความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
รณิดา มนต์ขลัง ภักดี โพธิ์สิงห์ และสัญญา เคณาภูมิ (2559)	เชิงคุณภาพ	ปัจจัยการกำหนดนโยบายของผู้บริหาร ความร่วมมือของภาคีเครือข่าย การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ
ปัณณทัต ตันบุญเสริม. (2561)	ผสานวิธี	ผู้นำขององค์กร การจัดการทรัพยากร การหนุนเสริมของบุคลากร หน่วยงานภาครัฐ บริบทของชุมชน การพัฒนาบุคลากรเพื่อดูแลผู้สูงอายุ การจัดการความรู้ การดูแลผู้สูงอายุระยะยาว
ปิยะนุช เรืองโพ และคณะ (2564)	ผสานวิธี	ปัจจัยการติดตามและการประเมินผลแบบเสริมพลัง การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และการสนับสนุนทรัพยากรทางการบริหาร
Supromin, C., & Choonhakhlai. S. (2019)	เชิงคุณภาพ	<u>ปัจจัยภายในองค์กร</u> ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหารเทศบาล, ความมีอิสระในการตัดสินใจนโยบาย, การมีข้อมูลผู้สูงอายุที่ทันสมัยและถูกต้อง, ความรู้ความสามารถของบุคลากร, งบประมาณ <u>ปัจจัยภายนอกองค์กร</u> ได้แก่ นโยบายผู้สูงอายุระดับชาติ กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานผู้สูงอายุ หน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านผู้สูงอายุระดับจังหวัด และความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ
David and others (2008)	เชิงปริมาณ	ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานท้องถิ่น ความมุ่งมั่นของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ผู้สนับสนุนภายนอก และการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน
Md. Mohoshin Ali (2017)	เชิงปริมาณ	ปัจจัยด้านลักษณะการนำนโยบายไปปฏิบัติ ความชัดเจนของเป้าหมายและวัตถุประสงค์ การจัดการองค์กรแบบพลวัตร (Management Dynamics) และการประสานงานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ

จากการทบทวนงานวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับท้องถิ่น ประกอบด้วย ปัจจัยภายในองค์กร ได้แก่ ปัจจัยผู้นำ/ผู้บริหารองค์กร เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ชัดเจน ทรัพยากรขององค์กร การทำงานเป็นทีม การจัดการองค์กพร้อมด้วยข้อมูล การนำนโยบายไปปฏิบัติของข้าราชการในพื้นที่ บริบทของชุมชน และ (2) ปัจจัยภายนอกองค์กร ได้แก่ นโยบายของภาครัฐ และกฎหมาย การสนับสนุนจากนักการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ และบุคคลสำคัญ ภาคีเครือข่าย/ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ/ภาคเอกชน/ภาคประชาชน โดยกำหนดกรอบการวิจัย ดังนี้ (ภาพที่ 1)

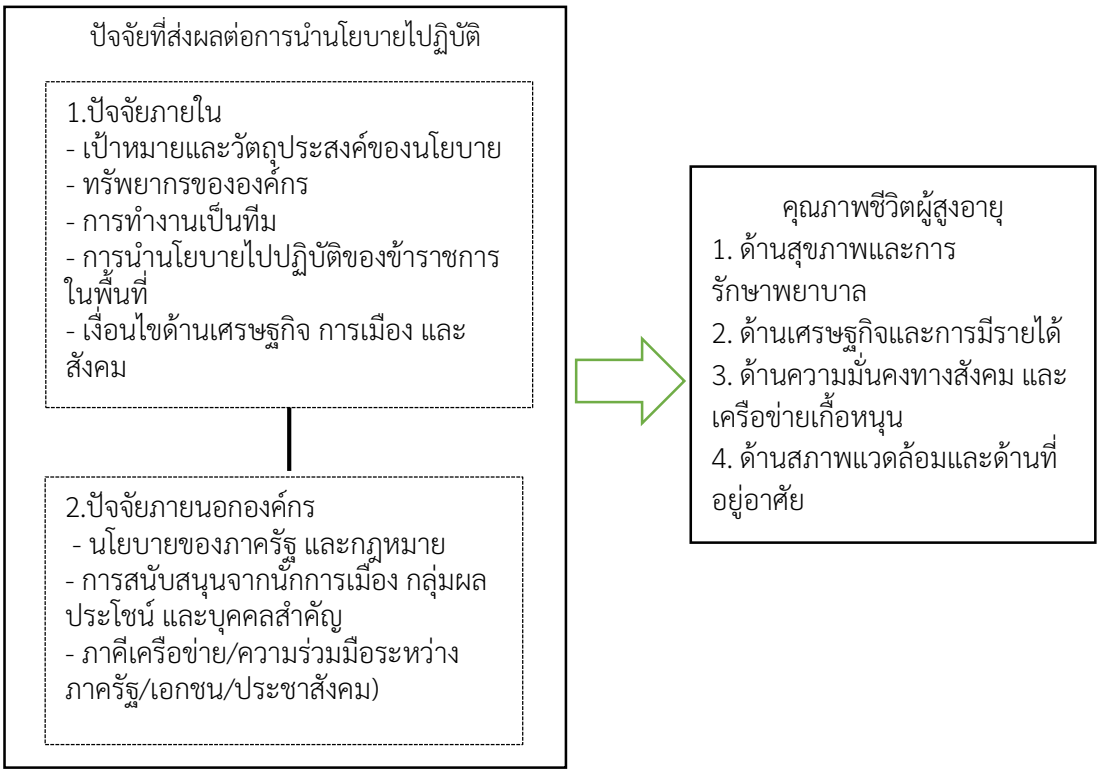

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 196,711 คน (กรมกิจการผู้สูงอายุ,ออนไลน์) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุ ในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 400 คน คำนวณจากสูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้เท่ากับ 399.188 หรือ 400 คน แต่จากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุ จึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างเป็น 420 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) เพื่อให้ได้ผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งชั้นภูมิอำเภอในจังหวัดสมุทรปราการเป็น 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง สมุทรปราการ อำเภอบางบ่อ อำเภอบางพลี อำเภอบางเสาธง อำเภอพระสมุทรเจดีย์ และอำเภอพระประแดง

ขั้นที่ 2 สุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เพื่อเลือกอำเภอเป็นตัวแทนครึ่งหนึ่งของจังหวัด 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสมุทรปราการ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ และอำเภอบางพลี เนื่องจากจำนวนผู้สูงอายุในจังหวัดมีลักษณะคล้ายคลึงกัน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557, หน้า 62)

ขั้นที่ 3 สุ่มอย่างง่ายเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอละ 2 แห่ง จาก 3 อำเภอ รวมทั้งสิ้น 6 แห่ง ดังนี้ อำเภอเมืองสมุทรปราการ ได้เทศบาลตำบลสำโรงเหนือ และเทศบาลตำบลเทพารักษ์ อำเภอ

พระสมุทรเจดีย์ ได้เทศบาลตำบลพระสมุทรเจดีย์ และองค์การบริหารส่วนตำบลในคลองบางปลากด อำเภอบางพลี ได้องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา และองค์การบริหารส่วนตำบลบางโฉลง

ขั้นที่ 4 จากขั้นที่ 3 จะได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด 6 แห่ง จากนั้นใช้วิธีการการสุ่มแบบง่ายจากผู้ตอบแบบสอบถาม แห่งละ 70 คน เนื่องจากลักษณะของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกันมาก (Homogeneous) คือมีลักษณะความเป็นชุมชนเมือง (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์,2555, หน้า 186) อย่างไรก็ตาม จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 ในช่วงปี พ.ศ.2563 -2564 ผู้วิจัยได้แบบสอบถามกลับคืนมาจริง 329 คน คิดเป็นร้อยละ 78.33 ซึ่งมากกว่าร้อยละ 20 ถือว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ของ Aaker, Kumar & Day (2001) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3. **จำนวนประชากรผู้สูงอายุ และกลุ่มตัวอย่าง จังหวัดสมุทรปราการ**

ลำดับ	อำเภอ	ประชากร	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	กลุ่มตัวอย่าง	ได้รับคืน
1	เมืองสมุทรปราการ	14,114	เทศบาลตำบลสำโรงเหนือ เทศบาลเมืองตำบลเทพารักษ์	140	104
2	พระสมุทรเจดีย์	14,240	เทศบาลตำบลแหลมฟ้าผ่า องค์การบริหารส่วนตำบลในคลองบางปลากด	140	110
3	บางพลี	31,040	องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา องค์การบริหารส่วนตำบลบางโฉลง	140	115
รวม		**59,394**	**รวม 6 แห่ง**	**420**	**329**

ที่มา: ข้อมูลผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ (2562)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์และนโยบายมีความชัดเจน 2) ทรัพยากรขององค์กร 3) การนำนโยบายไปปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ 4) การสนับสนุนจากนักการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ และบุคคลสำคัญในพื้นที่ 5) เงื่อนไขด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม 6) ภาคีเครือข่ายและความร่วมมือ (รัฐ เอกชน และภาคประชาชน) ส่วนตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ

เครื่องมือการวิจัยและการทดสอบเครื่องมือการวิจัย

1.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออก 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็น 6 ปัจจัย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวของลิเคิร์ท (Likert Scale) ตอนที่ 3 ผลลัพธ์การดำเนินนโยบายต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ แบ่งเป็น 4 ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert Scale) และตอนที่ 4 ข้อคำถามเกี่ยวกับจุดเด่น ปัญหาการ ดำเนินงานและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินนโยบายด้านผู้สูงอายุ เป็นแบบคำถามปลายเปิด การตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาด้วยวิธี

IOC พบว่าทุกข้อคำถามมีค่ามากกว่า 0.5 และตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์คอนบาคอัลฟา (Cronbach's Coefficient Alpha) เท่ากับ 0.990

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยโปรแกรมสำเร็จรูป

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับอนุมัติจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี หมายเลขเอกสารอ้างอิง (REC NO.) 526635

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เก็บได้จริง จำนวน 329 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 58.7 มีอายุระหว่าง 60-69 ปี ร้อยละ54.7 มีสถานภาพสมรสอาศัยอยู่กับคู่สมรส ร้อยละ 61.1 มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 42.2 ในด้านอาชีพการทำงานส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงาน ร้อยละ 32.2 แหล่งรายได้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับมาจากบุตรหลาน ร้อยละ 33.2 รองลงมาคือได้มาจากการทำงาน ร้อยละ 19.1 มีโรคประจำตัว คือความดันโลหิตสูง ร้อยละ 29.7 รองลงมาคือโรคเบาหวานร้อยละ 24.1

ผลการวิเคราะห์ผลลัพธ์ของการดำเนินนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้สูงอายุต่อผลลัพธ์การดำเนินนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.75,S.D.=0.73) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสองด้านเท่ากัน คือ ด้านความมั่นคงทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน ($\bar{x}$ = 3.94,S.D.=0.83) กับด้านสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัย ($\bar{x}$ = 3.94,S.D.=0.70) รองลงมา คือ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ($\bar{x}$ = 3.94,S.D.=0.70) และด้านเศรษฐกิจและการมีรายได้ ($\bar{x}$ = 3.40,S.D.=1.06) ตามลำดับ รายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นผลลัพธ์การดำเนินนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ รายด้าน และโดยรวม

ผลลัพธ์การดำเนินนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล	3.74	0.83	มาก
2. ด้านเศรษฐกิจและการมีรายได้	3.40	1.06	มาก
3. ด้านความมั่นคงทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน	3.94	0.83	มาก

ตารางที่ 4. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นผลลัพธ์การดำเนินนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ รายด้าน และโดยรวม (ต่อ)

ผลลัพธ์การดำเนินนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
4. ด้านสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัย	3.94	0.70	มาก
โดยรวม	3.75	0.73	มาก

ผลศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ

ตารางที่ 5. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยรวม ในจังหวัดสมุทรปราการ

ตัวแปรทำนายที่สำคัญ	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย				
	B	Std. Error	Beta	*t*	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.293	.100		2.941	.004
ทรัพยากรขององค์กร (X_2)	.311	.042	.351	7.390	.000
ภาคีเครือข่ายความร่วมมือ (รัฐ/เอกชน/ภาคประชาสังคม) (X_6)	.191	.039	.221	4.891	.000
การสนับสนุนจากนักการเมือง กลุ่มผลประโยชน์และบุคคลสำคัญ (X_4)	.158	.043	.144	3.687	.000
เงื่อนไขด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม (X_5)	.143	.037	.146	3.875	.000
การนำนโยบายไปปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ (X_3)	.117	.037	.145	3.146	.002

$R = 0.913$ $R^2 = 0.835$ Adjusted R Square = 0.831 p value < 0.05

ขั้นแรกผู้วิจัยตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการวิเคราะห์ถดถอยพหุคุณ โดยการตรวจปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ หรือ Multicollinearity โดยการทดสอบค่า Pearson Correlation โดยทั่วไปกำหนดค่า Tolerance ให้ไม่ต่ำกว่า .10 ส่วนค่า Variance Inflation Factor (VIF) ทุกตัวแปร ต้องมีค่าน้อยกว่า 10 จึงจะสรุปได้ว่า ไม่มีปัญหา Multicollinearity (สุวิมล ติรกานันท์, 2555, หน้า 73) ซึ่งจากการตรวจสอบค่า Tolerance ของตัวแปรปัจจัย พบว่ามีค่าตั้งแต่ 0.183 – 0.398 และค่า Variance Inflation factor (VIF) ของตัวแปรปัจจัย มีค่าตั้งแต่ 1.351 – 5.469 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ แสดงว่าปัจจัยแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมและไม่เกิดปัญหาความเป็นพหุสัมพันธ์ร่วม (Multicollinearity)

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ ทั้งหมด 6 ปัจจัย พบว่า มี 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายด้านผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ทรัพยากรขององค์กร (X2) โดยมีน้ำหนักทำนาย (β) .351 ภาคีเครือข่ายความร่วมมือ (รัฐ/เอกชน/ภาคประชาสังคม) (X6) โดยมีน้ำหนักทำนาย (β) .221 การสนับสนุนจากนักการเมือง กลุ่มผลประโยชน์และบุคคลสำคัญ (X4) โดยมี

น้ำหนักทำนาย (β) .144 เงื่อนไขด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม (X5) โดยมีน้ำหนักทำนาย (β).146 และการนำนโยบายไปปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ (X3) โดยมีน้ำหนักทำนาย (β) .145 ส่วนปัจจัยด้านวัตถุประสงค์และนโยบายมีความชัดเจน (X1) พบว่า ไม่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายด้านผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สามารถเขียนเป็นสมการทำนายปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ ได้ดังนี้

$$Y = .239 + .311(X2) + .191(X6) + .158(X4) + .143(X5) + .117(X3)$$

สรุปผลได้ดังนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เรียงตามลำดับความสำคัญ คือ ด้านทรัพยากรขององค์กร ด้านภาคีเครือข่ายความร่วมมือ (รัฐ/เอกชน/ภาคประชาสังคม) ด้านการสนับสนุนจากนักการเมือง ด้านกลุ่มผลประโยชน์และบุคคลสำคัญ ด้านเงื่อนไขด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม และด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ 0.835 และมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแปลัว (Adjusted R Square) เท่ากับ 0.831 สามารถทำนายปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ ได้ร้อยละ 83.5

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยด้านความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อผลลัพธ์การดำเนินนโยบายด้านผู้สูงอายุ ในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความมั่นคงทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุนกับด้านสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัย และรองลงมา คือ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล และด้านเศรษฐกิจและการมีรายได้ ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการ คือ เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ได้กำหนดให้มีแผนยุทธศาสตร์ นำนโยบายไปปฏิบัติโดยระดมใช้ทรัพยากรในองค์กร ควบคู่กับประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อดำเนินนโยบายให้เกิดผลสำเร็จต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยให้ความสำคัญกับด้านความมั่นคงทางสังคม/เครือข่ายเกื้อหนุน ด้านสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล และด้านเศรษฐกิจและการมีรายได้ตามลำดับ ผลการวิจัยนี้จึงชี้ให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินนโยบายด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนเมือง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเศรษฐวัฒน์ โชควรกุล (2555) และ ปัณณทัต ตัณบุญเสริม (2561) ที่พบว่าความสำเร็จในการดำเนินนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งด้านกายและจิตใจซึ่งเกิดมาจากการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ การได้รับความร่วมมือจากภาครัฐและภาคเอกชน ภาคประชาชนในท้องถิ่น โดยเน้นโครงการและกิจกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพเป็นหลัก และโครงการ/กิจกรรมด้านการเศรษฐกิจที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีรายได้เสริมอีกด้วย

ผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่ามี 5 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ทรัพยากรขององค์กร ด้านภาคีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคส่วนอื่น ๆ ในท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนจากนักการเมือง ด้านกลุ่มผลประโยชน์และบุคคลสำคัญ ด้านเงื่อนไขด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม และด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยสำคัญในการดำเนิน

ดำเนินนโยบายด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประสบผลสำเร็จนั้น ต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญทั้งจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกองค์กร โดยเฉพาะปัจจัยด้านทรัพยากรขององค์กร ความร่วมมือของข้าราชการผู้นำนโยบายไปปฏิบัติระดับพื้นที่ และปัจจัยภายนอกองค์กร ได้แก่ ปัจจัยด้านภาคีเครือข่ายความร่วมมือ ด้านการสนับสนุนจากนักการเมือง ด้านกลุ่มผลประโยชน์และบุคคลสำคัญ และเงื่อนไขด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้ง 2 ลักษณะ คือ ตัวแบบทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง (Top-Down Theories of Implementation) (วรเดชร จันทรศร, 2554) ที่เน้นถึง บทบาทภาครัฐส่วนกลางในฐานะเป็นผู้ต้องกำหนดนโยบายที่ต้องให้ความสำคัญต่อประเด็นผู้สูงอายุ และจะกำหนดแผน นโยบาย และกไกลทางกฎหมายที่เอื้อต่อการดำเนินนโยบายให้สำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติจากล่างขึ้นบน (Bottom-Up Theories of Implementation) (Elmore,1979; Lissky,1980; วรเดช จันทรศร, 2554) และสอดคล้องกับการศึกษาของ ปัณณทัต ตันบุญเสริม (2561) ปิยะนุช เรืองโพน และคณะ (2564) และ Md. Mohoshin Ali (2017) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) นั้นมาจากหลายปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านทรัพยากรขององค์กร เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์และสถานที่ ด้านการทำงานเป็นทีม บริบทของชุมชน ทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน นโยบายภาครัฐและกฎหมาย การสนับสนุนจากนักการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ และการประสานงานกับภาคีเครือกับภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน และภาคประชาชน

กล่าวโดยสรุป ผลลัพธ์การนำนโยบายด้านผู้สูงอายุไปปฏิบัติของ อปท.ในจังหวัดสมุทรปราการอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงว่า อปท.มีบทบาทและมีศักยภาพในการดำเนินนโยบายเพื่อรองรังสังคมผู้สูงอายุ และผู้บริหารท้องถิ่นได้ให้ความสำคัญต่อประเด็นนโยบายด้านผู้สูงอายุอีกด้วย การดำเนินนโยบายด้านผู้สูงอายุของ อปท.จะประสบความสำเร็จได้จึงต้องอาศัยปัจจัยหลัก 2 อย่างร่วมกัน คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านทรัพยากรขององค์กร คือ บุคลากร งบประมาณ ระบบการบริหาร และ ปัจจัยภายนอก คือ ความร่วมมือกับเครือข่ายภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้แก่ หน่วยงานราชการระดับภูมิภาค กลุ่มผู้สูงอายุ ภาคเอกชน และวัดทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งการสนับสนุนจากนักการเมือง ด้านกลุ่มผลประโยชน์และบุคคลสำคัญ ผลการวิจัยนี้จึงชี้ให้เห็นถึงความก้าวหน้าทางวิชาการด้านการบริหารงานภาครัฐ คือ การบริหารงานในรูปแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคส่วนต่าง ๆ จะทำให้การดำเนินนโยบายสาธารณะของ อปท.เกิดประสิทธิผลมากกว่าที่จะเป็นการดำเนินนโยบายแบบสั่งการจากรัฐโดยตรงแบบระบบราชการ (Bureaucracy) ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารงานภาครัฐแบบใหม่ตามแนวคิด New Public Governance อย่างชัดเจน

ข้อจำกัดในการวิจัย

งานวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง กรกฎาคม 2563 - ตุลาคม 2564 จึงมีข้อจำกัดในการวิจัยหลักอยู่ 2 ประการ คือ (1) การวิจัยนี้ดำเนินการในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 จำนวนมาก โดยในเดือนเมษายน - ตุลาคม 2564 มีจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่เพิ่มขึ้น 1,883,161 ราย (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข,2564) รัฐบาลจึงได้ประกาศมาตรการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสฯ เข้มข้น เช่น การห้ามจัดกิจกรรมการรวมกลุ่ม การกำหนดเวลาในการออกนอกเคหะสถาน จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพขั้นพื้นฐาน และความปลอดภัยของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุเป็นสำคัญ ตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ขั้นพื้นฐาน คือ หลักความ

เคารพในบุคคล หลักคุณประโยชน์ และระเบียบมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ว่าด้วยจริธรรมการวิจัย พ.ศ. 2562 และ(2) ข้อจำกัดในด้านเวลา จากข้อจำกัดนี้ ผู้สูงอายุหลายพื้นที่ไม่สามารถตอบแบบสอบถามให้ได้ จึงทำให้ได้รับแบบสอบถามน้อยกว่าจำนวนที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะในการการวิจัย

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ในเชิงนโยบาย

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการสามารถดำเนินนโยบายเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยอยู่ในระดับมาก จึงชี้ให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หลายแห่งมีศักยภาพในการดำเนินนโยบายด้านผู้สูงอายุ ดังนั้น อทป. ควรดำเนินนโยบายจัดโครงการผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องโดยใช้ทรัพยากรขององค์กรควบคู่กับการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายทางสังคม ภาคประชาชนในชุมชนเพื่อระดมทรัพยากรร่วมกันในการดำเนินนโยบายเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจและการมีรายได้ อปท.ควรพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็งในด้านการคลัง งบประมาณ และด้านบุคลากรเพื่อเสริมสร้างความพร้อมให้กับ อปท.ในการดำเนินนนโยบายด้านผู้สูงอายุด้านการมีรายได้เพื่อพึ่งพาตนเองให้ให้สำเร็จมากยิ่งขึ้น

2) การดำเนินนโยบายผู้สูงอายุของ อปท. จะประสบความสำเร็จได้จะต้องอาศัยทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกควบคู่กัน กล่าวคือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ ระบบการบริหารรจัดการ และปัจจัยภายนอก ได้แก ความร่วมมือระหว่าง อปท. กับภาครัฐระดับภูมิภาค ภาคเอกชน และภาคประชาชน คือกลุ่มผู้สูงอายุ ดังนั้น อปท. ควรนำแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแบบความร่วมมือ (Collaborative Governance) และ การบริหารแบบเครือข่าย (Network Governance) ที่เน้นการดำเนินนโยบายแบบร่วมกันหลายฝ่ายทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มาใช้ในการดำเนินนโยบายด้านผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยการดำเนินนโยบายและปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินนนโยบายด้านผู้สูงอายุในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อให้ได้ข้อมูลนำไปใช้ในการพัฒนานโยบายผู้สูงอายุในระดับจังหวัด

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ที่ได้สนับสนุนทุนการวิจัย รวมทั้งผู้บริหารข้าราชการ และประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดสมุทรปราการ ที่ให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2565). *สถิติผู้สูงอายุปี 2565* สืบค้นจาก https://www.dop.go.th/th/know/1.

ปิยะนุช เรืองโพน, เตชทัช คลายโศกก์, วรเมธ ยอดบุ่น, ปณิธี การสมดี และเพชรประกาย กุลตังวัฒนา. (2564). การขับเคลื่อนนโยบายพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติในเขตเทศบาลนครสกลนคร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, 11*(1), 129-143.

ปัณณทัต ตันบุญเสริม. (2561). ความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคกลางตอนล่างที่ 1. *วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์, 4*(1), 127-136.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.). (2564). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2563.* นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

วรเดช จันทรศร.(2556). *ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2560). *การประเมินผลการติดตามและประเมินแผน. ผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2555 - 2559).* กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

รณิดา มนต์ขลัง ภักดี โพธิ์สิงห์ และสัญญา เคณาภูมิ. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายบริการสุขภาพผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 3*(2), 133-153.

วีรศักดิ์ เครือเทพ และคณะ. (2558). *สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอเชิงนโยบาย 15 ปีการกระจายอำนาจของไทย.* คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินการให้กับสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2555). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์.* กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.

สุวิมล ติรกานันท์. (2553). *การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ.(2564). *แผนพัฒนาจังหวัดสมุทรปราการ 5 ปี ฉบับทบทวน (2561-2565).* สืบค้นจาก https://data.go.th/sv/dataset/samutprakan_strategic.

ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต, เฉลิมพล แจ่มจันทร์, กาญจนา ตั้งชลทิพย์, และจรัมพร โห้ลำยอง. (2556). *คุณภาพชีวิตการทำงาน และความสุข.* นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศรีเมือง พลังฤทธิ์. (2547).*การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยตนเอง ครอบครัว และชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เศรษฐวัฒน์ โชควรกุล.(2555).*นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์. 1*(1), 146-165.

ภาษาอังกฤษ

Aaker, D. A., Kumar, V., & Day, G. S. (2001). *Marketing research*. New York: John Wiley & Sons.

Ali., M. M. (2017). *The factors affecting health policy implementation performance in primary health care: An empirical study of the Sub-District level health facilities in Bangladesh.* A Dissertation of the degree of Doctor of Philosophy. School of Public Administration National Institute of Development Administration.

Dye, T. R. (2005). *Understanding Public Policy*. New Jersey: Pearson Education.

Elmore, R. (1979). Backward Mapping: Implementation research and policy decision. *Political Science Quarterly*, *94*(4), 606-616.

Giang, T., Chu V., N. & Tran., B. (2020). The Role of Local government in Protecting the rights of older people: The case of intergenerational self-help clubs in Vietnam. *Local Administration Journal. 13(3),235-248.*

Mazmanian, D. A., & Sabatier, P. A. (1983). *Implementation and public policy: with a new postscript*. Lanham, MD: University Press of America.

Salvesen, D., Evenson, K. R., Rodriguez, D. A., & Brown. A. (2008). Factors influencing implementation of local policies to promote physical activity: A case study of Montgomery County, Maryland. *Journal of Public Health Management Practice, 14*(3), 280–288.

Supromin, C., & Choonhakhlai. S. (2019). The provision of public services in municipalities in Thailand to improve the quality of life of elderly people. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, *40*(3), 627–619.

Thanh-Long,G., Viet-Nga, Ch., & Bich-Thuy, T.(2020).The Role of Local government in protecting the rights of older people: The case of intergenerational self-help clubs in Vietnam. *Local Administration Journal*. *13*(3), 235-248.

United Nations Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2020). *World Population Ageing 2020 Highlights: Living arrangements of older persons*. United Nations.

WHOQOL Group. (1998). Development of the World Health Organization WHOQOL-BREF Quality of life assessment. *Psychological Medicine*. 28, 551-558.

Wilson, Robert H. (2000). Understanding local governance: an international perspective. *RAE - Revista de Administração de Empresas*, *40*(2), 51-63.

Translated References

Chockworagul, S. (2013). The Development Policy for Quality of Life of the Elderly in the Local Administrative Organizations in the Northeastern Provinces. *Political science and law Journal Kalasin Rajabhat University*, *1*(1), 146-165. (in Thai)

College of Population Studies, Chulalongkorn University. (2017). *The Evaluation, monitoring, and evaluation of National Elderly plans., Vol. 2 (2002 - 2021), Phase 3 (2012 - 2016).* Department of the Older Person. Ministry of Social Development and Human Security. (in Thai)

Department of the Older Person. (2022). *The statistics of the Thai Elderly*. Retrieved from https://www.dop.go.th/th/know/.1 (in Thai)

Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute. (TGRI.) (2021). *The situation of the Thai Elderly. (2020).* Nakhon Pathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (in Thai)

Jantarasorn, W. (2013). *Theory of public policy implementation.* (6th Ed). Bangkok: Graphic sweet Pepper. (in Thai)

Kittisuksathit, S., *Jamjan, Ch., Tangchonlatip*,K., & Holumyoung ,Ch. .*(2013). Quality of Life, work, and happiness.* Nakhon Pathom Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (in Thai)

Krueathep,W., Suwanmala, Ch., Meechai, T., Komut,*W.,* Wijitkosum,S., & Aua-aree, A. (2014). *Final Report: a research project to follow and evaluate the decentralization power of Thailand.* Faculty of Political Science Chulalongkorn University. (in Thai)

Monkhlung, R., Phosing, P., & Kenaphoom, S. (2016). Factors Affecting Achievement Policy Implementation of Elderly's Health Service in the Local Administrative Organization .*Prae-wa Kalasin Journal of Kalasin University, 3*(2), *133-153.* (in Thai)

Parangrit, *S.* (2004). *Improvement of the Elderly's quality of life through individual empowerment, a family care and community support: Phra Nakhon SI AYUTTHAYA Province*. Doctoral dissertation in Population Policy, Chulalongkorn University. (in Thai)

Prasitrattasin, S. (2013). *Applications of statistical methods in research*. Bangkok: Samlada. (In Thai)

Ruangpon,P., Khaisokk, T., Yodboon, W., Karnsomdee, P., & Kultangwattana, P.(2021). Driving the Policy on the Elderly Quality of Life Development into Implementation in Sakon Nakhon Municipality. *Journal of Humanities and Social Sciences Nakhon Pathom University, 11*(1), 129-143. (in Thai)

Tanboonserm, P. (2018) Policy Implementation Quality of Life of the Elderly of the Local Governments in the Lower Central Region1. *Journal of Rangsit Graduate Studies in Business and Social Sciences, 1*(4), 129 – 143. (in Thai)

The Provincial Office of Samutprakarn province. (2021). *The Provincial Development Plan (2018-2021). Retrieved f*rom https://data.go.th/sv/dataset/samutprakan_strategic. (in Thai)

Tirakanan, S. (2010). *Research Methodology in Social Sciences: Guideline on Practice*. Bangkok Chulalongkorn University Press. (in Thai)

Local Administration Journal 15(4) • October - December 2022 • 425-440

Received: June 3, 2022 • Revised: September 27, 2022 • Accepted: December 10, 2022
RESEARCH ARTICLE

Toward a Modern Agriculture in Thailand: A Case Study of Freshwater Aquaculture in the Central Region

Supawadee Khunthongjan
Puey Ungphakorn School of Development Studies, Thammasat University, Thailand

Thanaporn Athipanyakul
Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

Suwanna Sayruamyat
Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

Abstract

Farming development today focuses on the concept of the "Smart Farmer," applying modern technology to traditional agriculture. This research aimed to (1) study the characteristics of aquaculture farmers who have bred and cultured freshwater fish in the central region of Thailand, (2) analyze strengths, difficulties, and obstacles the aquaculture farmers have been confronting, (3) analyze critical conditions and mechanisms leading those aquaculture farmers of freshwater fish breeding and culture to smart farming, (4) analyze technologies and innovations that will be instrumental in driving aquaculture, and (5) suggest guidelines for driving aquaculture farmers in the central region to transform to modern agriculture. The target population was 25 members of large agricultural land plots, farmers in general, government officers, and representatives of business sectors. Interview and focus group discussions were engaged for data collection and specifically analyzed and synthesized the contents that led to smart farming. The findings show that the aquaculture farmers whose average age was 55 invested in assets and factors of production had had prior experience and were skilled in frogs and soft-shelled turtles for exportation. Because of climate change and the low price of aquatic animals, it was later replaced by the aquatic animal business. Still, high production costs and climate change were the aquaculture farmers' problems. Key factors for the farmers' improvement involved mindset change toward climate change by strengthening morale. Regarding technology and innovation integration for food safety, the GAP standard aims at reducing the problem and, as mentioned earlier, to decrease the problems they are confronting and move forward to the smart farmer trend by 2036.

Keywords

Central region agriculture, modern agriculture, freshwater aquaculture

CORRESPONDING AUTHOR
Supawadee Khunthongjan, Puey Ungphakorn School of Development Studies, Thammasat University, 10200, Thailand. Email:supawadee.k@psds.tu.ac.th
© College of Local Administration, Khon Kaen University. All rights reserved.

การขับเคลื่อนการเกษตรสู่เกษตรสมัยใหม่ของประเทศไทย : กรณีศึกษาการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดในภาคกลาง

สุภาวดี ขุนทองจันทร์
วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ธนาภรณ์ อธิปัญญากุล
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุวรรณา สายรวมญาติ
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ
การพัฒนาเกษตรกรในปัจจุบันมุ่งเน้นแนวคิด “สมาร์ทฟาร์มเมอร์” ที่นำเทคโนโลยีทันสมัยมาประยุกต์ใช้กับเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาคุณลักษณะของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดในภาคกลาง (2) วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่เกษตรกรเผชิญอยู่ (3) วิเคราะห์เงื่อนไขและกลไกที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อนให้เกษตรกรปรับตัวไปสู่เกษตรสมัยใหม่ (4) วิเคราะห์เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่จะเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด และ (5) เพื่อเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดในภาคกลาง ปรับตัวไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ โดยกำหนดประชากรเป้าหมายแบบเจาะจงเป็นกลุ่มเกษตรกรนโยบายแปลงใหญ่ กลุ่มเกษตรกรทั่วไป เจ้าหน้าที่รัฐ และเอกชน 25 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ และการจัดประชุมกลุ่มย่อย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรอายุเฉลี่ย 55 ปี ลงทุนในสินทรัพย์และปัจจัยการผลิต มีความรู้และทักษะในการเพาะเลี้ยงกบและตะพาบน้ำเพื่อการส่งออกมาก่อน เมื่อเผชิญกับปัญหาสภาพอากาศเปลี่ยนแปลง และราคาสัตว์น้ำตกต่ำ จึงปรับเปลี่ยนไปเลี้ยงปลาน้ำจืด เกษตรกรเผชิญปัญหาและอุปสรรคด้านต้นทุนการผลิตที่สูง และสภาพอากาศแปรปรวน กลไกที่จำเป็นในการขับเคลื่อนเกษตรกร คือ การปรับเปลี่ยนทัศนคติถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศของโลก โดยการสร้างการรับรู้ สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่เกษตรกรในการยอมรับการเปลี่ยนแปลง แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการปรับใช้ตั้งแต่ระดับพื้นฐานเพื่อความปลอดภัยด้านอาหาร การเข้าสู่มาตรฐาน GAP จนถึงเทคโนโลยีแม่นยำนั้นช่วยลดปัญหาและอุปสรรคที่เกษตรกรเผชิญอยู่ ทำให้เกษตรกรขับเคลื่อนสู่เกษตรสมัยใหม่ในปี 2579 ได้

คำสำคัญ
การเกษตรในภาคกลาง, เกษตรสมัยใหม่, การเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด

บทนำ

ภาพรวมการพัฒนาด้านการเกษตรของไทยหลังการปฏิวัติเขียวมีอัตราการเติบโตของผลผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์อย่างมาก โดยมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตร และผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นจาก 833,078 ล้านบาทในปี 2549 เป็น 1,283,197 ล้านบาท ในปี 2561 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2562) แต่เมื่อพิจารณาในระดับจุลภาคกลับพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศมีหนี้สิน จากต้นทุนการผลิตสูงขึ้น คุณภาพผลผลิตยังต่ำ ภาคเอกชนจึงมองว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีเทคโนโลยีช่วยในการผลิต ขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพทั้งด้านปัจจัยการผลิต รวมทั้งองค์ความรู้ที่จำเป็นในการผลิต สะท้อนจากความเสี่ยงที่มาจากโรคระบาด การรับมือกับภัยธรรมชาติ ความผันผวนของราคาผลผลิต อันเนื่องมาจากปัจจัยด้านการตลาดเป็นอุปสรรคสำคัญ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) มีวิสัยทัศน์ที่สำคัญ คือ “เกษตรกรมั่นคง ภาคการเกษตรมั่งคั่ง ทรัพยากรการเกษตรยั่งยืน” ตลอดจนนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่ได้ส่งเสริมด้านการเกษตรที่สำคัญ อาทิ ระบบส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) การพัฒนาเกษตรกรสู่ เกษตรกรปราดเปรื่อง “สมาร์ทฟาร์มเมอร์ (Smart Farmer)” ดังนั้นเพื่อตอบสนองต่อนโยบาย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาการเกษตรในหลายด้าน อาทิ ตลาดนำการผลิต การทำเกษตรผสมผสาน การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม การบูรณาการในระดับพื้นที่ รวมถึงการน้อมนำเกษตรทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาใช้ ซึ่งเป็นการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาปรับใช้ในการวางแผนการผลิต และการบริหารจัดการเกษตรสมัยใหม่ ในการเสริมสร้างขีดความสามารถ โดยเร่งขยายผลให้ครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศมากขึ้น

นอกจากนี้ รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ยกร่างยุทธศาสตร์ โดยมีเป้าหมาย 5 ประการ ประกอบด้วย เกษตรกรมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ สถาบันการเกษตรมีประสิทธิภาพ สินค้าเกษตรมีคุณภาพ ภาคการเกษตรเติบโตอย่างยั่งยืน และมีการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรอย่างเหมาะสม การพัฒนาภาคการเกษตรตามยุทธศาสตร์จะนำไปสู่ผลลัพธ์ 3 ประการ ได้แก่ เกษตรกรปราดเปรื่อง กลุ่มเกษตรปราดเปรื่อง และผลิตภัณฑ์ปราดเปรื่อง ทั้ง 3 แนวทางนี้ จะมีส่วนสนับสนุนให้ประเทศไทยก้าวพ้นกับดักของการเป็นประเทศรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูงขึ้น (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560)

ทั้งนี้ บริบททางการเกษตรในพื้นที่ภาคกลางรวม 26 จังหวัด (ตามเขตความรับผิดชอบของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร) มีการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ที่สำคัญมาอย่างต่อเนื่อง เกษตรกรได้ทำการเกษตรระหว่างการปลูกพืชกับการเลี้ยงสัตว์ หากพิจารณาความถี่ของการใช้พื้นที่เพาะปลูกที่ค่อนข้างสูงของภาคกลาง พบว่า มี 8 จังหวัด คือ จังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม สระบุรี ราชบุรี จันทบุรี ชลบุรี และกาญจนบุรี ซึ่งมีการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว อ้อย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรด มันสำปะหลัง โคนม การเพาะพันธุ์ และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อีกทั้งจังหวัดที่กล่าวมานอกจากเป็นพื้นที่ ที่มีความถี่ในการเพาะปลูกสูงแล้ว ยังเป็นจังหวัดที่อยู่ในโครงการปฏิรูปภาคการเกษตรเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยกลไกประชารัฐตามแผนงานการพัฒนาการเกษตรสมัยใหม่ที่เป็นการทำงานอย่างบูรณาการและเห็นผลเป็นรูปธรรม เช่น โครงการส่งเสริมอาชีพประมง กิจกรรมพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ดำเนินการ

โดยกองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ โครงการช่วยเหลือเกษตรกรในการลดต้นทุนการผลิตด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ “น้ำ (ใจ) มา ชาวประชาเป็นสุข” การพัฒนาสูตรอาหารลดต้นทุนช่วยเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เป็นต้น เพื่อนำร่องในพื้นที่อื่น ๆ (กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2564)

หากพิจารณาการเพาะพันธุ์และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยเฉพาะทางด้านตะวันตกของพื้นที่ลุ่มน้ำที่มีระบบชลประทานจากแม่น้ำ มีการขยายพื้นที่การเลี้ยงกุ้ง และเลี้ยงปลาทั้งพื้นที่ชายฝั่ง และการเลี้ยงในบ่อของแต่ละชุมชน ในปี พ.ศ. 2537 มีบ่อเลี้ยงปลาประมาณ 100,000 ไร่ และขยายพื้นที่อย่างรวดเร็วเป็น 350,000 ไร่ ภายในปี 2553 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560) แรงจูงใจที่ทำให้เกษตรกรภาคกลางตัดสินใจเพาะพันธุ์และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น เนื่องจาก ปริมาณน้ำเพียงพอต่อการเพาะพันธุ์ และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทำให้เกษตรกรในพื้นที่ภาคกลางสามารถเพาะพันธุ์ และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้ อีกทั้งรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนให้เปลี่ยนพื้นที่การเพาะปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ที่ไม่เหมาะสมมาทำการเกษตรที่เหมาะสม โดยดูแนวโน้มปริมาณความต้องการของตลาดเป็นหลัก ราคาที่เกษตรกรขายได้มีแนวโน้มสูงขึ้น จูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะพันธุ์ และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่โดดเด่นในพื้นที่ คือ การเพาะพันธุ์ และเพาะเลี้ยง กุ้ง และปลาน้ำจืดแทนการปล่อยพื้นที่ให้ว่าง นอกจากนี้นโยบายเกษตรแปลงใหญ่ ที่มีรูปแบบสนับสนุนปัจจัยการผลิตโดยเฉพาะองค์ความรู้ในด้านการเกษตร ใช้ตลาดนำการผลิตโดยดึงเอาภาคเอกชนร่วมมือกับท้องถิ่นช่วยเหลือเกษตรกร ด้านการจัดการผลผลิต และนำผลผลิตออกสู่ตลาดโดยเชื่อมโยงกับการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับปริมาณความต้องการสินค้า สะท้อนจากนโยบาย และการร่วมมือกับผู้ประกอบการ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเกษตรกรจะมีแรงจูงใจจากการเพาะพันธุ์เพาะเลี้ยงกุ้ง และปลาน้ำจืด แต่สถานการณ์ด้านการผลิตสัตว์ในพื้นที่ภาคกลางของไทยก็ยังประสบปัญหาหลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภาพการเพาะพันธุ์และเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่สูง รายได้เฉลี่ยของเกษตรกรในพื้นที่ค่อนข้างต่ำ เนื่องจากเกษตรกรมีข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการทุนที่เป็นปัจจัยการผลิต ที่นำไปสู่ประสิทธิภาพการผลิต ที่ต้องอาศัยการวางแผนการผลิตให้มีคุณภาพ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค และปลอดภัยต่อตัวเกษตรกรผู้ผลิตเอง โดยทำให้กระบวนการผลิตเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงกับการสร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาด ที่ผ่านมาความพยายามในการเพิ่มผลผลิตของเกษตรกรด้วยวิธีการดั้งเดิม เกิดการใช้ปัจจัยการผลิตที่ไม่มีประสิทธิภาพ และข้อจำกัดด้านพื้นที่ รวมทั้งการคาดการณ์แนวโน้มต่อราคาผลผลิตที่เกษตรกรพยายามปรับเปลี่ยนชนิดของสัตว์น้ำโดยใช้ฐานทรัพยากรเดิมคือบ่อเลี้ยง องค์ความรู้ผนวกกับภูมิปัญญาที่มีอยู่ อย่างไรก็ตามทรัพยากรที่นอกเหนือจากบ่อเลี้ยง ที่สำคัญ คือ ระบบน้ำ ทั้งนี้เกษตรกรบางพื้นที่ของภาคกลางเข้าไม่ถึงระบบชลประทาน อีกทั้งองค์ความรู้ของเกษตรกรในการผลิตยังมีจำกัด โดยเฉพาะการผลิตให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานที่เป็นที่ต้องการของตลาด กระบวนการผลิตต้นน้ำเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศของบ่อ ปัญหาและอุปสรรคที่กล่าวมานี้ สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดบางส่วนในพื้นที่ภาคกลางยังขาดทักษะ และแนวทางการปฏิบัติในกระบวนการจัดการผลผลิตที่ต้องได้รับการพัฒนาและยกระดับให้สูงขึ้น

การพัฒนาเกษตรกรจากภาครัฐในปัจจุบันเน้นแนวคิด “สมาร์ทฟาร์มเมอร์” ที่เชื่อมโยงระหว่างการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีชีวภาพ และเทคโนโลยีการเกษตรที่ทันสมัยต่าง ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้กับเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน ลดความเสี่ยงจากปัจจัยการผลิตและภัยธรรมชาติ เพิ่มผลผลิตและคุณภาพของผลผลิต โดยใช้ข้อมูลของพืช และสัตว์ในพื้นที่

ที่แตกต่างกัน สภาพแวดล้อมของการจัดการฟาร์ม และฐานข้อมูลความรู้ด้านการเกษตรกับหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานเครือข่าย ที่สามารถร่วมมือส่งผ่านความรู้อย่างบูรณาการให้เกิดประสิทธิภาพ โดยนำข้อมูลที่ได้ มาจัดการอย่างเป็นระบบ ผ่านเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อช่วยการบริหารจัดการการเกษตรอย่างครบวงจร ให้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่ภาคกลาง

ทั้งนี้ เป้าหมายที่จะสร้างให้เกิดผลลัพธ์ต้องอาศัยแนวทางการปฏิบัติ การสร้างระบบ และกลไกการขับเคลื่อน โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีบทบาทหลักในกระบวนการเปลี่ยนผ่านระบบการผลิตดั้งเดิมสู่การเกษตรสมัยใหม่ เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้วยนวัตกรรมต่าง ๆ จึงเป็นความท้าทายอย่างยิ่ง ในภาคการเกษตร และผู้เกี่ยวข้องว่าสาเหตุของปัญหา และอุปสรรคที่ทำให้เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดไม่สามารถปรับตัวไปสู่การทำการเกษตรสมัยใหม่นั้น มาจากการเผชิญปัจจัยภายใน และภายนอกอะไรบ้างของเกษตร รวมทั้งเกิดจากช่องว่างของนโยบายภาครัฐอย่างไร เมื่อได้คำตอบจากการศึกษาโครงการนี้แล้วจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายตลอดจนกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนภาคเกษตรของไทยในกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดในภาคกลาง เพื่อบรรลุยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเกษตร 20 ปีตามนโยบายของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดในภาคกลาง เช่น สินทรัพย์ อายุ ความรู้ ความพร้อมในการยอมรับการเปลี่ยนแปลง ความเสี่ยง และต้นทุนการผลิต

2. เพื่อวิเคราะห์ ปัญหาและอุปสรรคที่เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดเผชิญอยู่ทำให้ไม่สามารถปรับตัวเองไปสู่เกษตรสมัยใหม่ได้

3. เพื่อวิเคราะห์เงื่อนไข และกลไกที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อนให้เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดปรับตัวไปสู่เกษตรสมัยใหม่

4. เพื่อวิเคราะห์เทคโนโลยี และนวัตกรรม ที่จะเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด

5. เพื่อเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดในภาคกลางปรับตัวไปสู่การเกษตรสมัยใหม่

แนวคิดและทฤษฎี

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การผลักดันให้เกษตรกรยอมรับ และปรับเปลี่ยนระบบการผลิตจากแบบดั้งเดิมสู่การเกษตรสมัยใหม่กรณีการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด การศึกษาของโครงการเริ่มต้นปี 2564 ดังนั้น เวลาตามแผนยุทธศาสตร์ชาติที่เหลือคือ 15 ปี (2564-2579) มีกระบวนการขับเคลื่อนโดยใช้การยกระดับโดยเฉพาะองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาผสานกับความรู้สมัยใหม่ ที่ได้รับการถ่ายทอดและสนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสายโซ่อุปทาน เช่น ผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ เครือข่ายจากสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัยและทดลอง เข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันตามบทบาทที่สอดคล้องกับเกษตรกรใน 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มเกษตรกรปราดเปรื่อง (2) กลุ่มเกษตรกรทั่วไป ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ระดับปานกลาง-สูง และ (3) กลุ่มเกษตรกรทั่วไป ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ระดับพื้นฐาน-ปานกลาง ในพื้นที่ภาคกลาง

ที่เป็นรูปแบบเกษตรดั้งเดิม (การผลิตและตลาด) โดยพิจารณาจากการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในปัจจุบัน กับรูปแบบไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ (การผลิตและตลาด) ซึ่งพิจารณาจากการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ต่อยอดจากฐานเดิมนำสู่กระบวนการผลิตใหม่ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ หรือการใช้เทคโนโลยีใหม่ทั้งหมดเพื่อก้าวสู่เกษตรกรที่เป็นผู้ประกอบการ เป็นกรอบการศึกษา (ภาพที่ 1)

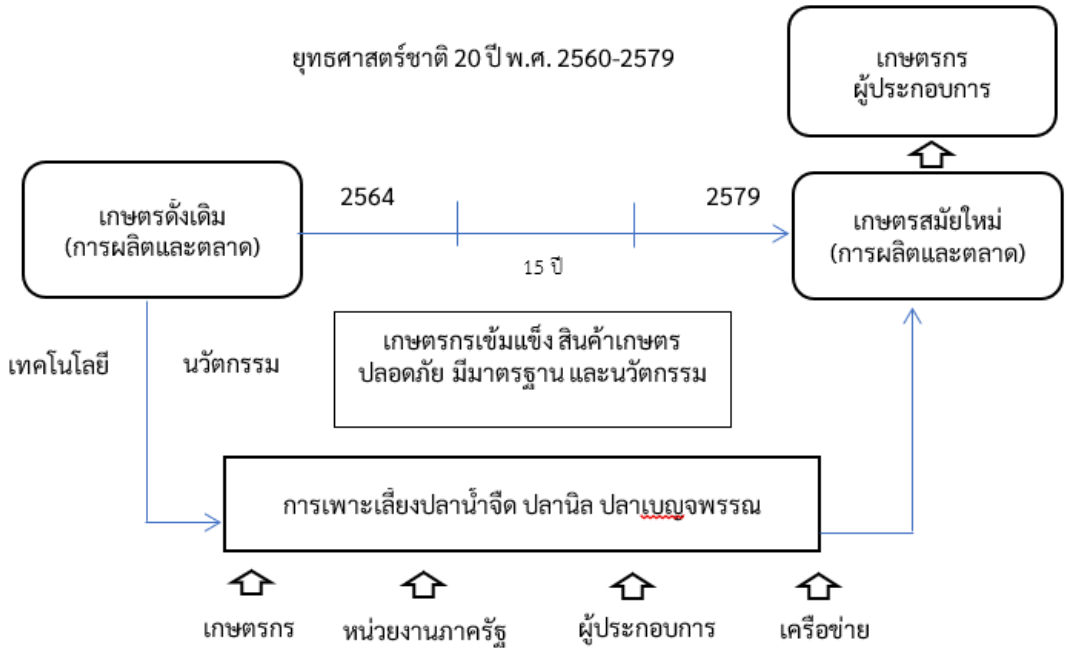

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาในกลุ่มเกษตรกรผู้และเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด ที่เข้าร่วมนโยบายแปลงใหญ่ กับกลุ่มเกษตรกรทั่วไป ที่ไม่ได้เข้าร่วมนโยบายแปลงใหญ่ ที่เป็นตัวแทนเกษตรกรภาคกลาง พื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชลบุรี และอ่างทอง เนื่องจาก ทั้ง 3 จังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตปลาน้ำจืดประเภทปลานิลและปลาเบญจพรรณ (โดยเฉพาะปลาสวายและปลาตะเพียน) ซึ่งมีมูลค่าทางเศรษฐกิจและสร้างโอกาสทางการตลาด นอกจากนี้ ทั้ง 3จังหวัดมีการใช้นวัตกรรมในการผลิตที่แตกต่างกัน สำหรับประเภทปลาน้ำจืดที่ศึกษา คือ ปลานิลที่เลี้ยงเดี่ยวในบ่อ และปลาเบญจพรรณ (ปลานิล ปลาสวาย ปลายี่สก ปลาจีน และปลาตะเพียน) ที่เลี้ยงรวมในบ่อ โดยมีระยะเวลาของการศึกษารวม 1 ปี วิธีการศึกษาเน้นการถอดบทเรียนจากกรณีศึกษาเพื่อให้ได้ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกื้อหนุนและไม่เกื้อหนุนต่อการแก้ไขปัญหา และการยอมรับนวัตกรรมของเกษตรกร รวมทั้งกลไกการนำนวัตกรรมไปสู่การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร โดยนวัตกรรมอาจจะเป็นทั้งในรูปของนวัตกรรมในลักษณะที่จับต้องได้ (เช่น Product Innovation หรือ Value Added Innovation) หรือนวัตกรรมที่จับต้องไม่ได้ (เช่น Process Innovation) และรวมถึง Functional Innovation ที่เป็นการรวมแนวคิด องค์ความรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหาตลอดโซ่คุณค่า

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษาเชิงลึกด้านพฤติกรรม ทัศนคติ ความสามารถในการเรียนรู้และการยอมรับนวัตกรรม สามารถจำแนกเกษตรกรออกเป็นกลุ่มที่สามารถช่วยให้ภาครัฐมีแนวทางในการสนับสนุนและยกระดับเกษตรกรในแต่ละกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยนี้เลือกพื้นที่ศึกษา และเกษตรกรที่เป็นตัวแทนของภาคกลาง โดยการแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจากกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาเศรษฐกิจ ในจังหวัดที่มีปริมาณการเพาะเลี้ยงปลาเศรษฐกิจและมูลค่าจากการเพาะเลี้ยงสูง รวมทั้งมีรูปแบบการเพาะเลี้ยงที่หลากหลาย ได้แก่ จังหวัดชลบุรี พระนครศรีอยุธยา และอ่างทอง (ภาพที่ 2) พร้อมทั้งการลงพื้นที่ (Pre-visit) พบประมงจังหวัด เพื่อขอความอนุเคราะห์สนับสนุนข้อมูลและการเชื่อมต่อถึงเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายที่จะสามารถศึกษาเชิงลึกตามบริบทพื้นที่ตามขั้นตอน

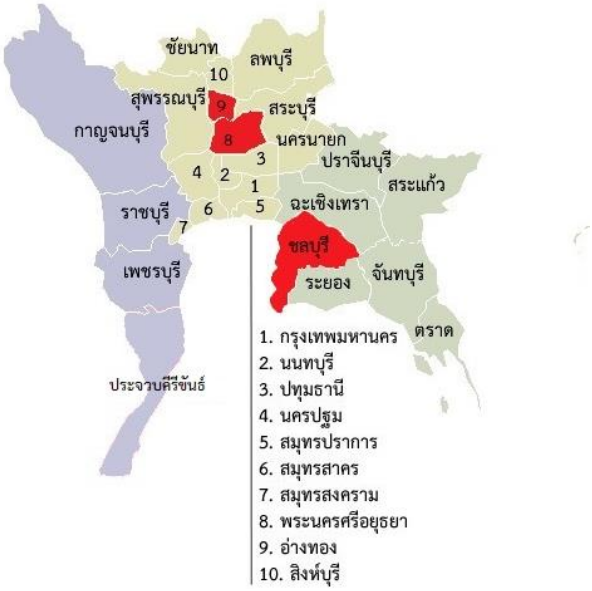

ภาพที่ 2. พื้นที่ศึกษาภาคกลาง

ผู้ให้ข้อมูลหลักในระดับเกษตรกร คือ (1) กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมนโยบายแปลงใหญ่ และเกษตรกรทั่วไป จำนวน 12 คน เพื่อเป็นตัวแทนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด (2) เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ที่มีบทบาทสนับสนุนในระดับอำเภอหรือจังหวัด และเจ้าหน้าที่รัฐกรมประมงส่วนกลางจำนวน 8 คน (3) ผู้มีส่วนได้เสียตามสายโซ่คุณค่าซึ่งรวมถึงกลุ่มผู้จัดหาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทั้งในระดับสถาบันการศึกษา อาจารย์ และนักวิจัยจากคณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ผู้ให้บริการและสนับสนุนนวัตกรรมภาคเอกชน จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน เลือกตัวอย่างกลุ่มเกษตรกรโดยวิธีเจาะจง และเลือกกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียตามสายโซ่อุปทาน จากการบอกต่อของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่รัฐด้วยเทคนิค Snowball จากจุดเริ่มต้นถึงปลายทางของการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และอิ่มตัวมากที่สุด

เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ด้วยวิธีการสัมภาษณ์รายเดี่ยว และการสนทนากลุ่ม การทำกิจกรรม (Rapid Rural Appraisal: RRA) สังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่ โดยใช้

เครื่องมือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสังเกตขณะร่วมกิจกรรม RRA. เพื่อศึกษาเชิงลึกในบริบทของภาคกลาง สำหรับคัดแยกเกษตรกรที่มีลักษณะใกล้เคียงกันออกเป็นกลุ่มๆ 3 กลุ่มประกอบด้วย (1) กลุ่มเกษตรกรปราดเปรื่อง ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ และการปรับเปลี่ยนมากที่สุด (2) กลุ่มเกษตรกรทั่วไป ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ระดับปานกลาง-สูง และ (3) กลุ่มเกษตรกรทั่วไป ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ระดับพื้นฐาน-ปานกลาง

วิเคราะห์ข้อมูลจากเกษตรกรเป็นรายกลุ่ม ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา โดยการแจงนับประโยคเนื้อความที่เป็นใจความหลักจากการสัมภาษณ์ แล้วสร้างข้อสรุปอธิบายความเชื่อมโยงของปรากฏการณ์อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อแยกประเด็นความแตกต่างระหว่างกลุ่ม เช่น เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ใช้การปรับตัว ความพร้อมในการเรียนรู้ เพื่อสังเคราะห์กลไกการขับเคลื่อนเกษตรกรในแต่ละกลุ่มให้ยกระดับสูงขึ้น โดยการคืนข้อมูล และตรวจสอบข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด ผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในสาขาการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด เมื่อสิ้นสุดการวิจัย และสังเคราะห์ผลการวิจัยแล้ว ณ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขนเมื่อ 7 ธันวาคม 2564

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด ซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ และกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมเกษตรแปลงใหญ่ มีอายุเฉลี่ย 55 ปี ลงทุนในสินทรัพย์ที่เป็นปัจจัยการผลิตทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100 มีความรู้ และทักษะในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดประเภทกบ กุ้ง และตะพาบน้ำเพื่อการส่งออกมาก่อน เมื่อเผชิญกับปัญหาสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง ราคาสัตว์น้ำตกต่ำ จึงปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์จากกบ กุ้ง และตะพาบน้ำมาเป็นปลาน้ำจืด โดยต่อยอดองค์ความรู้ สินทรัพย์ ปัจจัยการผลิต และแนวปฏิบัติในการเลี้ยงสัตว์น้ำที่มีประสบการณ์อยู่เดิม มาเป็นการเลี้ยงปลาน้ำจืดอย่างปลานิลและปลาเบญจพรรณ ในลักษณะผสมผสาน เพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิต ซึ่งสะท้อนถึงความพร้อมในการยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีความยืดหยุ่น และยอมรับความเสี่ยงทั้งด้านราคาที่ขึ้น-ลงระหว่าง 20-90 บาทต่อกิโลกรัม ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 10,232 บาทต่อไร่ต่อรอบการผลิต จำแนกเป็น ลูกพันธุ์ 500 บาทต่อไร่ ค่าอาหาร 5,137 บาทต่อไร่ ค่ายา ปุ๋ย และสารเคมี 675 บาทต่อไร่ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ 3,920 บาทต่อไร่ รวมทั้งการแข่งขันทางการตลาด จากการเปิดเสรีทางการค้า ที่ปลาน้ำจืดจากเวียดนาม และกัมพูชาเข้ามาจำหน่ายในราคาต่ำกว่าของเกษตรกรไทย

2. ปัญหา และอุปสรรค ที่เกษตรกรเผชิญอยู่ ทำให้การเกษตรไม่สามารถปรับตัวเองไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ได้ คือ ปัญหาจากสภาพอากาศแปรปรวนในแต่ละฤดูกาล ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการผลิต วิธีการรับมือกับสภาพอากาศที่แปรปรวน วิธีการจัดการน้ำให้เพียงพอในแต่ละรอบการผลิต รวมทั้งการพัฒนาหรือปรับปรุงสูตรอาหารที่จะทำให้ลดต้นทุนในแต่ละช่วงการเติบโตของปลา เนื่องจากต้นทุนการผลิตมากกว่าร้อยละ 50 เป็นค่าอาหารปลา นอกจากนี้เกษตรกรรุ่นลูก รุ่นหลานไม่ให้ความสนใจในอาชีพ เนื่องจากมองว่าเป็นงานหนัก และต้องใช้แรงงานเป็นหลัก ปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้จึงเป็นความท้าทายของเกษตรกรในพื้นที่ ที่เผชิญอยู่

ภาพที่ 3. การเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. เงื่อนไข และกลไกที่จำเป็น รวมทั้งปัจจัยที่เกื้อหนุน และไม่เกื้อหนุนต่อการขับเคลื่อนให้เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดปรับตัวไปสู่การทำการเกษตรสมัยใหม่ ประกอบด้วย (1) การปรับเปลี่ยนทัศนคติ ถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศของโลก โดยการสร้างการรับรู้ สร้างทักษะ และความพร้อมให้แก่เกษตรกรในการยอมรับกับการเปลี่ยนแปลง และแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงจะเกี่ยวข้องกับเครื่องมือ เทคโนโลยี และนวัตกรรมบางอย่างที่เหมาะสม เช่น การบริหารจัดการน้ำ การรับรองมาตรฐานการผลิต (2) สร้างความเข้มแข็งในกลุ่มเกษตรกรในอาชีพการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด ด้วยการสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย และเรียนรู้แนวทางปฏิบัติที่ดีจากกลุ่มที่อยู่ในระดับสูงกว่า (3) วางแผนการผลิต ให้ปริมาณผลผลิต และคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาด เช่น ปลาเบญจพรรณ (ในกรณีปลาสวาย) ตลาดไม่ต้องการน้ำหนักเกิน 1 กิโลกรัม (4) วางแผนจัดการความเสี่ยงเรื่องน้ำในฤดูแล้ง โดยการเก็บกักน้ำสำรองในปริมาณที่เพียงพอในพื้นที่ ที่อยู่นอกเขตชลประทาน รวมถึงการจัดการน้ำให้เป็นสัดส่วนระหว่างพื้นที่เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดกับการทำเกษตรอื่น ๆ ในไร่นา เนื่องจากการใช้น้ำในแหล่งน้ำเดียวกัน น้ำที่รั่วซึมจากไร่นารวมทั้งละอองยาที่ฉีดพ่นจากไร่นา แพร่กระจายมาสู่บ่อเลี้ยงทำให้ปลาตาย (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 4. เกษตรกรพื้นที่จังหวัดอ่างทองจับปลาก่อนกำหนดเนื่องจากปริมาณน้ำไม่เพียงพอ

4. เทคโนโลยี และนวัตกรรม ที่จะเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการเกษตรไปสู่เกษตรสมัยใหม่ ประกอบด้วย (1) กระบวนการส่งเสริมให้เกษตรกร ได้เรียนรู้กับศูนย์เรียนรู้เครือข่ายด้านประมงทั่วประเทศ เพื่อเปิดมุมมองแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการ

เพาะเลี้ยงแก่เกษตรกร (2) กระบวนการสร้างเครือข่ายระหว่างปราชญ์เกษตรด้านการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เกษตรกรสามารถเพาะเลี้ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ จะช่วยให้เกษตรกรนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับพื้นที่ของเกษตรกรได้ (3) เปิดพื้นที่การเรียนรู้ของกลุ่มแปลงใหญ่ที่ประสบความสำเร็จครบวงจรในการผลิต และการตลาด เช่น ปลานิลท่าข้าม จังหวัดชลบุรี ให้เป็นแหล่งศึกษาดูงานอย่างครบวงจร เนื่องจากสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มปลานิลท่าข้าม ร้อยละ 100 ผ่านมาตรฐานการผลิต GAP (4) เทคโนโลยีชีวภาพที่ใช้ในการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด เพื่อความปลอดภัยด้านอาหารในอนาคต และระบบอัจฉริยะติดตามสภาพบ่อเพาะเลี้ยง ทางกายภาพ เคมี และชีวภาพด้วยเทคโนโลยี AQUA SERIES ของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) และ (5) กระบวนการศึกษาวิจัยการจัดการสูตรอาหารที่เหมาะสมในแต่ละช่วงอายุของปลา และชนิดของปลานิล ปลาเบญจพรรณ รวมทั้งการพัฒนาแอปพลิเคชันการให้อาหาร โดยสถาบันการศึกษาหรือสถาบันวิจัยเป็นพี่เลี้ยงทดลองในพื้นที่ร่วมกับเกษตรกร

สรุปและอภิปรายผล

จากการทำกิจกรรม RRA กับเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ภาครัฐในพื้นที่ ได้ร่วมกันจัดแบ่งเกษตรกรออกเป็น 3 กลุ่มโดยประเมินจากความพร้อมในการยอมรับนวัตกรรม และเทคโนโลยีผนวกกับแนวคิดและทักษะการเป็นผู้ประกอบการนั้น กลยุทธ์หลักที่สามารถยกระดับความก้าวหน้าที่เหมาะสมกับกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดในภาคกลางเพื่อให้บรรลุยุทธศาสตร์ชาติในระยะเวลาที่เหลือ 15 ปี มีแนวทาง ดังนี้

1. กลุ่มเกษตรกรปราดเปรื่อง เป็นกลุ่มที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ และการปรับเปลี่ยนมากที่สุด คุณลักษณะเกษตรกร สามารถเข้าถึง เข้าใจ พร้อมเรียนรู้ กล้าพลิกตนเองเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้ การเข้าถึงข้อมูลระบบอัจฉริยะ ติดตามบ่อเพาะเลี้ยงทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ (AQUA SERIES) ที่พัฒนาโดย สำนักงานวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลเทคโนโลยี และนวัตกรรม จากการศึกษาดูงานกับเกษตรแปลงใหญ่ปลานิลท่าข้าม จังหวัดชลบุรี และการแสวงหาข้อมูลด้วยตนของเกษตรกรเองในงานแสดงมหกรรมสัตว์น้ำที่ภาครัฐจัดขึ้น และแสวงหาข้อมูลผ่านสมาร์ทโฟนที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต (ยูทูบ เว็บไซต์ ไลน์ เฟสบุ๊ค) รวมทั้งแอปพลิเคชั่นตรวจสอบสภาพอากาศ การยกระดับเกษตรกรกลุ่มนี้ คือ การช่วยให้เกษตรกรได้ทดลองใช้เทคโนโลยี (AQUA SERIES) เร็วขึ้น ให้เกิดความแม่นยำในระบบการผลิต และช่วยลดความเสี่ยง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการขยายผลและเป็นต้นแบบแก่เกษตรกรกลุ่มอื่น ๆ โดยให้เกษตรกรกลุ่มนี้เข้าไปมีบทบาท ในการร่วมเป็นเครือข่ายและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนา และยกระดับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดในพื้นที่ให้กลุ่มอื่นต่อไป (ภาพที่ 5)

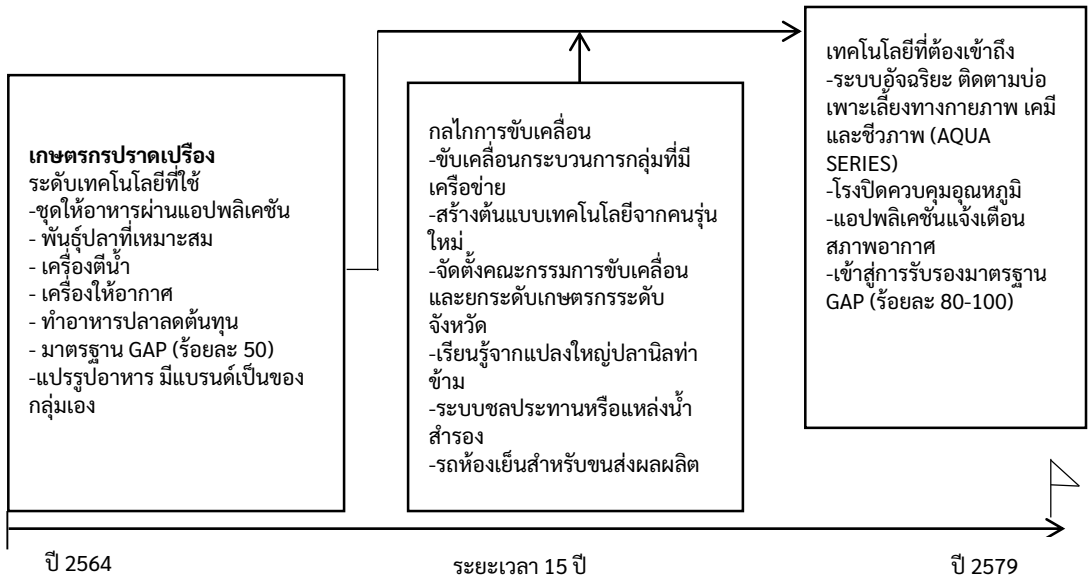

ภาพที่ 5. **กลไกการขับเคลื่อนกลุ่มเกษตรกรปราดเปรื่อง**

2. กลุ่มเกษตรกรทั่วไป ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ระดับปานกลาง-สูง คุณลักษณะเกษตรกรสามารถเข้าถึง และทำความเข้าใจได้ เมื่อได้เรียนรู้จากพี่เลี้ยงที่เป็นเกษตรกรปราดเปรื่องต้นแบบและพี่เลี้ยงที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐอย่างต่อเนื่อง ระดับเทคโนโลยีที่เกษตรกรกลุ่มนี้ใช้ เป็นเทคโนโลยีพื้นฐาน อุปกรณ์ และเครื่องมือที่ไม่ซับซ้อน เช่น เครื่องตีน้ำ ปั๊มน้ำ เครื่องให้อาหารอัตโนมัติ ส่วนการใช้ ยา ปุ๋ย และสารเคมี ใช้ตามคำแนะนำของสำนักงานประมงจังหวัด และสำนักงานเกษตรจังหวัด ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยี และนวัตกรรม ใช้ช่องทาง และเครื่องมือการบริการที่ทันสมัยอย่างอินเทอร์เน็ต สมาร์ทโฟน สื่อโทรทัศน์ เคเบิ้ลทีวี สื่อวิทยุ การพัฒนาเกษตรกรกลุ่มนี้ ควรเร่งส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าสู่การรับรองมาตรฐานการผลิต GAP และการตลาดที่เพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์หรือเครือข่ายในการพัฒนาที่เข้มแข็ง มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลเป็นระยะ ๆ ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรเกิดความภาคภูมิใจ และมีแรงจูงใจในอาชีพมากขึ้น เกษตรกรกลุ่มนี้ควรต้องมีตัวแทนเข้าไปมีบทบาท ในการร่วมเป็นเครือข่าย และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนา และยกระดับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดในพื้นที่ด้วย เพื่อให้เข้าถึงเทคโนโลยี ชุดให้อาหารผ่านแอปพลิเคชัน พัฒนาสูตรอาหารปลาลดต้นทุน เข้าสู่การรับรองมาตรฐาน GAP ให้ถึง (ร้อยละ 50) ในปี 2579 (ภาพที่ 6)

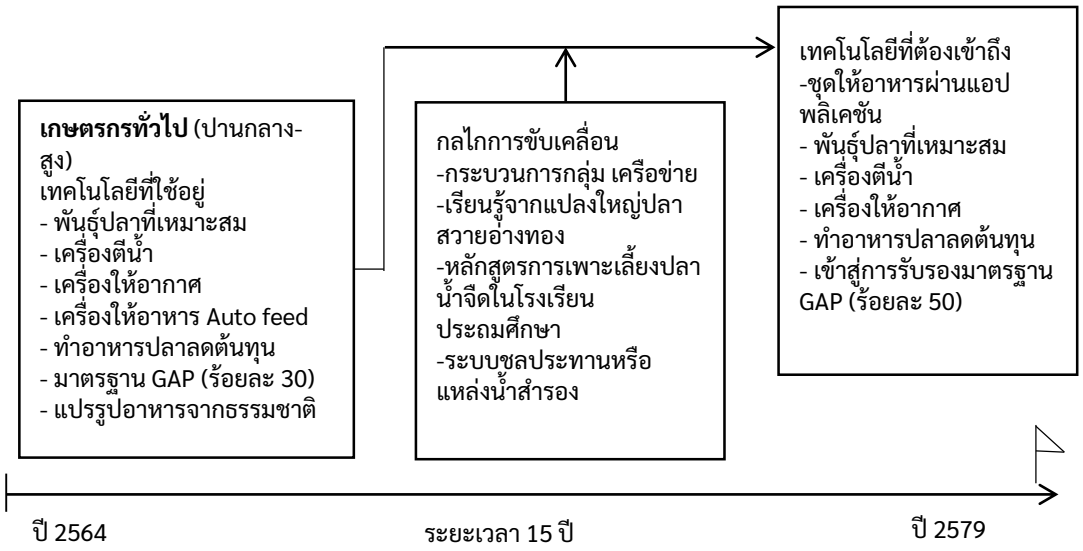

ภาพที่ 6. **กลไกการขับเคลื่อนเกษตรกรกลุ่ม กลุ่มเกษตรกรทั่วไป ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ระดับปานกลาง-สูง เพื่อยกระดับสู่เกษตรกรปราดเปรื่อง**

3. กลุ่มเกษตรกรทั่วไป ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ระดับพื้นฐาน-ปานกลาง คุณลักษณะเกษตรกรกลุ่มนี้สามารถพัฒนาได้โดยอาศัยการเรียนรู้แต่ต้องใช้เวลา โดยให้กลุ่มเกษตรกรทั่วไป ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ระดับปานกลาง-สูง และพี่เลี้ยงที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ ระดับเทคโนโลยีที่เกษตรกรกลุ่มนี้ใช้ เป็นเทคโนโลยีพื้นฐาน อุปกรณ์และเครื่องมือที่คุ้นเคยไม่ซับซ้อน เช่น เครื่องตีน้ำ ปั๊มน้ำ การให้อาหารหว่านด้วยมือ การใช้ยา ปุ๋ย และสารเคมี ยังใช้ตามประสบการณ์เดิมหรือความเคยชิน ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม จะรับจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐระดับอำเภอและจังหวัดที่เข้ามาให้บริการที่บ่อเพาะเลี้ยง และรับจากญาติ พี่น้อง หรือคนในชุมชนด้วยกัน รวมทั้งได้ข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์ วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว การพัฒนาเกษตรกรกลุ่มนี้เจ้าหน้าที่ภาครัฐระดับจังหวัดหรืออำเภอควรพบปะบ่อยและต่อเนื่อง การปรับพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจ การปรับเปลี่ยนวิธีคิดเกี่ยวกับการทำการเกษตรที่เป็นไปตามหลักวิชาการเกษตร ชี้ให้เห็นความสำคัญของระดับเทคโนโลยีที่เหมาะสม สร้างการรับรู้ข้อมูลและข่าวสาร รวมทั้งการสร้างกำลังใจ และจูงใจให้เกษตรกรในกลุ่มนี้ ปรับปรุงการทำการเกษตรให้ถูกต้องเหมาะสม เพื่อพัฒนาให้เกษตรกรกลุ่มนี้ได้เข้าถึงเทคโนโลยี ประเภทเครื่องให้อาหารอัตโนมัติ Auto feed เรียนรู้การทำอาหารปลาลดต้นทุน เข้าสู่การรับรองมาตรฐาน GAP ให้ได้ (ร้อยละ 30) ในปี 2579 (ภาพที่ 7)

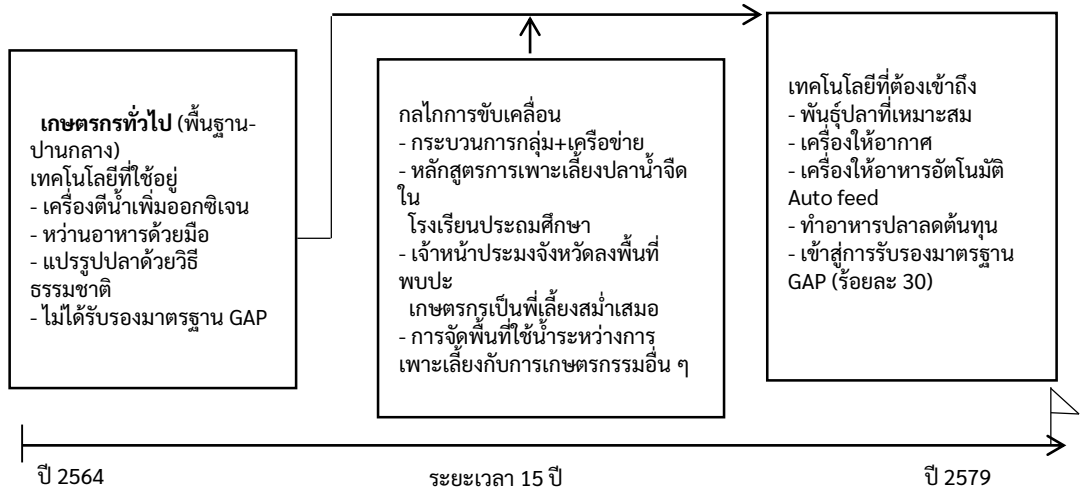

ภาพที่ 7. **กลไกการขับเคลื่อนเกษตรกรกลุ่มเกษตรกรทั่วไป ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ระดับพื้นฐาน-ปานกลาง เพื่อยกระดับสู่เกษตรกรกลุ่มเรียนรู้ระดับปานกลาง-สูง**

ข้อเสนอแนะ

แนวทางการยกระดับการผลิตปลาน้ำจืด ประเภทปลานิล และปลาเบญจพรรณ ของเกษตรกรภาคกลาง เพื่อก้าวสู่การเกษตรสมัยใหม่ ในการบรรลุยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเกษตร 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ภายใต้ระยะเวลาที่เหลือ 15 ปี (2564-2579) จากข้อค้นพบของโครงการวิจัยโดยหน่วยงานภาครัฐควรมีบทบาทดำเนินการดังนี้

1. การสนับสนุน และช่วยให้เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดเข้าถึงเทคโนโลยีระดับสูงขึ้น เช่น การส่งเสริมระบบอัจฉริยะ ติดตามบ่อเพาะเลี้ยงทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ (AQUA SERIES) ที่พัฒนาโดยสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ซึ่งปัจจุบันทดลองใช้งานอยู่ที่แปลงใหญ่ปลานิลท่าข้าม จังหวัดชลบุรี ซึ่งพื้นที่อื่น ๆ ของภาคกลางยังเข้าไม่ถึงเทคโนโลยีนี้ ดังนั้น ภาครัฐโดยกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สามารถส่งเสริมหรือช่วยให้เกษตรกรเข้าถึงเทคโนโลยีนี้ได้ โดยภาครัฐควรสนับสนุนการจัดหาในลักษณะการร่วมจ่ายเป็นสัดส่วน กล่าวคือ ภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนเงินทุนในสัดส่วนที่มากกว่าเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อนำร่องในแต่ละพื้นที่โดยใช้รูปแบบการสนับสนุนผ่านนโยบายแปลงใหญ่ เนื่องจากนโยบายแปลงใหญ่ช่วยให้เกษตรกรเกิดการรวมกลุ่ม มีการบริหารจัดการอุปกรณ์ และเครื่องมือทางการเกษตร และรับผิดชอบการดูแลร่วมกันให้เกิดการใช้ประโยชน์ และทั่วถึงด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ข้อตกลงภายในกลุ่มที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของเกษตรกร

2. สนับสนุนให้เกิดการวิจัย และพัฒนาโรงควบคุมอุณหภูมิที่แปรผันตามฤดูกาลโดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้ประกอบการส่งออกการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เนื่องจาก ฤดูหนาว และฤดูแล้งส่งผลกระทบต่อผลผลิตของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดในภาคกลาง นับเป็นความท้าทายในการบริหารจัดการให้เกิดขึ้นต่อจากนี้ โดยให้กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่หรือเกษตรกรที่เป็นเกษตรกรปราดเปรื่องเป็นผู้ระบุความต้องการใช้งาน และเป็นผู้ทดลองใช้เครื่องมือและนวัตกรรมชุดนี้ เป็นแนวทาง

ในการพัฒนาสู่เกษตรสมัยใหม่ได้เพราะเป็นชุดเทคโนโลยีที่ช่วยลดความเสี่ยง และแก้ปัญหาในระบบการผลิตของเกษตรกรได้อย่างครอบคลุม ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิต

3. ภายใต้นโยบายแปลงใหญ่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงที่ทำหน้าที่นำนโยบายไปปฏิบัติอย่าง สำนักงานประมงจังหวัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางอ้อมอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรบรรจุโครงการ แผนงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรกลุ่มผู้เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดในพื้นที่ ในโครงการที่สำคัญ อาทิ กองทุนพัฒนาอาหารปลา เพื่อจำหน่ายในราคาถูก โครงการระดมหุ้นในการออมเงิน และเป็นกองทุนกู้ยืมเงินให้กับสมาชิก อัตราดอกเบี้ยต่ำ ให้เป็นกองทุนสำรองเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาสภาพคล่องทางด้านเงินทุนหมุนเวียน ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ จะช่วยให้เกษตรกรมีศักยภาพในการพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

4. โครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการสนับสนุนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดในพื้นที่ภาคกลาง คือการจัดการทรัพยากรน้ำ ถึงแม้เกษตรกรในพื้นที่ภาคกลาง จะอยู่ใกล้แหล่งน้ำหลายสาย แต่ยังคงประสบปัญหาเรื่องน้ำที่มีไม่เพียงพอ เกษตรกรบางส่วนเข้าถึงระบบชลประทาน บางส่วนเข้าไม่ถึง ต้องมีระบบน้ำสำรองสำหรับการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด การวางแผนระบบชลประทานหรือการจัดหาแหล่งน้ำสำรองโดยกรมชลประทาน ควรบรรจุเป็นแผนงานเชิงนโยบายในอนาคต อีกทั้งระบบเครือข่ายด้านอินเทอร์เน็ต เนื่องจากเกษตรกรมีแนวโน้มที่จะใช้โปรแกรมการให้อาหารปลาผ่านแอปพลิเคชั่นมากขึ้น เพื่อลดภาระเรื่องแรงงาน ดังนั้นการเตรียมเครือข่ายรองรับให้เกษตรกรเข้าถึงในต้นทุนที่เหมาะสมอย่างการเชื่อมต่อเครือข่ายระบบ TOT หรือการทำความร่วมมือกับเอกชนที่ให้บริการระบบเครือข่าย เป็นแนวทางการสนับสนุนระบบการผลิตที่ใช้การเชื่อมต่อกับแอปพลิเคชั่น

5. การส่งเสริมให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้ และการปรับปรุงพัฒนาในอาชีพ เป็นปัจจัยหลักโดยสำนักงานประมงจังหวัด และศูนย์วิจัยและพัฒนาสัตว์น้ำจังหวัด เป็นหน่วยงานสนับสนุนหลัก ที่จะช่วยให้เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดในภาคกลางสามารถยกระดับเพิ่มขึ้น เช่น การลดต้นทุนการผลิตด้วยการทำสูตรอาหารปลา โดยใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น ประเภทลำต้นกล้วย รำ หญ้าเนเปียร์ และทดลองทำสูตรอาหารตามช่วงเวลาของการเติบโตของปลานิล ปลาเบญจพรรณอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้เกษตรกรเกิดการพัฒนาต่อยอดในอาชีพ จัดประชุมล้อมวงแบ่งปันความสำเร็จ และความผิดพลาด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม รวมถึงการจดบันทึกประเด็นที่มีความสำคัญในการพัฒนาของการปรับปรุงสูตรอาหารปลา เมื่อทดลองทำอย่างต่อเนื่อง จะได้สูตรอาหารที่เหมาะสมที่สามารถลดต้นทุนได้

6. การส่งเสริม และกระตุ้นให้เกษตรกรสามารถพัฒนาไปเป็นผู้ประกอบการได้ จากหน่วยงานภาครัฐโดยสำนักงานประมงจังหวัดและสำนักงานพาณิชย์จังหวัดอย่างสม่ำเสมอ ในการเรียนรู้เรื่องการตลาด ระบบตลาดที่มีมาตรฐานรองรับจะส่งเสริมการปรับเปลี่ยนทัศนคติของเกษตรจากการผลิตแบบดั้งเดิมขยับสู่การยอมรับนวัตกรรมที่เหมาะสม เช่น เริ่มจากการวางแผนปฏิทินการผลิต การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานรับรองการผลิต GAP และยกระดับการผลิตปลาน้ำจืดแบบอินทรีย์ จะสามารถสร้างโอกาสทางการตลาดที่มากขึ้น เริ่มจากโอกาสตลาดในประเทศ ด้วยการแปรรูปที่หลากหลาย และพัฒนาตราสินค้าเป็นของกลุ่มเกษตรกรเอง และพัฒนาต่อยอดไปสู่ตลาดต่างประเทศ ด้วยการแล่เนื้อแช่แข็ง แล้วส่งผลผลิตให้บริษัท เพื่อนำสินค้าสู่ตลาดโลกตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่สนับสนุนทุนวิจัยจนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วง ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ สพ.ญ.ดร.ประภาพร ขอไพบูลย์ ผู้ประสานงานโครงการ และ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. อารี วิบูลย์พงศ์ ที่ปรึกษาโครงการ “การขับเคลื่อนการเกษตรสมัยใหม่ของประเทศไทย 4 ภาค”

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2564). *(ร่าง) ยุทธศาสตร์ และโครงการสำคัญภายใต้นโยบายพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง พ.ศ. 2564 – 2570.* สืบค้นจาก https://www4.fisheries.go.th/local/file_document/20210915080612_1_file.pdf

กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด กรมประมง. (2562). *พัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดกรมประมง.* สืบค้นจาก http://www.inlandfisheries.go.th/research/

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ . (2560). *สารสนเทศเศรษฐกิจการเกษตรรายสินค้าปี 2560*. สืบค้นจาก http://oaezone.oae.go.th

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). *ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)*. สืบค้นจาก http://www.oae.go.th//assets/portals/1/files/bapp/strategic2560-2579.pdf

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). *สถิติเกษตรและประมง*. สืบค้นจาก http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/11.aspx

ภาษาอังกฤษ

Molle. F. (2020). Agrarian Change in the Central Plain of Thailand (1950-2020) A Study of Farm Characteristics. Japan-ASEAN Transdisciplinary Studies Working Paper Series (TDWPS) 2020, 9: 1-20. https://doi.org/10.14989/TDWPS_9.

Translated References

Department of Fisheries, Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2019). Evolution of freshwater aquaculture. Department of Fisheries. Retrieved from http://www.inlandfisheries.go.th /research/ (in Thai)

Department of Fisheries, Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2021). *(Draft) Strategies and Important Projects under the Aquaculture and Continuous Industry Development Policy B.E. 2564 – 2570.* Retrieved from https://www4.fisheries.go.th/local/file_document/20210915080612_1_file.pdf (in Thai)

National Statistical Office of Thailand. (2560). *Agriculture and Fisheries Statistics*. Retrieved from http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/11.aspx (in Thai)

Office of Agricultural Economics, Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2018). *Agricultural product economic information in 2018*. Retrieved from http://oaezone.oae.go.th (in Thai)

Office of Agricultural Economics, Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2018). *Agriculture and Cooperatives the 20-year strategy (2018 – 2036)*. Retrieved from http://www.oae.go.th//assets/portals/1/files/bapp/strategic 2018-2036.pdf (in Thai)

Editorial Criteria

The criteria for publication of research and review manuscripts in LAJ are that they have:

- Novelty primarily in terms of empirical findings but LAJ welcomes theoretical discussions.;
- Groundbreaking or rigorous methodology and research design; or
- Discovery of administrative innovation that would potentially benefit the society.

In addition, manuscripts should have the following qualifications:

- Writing quality.
- Presentation quality. Theoretical frameworks and empirical findings should be clear, adequate, and well-structured.
- The submission has not been previously published, nor under condition for publication elsewhere.

Research and Review Articles

A research or review manuscript should be no longer than 15 A4-pages (approximately 5,000-6,000 words) and should have the following components:

- Title page
    - Manuscript title
    - Names, positions, and affiliations of all authors. The corresponding author should provide contact information, especially email address.
    - Abstract. Please write a concise abstract (approximately 250 words) and provide three to five keywords.
- Main text
    - Introduction
    - Objective
    - Theory and/or prior studies
    - Hypothesis (optional)
    - Conceptual framework
    - Methods
    - Findings
    - Conclusion and discussion
    - Acknowledgement (optional)
    - References

Book Reviews

A book review should be no longer than 10 pages (approximately 3,500-4,000 words). A book review should include the book's basic information—i.e. title, location, publisher, year of publication, and total page number.

Reference

References should be prepared according to the Publication Manual of the American Psychological Association (6th edition). References in a language other than English should also be translated to English. Translated references should be grouped and placed in a separate reference list dubbed "Translated References". For each translated reference, a designation "(In Language)" should be added at the end.

Submission

LAJ operates an online submission system that allows authors to submit manuscripts online and track their progress via a web interface. All manuscripts must be submitted via the online submission system at www.localadminjournal.com. Manuscript style, templates, and submission guidelines are also available on the LAJ website.

Publication Charges

There are no submission fees, publication fees, or page charges for LAJ.

Copyright Notice

The copyright of all articles published in the Local Administration Journal is owned by the College of Local Administration, Khon Kaen University.

Local Administration Journal
วารสารการบริหารท้องถิ่น

RESEARCH ARTICLE

Impromptu Decisions: Tanzania's Local Government Authorities' challenge in Establishing and Managing the Women, Youth, and People with Disabilities Fund 345
Rogers Rugeiyamu

Awareness and Behaviors of Community E-waste Management According to the Circular Economy in Bangkok 363
Jirat Jantakad and Chutarat Chompunth

Social Media Usage Behavior and the Political Participation of the Elderly in Mueang Trang District 389
Wisuttinee Taneerat et. al

Factors influencing the policy implementation to promote the older quality of life in Local governments of Samut Prakan Province 407
Chaimongkhon Supromin and Supit Boonlab

Mechanism Design for Central Region Agricultural Driving toward Thailand Modern Agriculture: A Case Study Culture and Breeding of Freshwater fish 425
Supawadee Khunthongjan, Thanaporn Athipanyakul and Suwanna Sayruamyat

COLA KKU
College of Local Administration, Khon Kaen University
123 Mittraphap Road, Khon Kaen 40002 Thailand
cola.laj@gmail.com www.localadminjournal.com